༄༅ འཛམ་གླིང་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐྱེ་ཤི་ ལོ་རྒྱུས་ མུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ་ བཞུགས་སོ།།

ཕྱོགས་སྒྲིག་པོ:

ཚེ་རིང་ དོན་གྲུབ་ འབྲས་ལྗོངས་པོ།

ཐུབ་བསྟན་ དཔལ་བཟང་ འབྲས་ལྗོངས་པོ།

Compiled by:

Tshering Thendup Bhutia

& Thupten Palzang Bhutia

༄༅ འཛམ་གླིང་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐྱེ་ཤིའི་ ལོ་རྒྱུས་ མུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ་ བཞུགས་སོ།།

"The account of world language its growth and extinction light to expel the darkness"

ཕྱོགས་སྒྲིག་པོ:

ཚེ་རིང་ དོན་གྲུབ་ འབྲས་ལྗོངས་པོ།

ཐུབ་བསྟན་ དཔལ་བཟང་ འབྲས་ལྗོངས་པོ།

Compiled by:

Tshering Thendup Bhutia & Thupten Palzang Bhutia

2012

པར་སྐྲུན་གྱི་ དབང་ཆ་ ཞབ་བསྒྱུར་པོ།

Editor & Publisher:

Mr Tshering Thendup Bhutia &

Mr Thupten Palzang Chaktha.

པར་སྐྲུན་ དང་པོ༔ ༢༠༡༢

First Edition: 2012

དེབ་གྲངས༔ ༥༠༠

No. of copies: 500

རིན་གོང༔ ༨༥/-

Price:₹ 85/-

བི་ཞོན་ པར་ཁང་ནང་ པར་བསྐྲུན་ཞུ།

Vision Enterprise. Gangtok

Although care has been taken to avoid error or omissions in the publication, inadvertently errors may have occurred. We shall be obliged if any mistake or discrepancy is brought to our notice for correction in the future publication.

སྔོན་བརྗོད།

༄༅ ཨོ་རྒྱན་ སངས་རྒྱས་ གཉིས་པའི་ ལུང་གི་ ཟིན་པའི་ མཁའ་སྤྱོད་ དཔལ་གྱི་ འབྲས་མོ་ ལྗོངས་ འདི་ན་ དུས་རབས་ སྔོན་ལས་ ཆགས་ ཡོད་པའི་ མི་རིགས་རྩུའི་ ནང་ལས་ ལྷོ་རིགས་ འདི་ གཅིག་ ཨིན། ལྷོ་རིགས་ རྩ་ཀི་ སྐད་ཡིག་ ལུགས་སྲོལ་ རིག་གཞུང་ འདི་ཙ་ ཕུན་སུམ་ ཚོགས་དགས་ ཡོད། སྐད་ཡིག་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙ་ ད་ལྟ་སང་ཏེ་ མ་ཉམས་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ མཐོང་ བཞིན་པོ་ ཡོད། ད་རུང་ ཡིན་རུང་ མི་ཉམས་ གོང་འཕེལ་ དོན་ལོ་ ང་ཅག་ གཉིས་པོ་ཀིས་ དེབ་འདི་ བྲི་ཤད་ འགོ་ གཙུགས་ཀོ་ ཨིན། འདི་ལས་ ང་ཅག་ལོ་ བཀའ་སློབ་ གནང་མཁན་ མཁས་དབང་ཙུ་ དང་ ཧ་མདོངས་ མཐོ་རིམ་ སློབ་གྲྭའི་ ལྷོ་ཡིག་ སློབ་དཔོན་ སྐུ་ཞབས་ རྣམ་གྲོལ་ འབྲས་ལྗོངས་པོའི་ བཀའ་སློབ་ དོན་བཞིན་ ང་ཅག་ རིག་པའི་ གནས་ཆེན་ ལྷ་ དང་ གནས་ཆུང་ ལྷ་ལོ་ མཁས་པོ་ མེད་རུང་ མ་འོངས་པོ་ འོང་མཁན་ གཞོན་པོ་ འདི་ཙ་ལོ་ སྨུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ་ དཔེ་འདེམ་ བྱ་ས་སྟེ་ པན་

ཏོག་ འོང་གམ་ ལབ་སྐྱི་ ང་ཅག་ གཉིས་པོ་ཀིས་ དེབ་གཟུགས་ འདི་ བྲིས་བོ་ ཡིན། འདི་ལས་ དེབ་ འདི་ན་ ནོར་འཁྲུལ་ ཡོད་པ་ ཅེ་ནེ་ མཁས་དབང་ཚུའི་ སྐུམ་མདུན་ལོ་ ང་ཅག་ བཟོད་གསོལ་ ཞུ་ཤད་ ཡིན།

འདི་ལས་ དེབ་ འདི་ལོ་ རོགས་རམ་ གནང་མཁན་ མཁས་དབང་ སྐུ་ཞབས་ པད་མ་ རིགས་འཛིན་ མཆོག་ དང་ སློབ་དཔོན་ རྡོ་རྗེ་ དགྲ་འདུལ་ ཏོག་ཏོར་ ཚེ་དབང་ རྒྱ་མཚོ་ དང་ སྐུ་ཞབས་ ཨོ་རྒྱན་ ནོར་བུ་ འབྲས་ལྗོངས་པོ་ ལོ་ཡང་ ང་ཅའི་ སེམས་ གཏིང་ ལས་ ཐུགས་རྗེ་ ཆེ་ཆེ་ ཞུ་ཤད་ ཡིན།། །།

དཀར་ཆག

འཛམ་གླིང་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐྱེ་ཤིའི་ ལོ་རྒྱུས་ སྲུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ་ བཞུགས་སོ།

༡༽ རིག་གནས་ཀྱི་ རང་བཞིན་ནས་ གཤིས་ཀའི་ བཤད་པོ། ༡

༢༽ རིག་གནས་ ལབ་ནི་ གན་ཨིན་ སེ་ན། ༢

༣༽ མཁན་པོ་ ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ གསུངས་པོ་ གནང་བཞིན་ནེ། ༣

༤༽ དང་པོ་ སྐད་ཡིག་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས་ནེ། ༥

༥༽ སྐད་ སྐྱེས་ཚུལ་ ནེ། ༦

༦༽ ཡི་གེ་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས། ༩

༧༽ གདོད་མའི་ ཡི་གེ ། ༩

༨༽ བརྙོས་རིས་ ཡི་གེ ༡༠

༩༽ ཐུག་ རིས་ ཡི་གེ ༡༡

༡༠༽ ཡིག་ རིས་ ཡི་གེ ༡༢

༡༡༽ རིས་ཡིག་ ཡི་གེ ༡༣

༡༢༽ ཡིག་རིས་ དང་ རིས་ཡིག་ གཉིས་ཀྱི་ ཁྱད་པར་ནེ། ༡༥

༡༣༽ གནའ་རབས་ ཡི་གེ། ༡༦

དཀར་ཆག

༡༤༽	དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ	༢༣
༡༥༽	གཉིས་པོ་ སྐད་ཡིག་ གནས་པོའི་ ལོ་རྒྱུས།	༣༥
༡༦༽	འཛམ་བུ་ གླིང་ན་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ ག་ཚོད་ ཡོད་པོ།	༣༦
༡༧༽	སྐད་རིགས་ འདི་ཚུའི་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་མཁན་ མང་ཉུང་གི་ ཁྲིད་བར།	༣༧
༡༨༽	འཛམ་གླིང་ ནང་ལོ་ ཡི་གེ་ ག་ཚོད་ ཡོད་པོ་ ལབ་ནེ།	༤༠
༡༩༽	གསུམ་པོ་ སྐད་ཡིག་ ཞི་བའི་ ལོ་རྒྱུས།	༤༠
༢༠༽	སྐད་ཡིག་ ཞི་བའི་ ངོ་བོ་ བཤད་པོ།	༤༡
༢༡༽	སྐད་ ག་ཞེ་ ཞི་ཤད།	༤༣
༢༢༽	ཞི་བའི་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༤༨
༢༣༽	ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༤༨
༢༤༽	དཔལ་འབྱོར་གྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༥༣
༢༥༽	རིག་གནས་ ཞི་བའི་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༥༤
༢༦༽	གནས་སྐབས་ དང་པོ།	༥༥
༢༧༽	གནས་སྐབས་ གཉིས་པོ།	༥༦
༢༨༽	གནས་སྐབས་ གསུམ་པོ།	༥༧
༢༩༽	གནས་སྐབས་ བཞི་པོ་ སྤྱི་ཚོགས་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༦༠
༣༠༽	ནང་གི་ རྒྱུ་རྐྱེན།	༦༥

དཀར་ཆག

༣༡ སྐད་ རང་གི་ ངོ་བོ་ རྒྱ་རྐྱེན། ༦༧

༣༢ ལྡོ་བོའི་ སྐད་ཡིག་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་གོ། ༦༨

༣༣ རིག་གནས་ཀྱི་ ཁ་ཐུག་ལས། ༦༩

༣༤ སྤྱི་ཚོགས་ ཐོག་ལས། ༧༠

༣༥ ནང་སྐྱེན་ ཁ་ཐུག་ལས། ༧༣

༣༦ ཤེ་བའི་ ལྡུས། ༧༤

༣༧ ཤེ་ལྡུས་ ངོས་ཤེས་པོ། ༧༤

༣༨ ཉེ་བའི་ ཤེ་ལྡུས་ལོ་ གཙོ་བོ་ གསུམ་ ཡོད། ༧༥

༣༩ སྐད་ཉམས་པའི་ མི་ གྲངས་ཁ་གི་ བསྡུར་ཚད་ནེ། ༧༥

༤༠ ཕ་སྐད་ ཤེས་མཁན་ མིའི་ ལོ་ གྲངས་ཁ་གི་ བསྡུར་ཚད་ནེ། ༧༥

༤༡ སྐད་ འདི་ ཤེས་མཁན་ དང་ ཉམས་པོའི་ ནུས་པོ་ མི་འདྲ་བོ་ ནེ། ༧༥

༤༢ འབྲས་ལྡོངས་ཀྱི་ ལྡོ་སྐད་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་གོ་ ནེ། ༧༦

༤༣ ཤེ་བའི་ མཇུག་འབྲས་ནེ། ༧༧

༤༤ ཤེ་བོ་ལས་ སྐྱབས་ཚུལ། ༨༢

༤༥ ནམ་སྐྱོབ་ པོའི་ དུས། ༨༢

༤༦ ག་ལྟེབ་ སྐྱོབ་པའི་ ཐབས་ལམ་ བཅུ་ ནེ། ༨༣

༥༧ མཇུག་གི་ གཏམས། ༩༤

༄ འཛམ་གླིང་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐྱེ་ཤིའི་ ལོ་རྒྱུས་ མུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ་ བཞུགས་སོ།།

༄། །བླ་མ་ དང་ རྗེ་བཙུན་ འཛམ་པའི་ དབྱངས་ལོ་ ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

རིག་གནས་ཀྱི་ རང་བཞིན་ ནམ་ གཤིས་ཀའི་ བཤད་པོ་ ནི།

༄ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ ལོ་རྒྱུས་ དུས་ཡུན་ རིང་པོའི་ ནང་ལས་ དེང་སང་གི་ མིས་ ཤེས་པོ་ནི་ ལེབ་ཏེ་ ཐུང་ཐུང་ ཙམ་ཅིག་ ཨིན་ལ། སྐད་ དང་ ཡི་གེའི་ ལོ་རྒྱུས་ནི་ འདི་ལས་ཀྱང་ ཐུང་ཐུང་ དུས་ཚོད་ འདིའི་ ནང་ལོ་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ མི་འདོད་པོ་ བསལ་པོ་ དང་ འདོད་པོ་ བསྒྲུབ་ཤད་ཀྱི་ དོན་ལོ་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ རྩ་བར་ གྱུར་ པའི་ རིག་གནས་ ཀེས་པོ་ ཅིག་ བཟོ་པོ་ ཐུད། རིག་གནས་ འདི་ཙུ་ ལེབ་ཏེ་ འཛམ་དྲགས་ཀྱི་ འཚོ་ཐབས་ ཅིག་ལས་ ལེབ་ཏེ་ རྟོག་འཛིང་ སྤོམ་པོའི་ བྱ་ གཞག་ ཅིག་གི་ བར་ལོ་ རིམ་པོ་ འཕེལ་བོ་ལས་ མཐར་ རླག་ཤད་ ཉམ་ དཀའ་ཤད་ ཉམ་ གན་ཡང་ མི་ཤེས་པོ་ ཅིག་ལོ་ ཐོན། རིག་གནས་ཀྱི་ གྱུངས་ཁ་ འདི་ འདྲ་བོ་ཅིག་ བཟོ་ ཚུགས་པོ་ འདི་ནི་ མིའི་རིགས་ འདི་ཙུ་ སེམས་ཅན་ གཞན་མོའི་ དང་ མི་འདྲ་བའི་ ཁྱད་ཆོས་ ཨིན་པོ་ བྱ་ས་དོ་ ཨིན།

རིག་གནས་ ལབ་ནེ་ གན་ཨིན་ སེ་ན།

འདི་ ལོ་ དེང་སང་གི་ བཤད་སྟངས་ གཅིག་ འདེབ་སྟེ་ འདུག ཕྱི་ལོ་ ༡༨༧༡ ལོར་ དབྱིན་ཇི་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ རིག་པ་པོ་ ཨེད་ ཝརྟ་ པོར་ནེཊ་ ཐེ་ལོར (Edward Burnett Tylor) ཞུ་མཁན་གྱི་ རིག་གནས་ ལབ་མཁན་ ངེས་ཚིག་ ཡང་ན་ གནས་སྟངས་ གཏན་ལོ་ ཕབ་སྟེ། ཁོང་གིས་ འདེབ་ལྟེ་ ལབ། རིག་གནས་ ལབ་མཁན་ འདི་ རྟོག་འཛིན་ ཅན་གྱི་ སྤྱི་ཅིག་ སྟེ། འདིའི་ ནང་ལོ་ ཤེས་རིག་, དད་པ་, སྒྱུ་རྩལ་, ཀུན་སྤྱོད་, ཁྲིམས་ལུགས་, ལུགས་སྲོལ་ དང་ གཞན་ཡང་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ ཆ་ཤས་ ལོ་ གྱུར་བའི་ མི་ཚུལ་ཀྱིས་ གོམས་པོའི་ དབང་གིས་ ཐོབ་པའི་ ནུས་པོ་ དང་ གོམས་སྲོལ་ གན་ཡང་ ཐོབ་པོ་ སྟེ་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ རང་ཚུ་ ཁོར་ཡུག་ དང་ འཁྲིད་པའི་ འཚོ་ཐབས་ ལེགས་བཅོས་ འོང་བའི་ དོན་ལོ་ འབད་པོ་ བྱ་སྤ་བའི་ འབྲས་བུའོ་ ལབ་དོ་ ཨིན། འདི་ནེ་ རིག་གནས་ ཀྱི་ ངེས་ཚིག་ ཡང་ན་ གནས་སྟངས་ གཏན་ལོ་ འབེབ་མཁན་གྱི་ མི་ འགོ་ དང་པོ་ འདི་ ཨིན་པོ་ སྦད།

འདིའི་ རྒྱབ་ལོ་ ༡༨༧༡ ལས་ ༡༩༥༡ བར་ ལོ་ ༨༠ ཐམ་པའི་ རིང་ལོ་ རིག་གནས་ཀྱི་ ངེས་ཚིག་ ༡༦༤ ཙམ་ཅིག་ ཐོན་པོ་ལས་ ད་ལྟ་ནེ་ འདི་ལས་ མང་སྟེ། མཚན་ཉིད་ རིག་པ་པོ་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ རིག་པ་པོ་ མིའི་ རིགས་ རིག་པ་པོ་ དང་ ལོ་རྒྱུས་ རིག་པ་པོ་ ཚུ་ཀྱིས་ རང་རང་གི་ འདོད་པོ་ལྟར་

ཕྱོགས་ སོ་སོ་ལས་ ངེས་ཚིག་ བཞག་གོ་ གནང་འདུག་ ད་ལྟའི་ བར་ ཐམས་ཅད་ ཀྱིས་ ཐུན་མོང་ལོ་ ཁས་ལེན་ བྱ་ས་མཁན་ ངེས་ཚིག་ ཅིག་ ཐོན་ ས་ཚུགས་པོ་ སྡོད།

རིག་གནས་ཀྱི་ ངེས་ཚིག་ འདི་ལོ་ མཁན་པོ་ ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ གསུངས་པོ་ གནང་བཞིན་ ནེ།

མིའི་ རིགས་ཀྱི་ རིག་གནས་ཀྱི་ གནས་སྟངས་ ནེ།

མིའི་ རིགས་ཀྱིས་ བཟོ་པའི་ རང་གི་ འདོད་པོ་ སྒྲུབ་པོར་ བྱ་ས་པའི་ ཐབས་ལས་ ཐོན་པའི་ ཤེས་བྱ་ ཨིན། འདི་ལོ་ མིའི་ རིགས་ཀྱིས་ བཟོ་བཟོ་བོ་ ཅིག་ ལབ་པོ་ནེ་ རིག་གནས་ གན་ཅིག་ ཨིན་རུང་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ དངོས་ཡོད་ འཚོ་བ་སོགས་ཀྱི་ ནང་ལོ་ ཡུན་རིང་པོའི་ ཉམས་མྱོང་ སྣ་ཚོགས་པོ་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ བཟོ་བཟོ་བོ་ ཅིག་ ཨིན། རང་བྱུང་ དང་ འཇིག་རྟེན་ བྱེད་པ་པོས་ བྱིན་པོ་ ཡང་ན་ བཀོད་པོ་ མ་ཨིན་པའི་ དོན་ ཨིན། རང་གི་ འདོད་པོ་ སྒྲུབ་པར་ བྱ་ས་བོ་ ལབ་པོ་ ནེ་ མི་ཚུས་ཀྱི་ ཞེ་འདོད་ སྣ་ཚོགས་པོ་ ཡོད། འཇིག་རྟེན་ལས་ འདས་པོ་ ཐར་བོ་ དང་ ཐམས་ཅད་ མཁྱེན་པོ་ བསྒྲུབ་པོ་ དང་ འཇིག་རྟེན་གྱི་ ལུགས་ལས་ གསོ་རིག་ འབྲ་ བོ་ མི་ལོ་ ཕན་ཏོགས་ བྱ་ས་བོ་ དང་ མཚོན་ཆ་ བཟོ་བའི་ ལག་རྩལ་ དང་ དམག་ཐབས་ འབྲ་བོ་ མི་ལོ་ གནོད་པོ་ བྱ་ས་བོ་ མཐའ་གཅིག་ལོ་ འདི་ཨིན་

ལབ་ མི་ ཚུགས་པོ་ སྨད། སྒྲུབ་པར་ བྱ་ས་བའི་ ཐབས་ ལབ་པོ་ནི། བསྒྲུབ་ མི་ ནུས་པོ་ ཡང་ན་ བསྒྲུབ་པོ་ ལེབ་ཏེ་ དཀའ་ལས་པའི་ གནས་ལོ་ འགྱུ་པོ་ ཅིག་ ཡིན། ཐབས་ལས་ ཐོན་པོ་ ལབ་པོ་ ནི། ཐབས་ འདི་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ ཐོན་ པོ་ ཡང་ན་ བཟོས་པོའི་ དངོས་པོ་ གཟུགས་ཅན་ རིག་གནས་ སངས་རྒྱས་ ཀྱི་ སྐུ་རྟེན་ ཐང་ག་ ཙམ་ དང་ གསུང་རྟེན་ གླེགས་བམ་ དང་ ཐུགས་རྟེན་ མཆོད་རྟེན་ ལ་སོགས་ པོ། རང་རང་ སོ་སོའི་ བཟོ་བཟོ་པོ་ མ་ཡིན་ པོ་ཡང་ མི་རིགས་ སོ་སོའི་ འཚོ་གནས་ཀྱི་ ཐབས་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ རང་བཞིན་གྱིས་ ཐོན་པོའི་ ཡུལ་སྲོལ་ གོམས་གཤིས་ཙམ་ ཡིན།

ཤེས་བྱ་ ལབ་པོ་ནི། སྤྱིར་ བློའི་ ཡུལ་ལོ་ བྱ་ས་མཆོག་གོ་ དང་ ཁྱད་པར་ འདོད་དོན་ གན་ཡིན་རུང་ སྒྲུབ་པར་ བྱ་ས་པོ་ལོ་ ཐབས་ འདི་ སླབ་པོ་ ལས་ ཤེས་པར་ བྱ་ས་དགོས་ ཡིན། འདི་ལོ་ དབྱེ་ན་ དུས་ཀྱི་ དབང་གིས་ སྲོལ་ རྒྱུན་གྱི་ རིག་གནས་ དང་ དེང་རབས་ རིག་གནས་ ཐེམ་པོའི་ གཟུགས་ལོ་ གྲུབ་ མ་གྲུབ་ཀྱི་ དབང་གིས་ གཟུགས་ཅན་ རིག་གནས་ དང་ གཟུགས་མེད་ རིག་གནས་ གཉིས་ལོ་ དབྱེ་བ་ཙམ་ ཡོད། སྲོལ་རྒྱུན་ལོ་ རིག་པའི་ གནས་ བཅུ་ ལབ་མཁན་ ཙ་ ཡོངས་གྲགས་ དང་ དེང་རབས་ རིག་གནས་ལོ་ རྩིས་

དངོས་རྫས་ གསུམ་སོགས་ དབྱེ་སྒོ་ དང་ རབ་དབྱེ་ ཐྲ་ཞིབ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ ལེབ་ཏེ་ མང་པོ་ ཡོད་པོ་ སྦད།

དང་པོ་ སྐད་ཡིག་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས་ནི།

འདི་ ཚུས་ཀྱི་ ནང་ལས་ སྐད་ཡིག་གི་ ལོ་རྒྱུས་ ཅུང་ཅུང་ ཅིག་ བཤད་ན་ སྐད་ཡིག་ ནི་ རིག་གནས་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ རྨང་གཞི་ ཡང་ན་ གཙོ་བོ་ ཨིན་པོ་ སྦད། འདི་ལོ་ སྐྱེས་གནས་ ཤི་ གསུམ་གྱི་ ལོ་རྒྱུས་ ཡོད་པོ་ ཨིན།

དང་པོ་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས་ ལབ་ན་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ ཚུས་ སྔོན་ མེད་པོ་ གསར་པོ་ ཐོན་བོའི། འདི་ལོ་ གཉིས་སྦེ་ སྐད་ སྐྱེས་ཚུལ་ དང་ ཡི་གེ་ སྐྱེས་ཚུལ་ལོ།

༡༽ སྐད་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས།

དང་པོ་ སྐད་ སྐྱེས་ཚུལ་ ནི།

དེང་དུས་ཀྱི་ མཁས་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ གསུངས་པོ་ གནང་བཞིན་ བཤད་ན་ མི་ཚུས་ ཀྱི་ འགྲོ་ དང་པོ་ སྤྲ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཨིན་ ལབ་མཁན་ འདི་ཡང་ ཨ་ཧྥེ་རི་ ཀ་ལས་ (Afreca) ཐོན་པོ་ ཨིན། ལོ་ ས་ཡ་ བདུན་ལས་ ས་ཡ་ལྔའི་ བར་ ཙམ་ གྱི་ སྔོན་མ་ ལོ་ན་ ཨ་ཧྥེ་རི་ཀའི་ ཡུལ་ལོ་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ འགྲོ་ དང་པོ་ ཨ་ཧྲོ་ གོང་ཧྲོ་ ཚུ་ སྤྲ་ དང་ གཞན་ཚུས་ རིམ་འགྱུར་གྱི་ དབང་གིས་ སོ་ སོར་ རིགས་ མ་འདྲ་པོ་ ལོ་གྱུར། མིའི་ རིགས་ཀྱི་ ཨ་ཧྲོ་ གོང་ཧྲོ་ འདི་ཚུས་ རྒྱབ་ལས་ སྐོར་ ཆེན་པོ་ གཉིས་ལོ་ གྱེས་ སྡེ། ལྷོ་སྤྲའི་ (Autralopithecus) སྐོར་ དང་ མིའི་ (Homo) སྐོར་ ཨིན། ལྷོ་སྤྲའི་ སྐོར་ འདི་ ཚུས་ ལོ་ ས་ཡ་ བཞི་ དང་ འབུམ་ ཕྲག་ གཅིག་གི་ སྔོན་ཙམ་ན་ རིམ་པོ་ འགྱུར་སྡེ་ གྱེན་ལོ་ ལོངས་པོ་ལས་ ལོངས་ཐབས་ལོ་ འགྱུ་མཁན་ ཐོན། ལོ་ ས་ཡ་ ཕྲག་ གསུམ་ ཙམ་ སྔོན་གྱི་ ལྷོ་སྤྲའི་ རིགས་ འདི་ཚུས་ ད་ལྟའི་ སྤྲ་ནག་པོ་ དང་ འདྲ་པོ་ ཨིན། ལོངས་པོ་ལས་ འགྱུ་ཤེས་ཀྱང་ གཏམ་ལབ་ མི་ཤེས་པོ་ ཨིན་པོ་ མཁས་པོ་ ཕལ་ཆེ་བོས་ མཁས་ལེན་ གནང་དོ་ ཨིན།

ཕྱི་སྤྱིའི་ སྐོར་གྱི་ ནང་གི་ སྐོར་གཅིག་ ལོ་ ས་ཡ་ གཉིས་ དང་ འབུམ་ལྔ་ ཙམ་གྱི་ སྔོན་ལས་ རིམ་པོ་ བཞིན་ལོ་ འགྱུར་སྟེ་ མིའི་ སྐོར་ཞེས་པོ་ འདི་ གྱུར། མིའི་ སྐོར་ འདིའི་ ནང་ལས་ ལོ་ ས་ཡ་ གཉིས་ དང་ འབུམ་བརྒྱ་ བཞི་ཙམ་གྱི་ སྔོན་ལོ་ འཛོན་མི (Homo Habilis) སེ་མཁན་ བྱུང་ སྟེ། ལག་རྩལ་ འཛོན་ མིའི་ རིགས་རྒྱུད་ མང་ལོ་ འཕེལ་བཞིན་ འདི་ཙུས་ཀྱིས་ རྫའི་ ལག་ཆ་ཙ་ བཟོ་སྟེ་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ཤེས་ དང་ བཟོ་ཤེས་ ཤིང་ མེ་ བཀོལ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ ཤེས་པོ་ ཡིན། མེ་ བཀོལ་སྤྱོད་ བྱ་ས་བའི་ སེམས་ཅན་ ནང་ལས་ འགོ་དང་པོ་ འདི་ ཁྱིང་ཙུས་ ཡིན། ལོ་ ས་ཡ་ གཅིག་ དང་ འབུམ་ དྲུག་ ཙམ་གྱི་ སྔོན་མ་ བཟོ་མི (Homo ergaster) སེ་མཁན་ བྱུང་། ལག་རྩལ་ འཛོན་མི་ དང་ བཟོ་མི་ གཉིས་ཀའི་ ལུས་ཁམས་ཀྱི་ ཆགས་ཚུལ་ལོ་ བརྟགས་ ན་ ད་དུང་ སྐད་ ལེམ་ བཤད་ ཚུགས་པོའི་ ཆ་རྐྱེན་ མ་ཚང་། འདི་ན་ གནམ་ ལབ་ཤེས་པའི་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ ཨ་རྗོ་ གོང་རྗོ་ ཐོག་མ་ལས་ ད་ལྟ་ ཤེས་པོ་ནི་ ལོ་ འབུམ་ བརྒྱ་བཞིའི་ སྔོན་ཙམ་ ལོ་ བྱུང་བའི་ འགྲེང་མི (Homo Erectus) སེ་མཁན་ འདི་ ཡིན། གན་ ཡིན་དུང་ འགྲེང་ མིས་ བཤད་པའི་ སྐད་ འདི་ ཐ་སྙད་ མེང་ ཐར་ཐོར་ སྐབས་ བདེ་ཙམ་ ཅིག་ ཡིན་པར་ མཐོང་། འགྲེང་མི་ ཙ་ ལས་ཀྱང་ མི་གཉིས་ལོ་ གྱིས་སྟེ་ ལོ་ འབུམ་ བརྒྱ་ གསུམ་གྱི་ སྔོན་ལོ་ ཐོན་པའི་ མཛངས་མི (Homo Sapiens) སེ་མཁན་

དང་ པོ་ འབུམ་ ཕྲག་གསུམ་ལས་ ཁྲི་ཕྲག་ གསུམ་བར་གྱི་ སྔོན་ལོ་ ཐོན་པའི་ ནེ་ ཨན་ཊེར་ཐ (Homo Neandrthalensis) སེ་མཁན་ མི་ ཚུ་ ཡིན།

ལོ་ ཁྲི་ཕྲག་ བཅོ་ལྔའི་ སྔོན་ལས་ དེང་རབས་ མི་བྱུང་ ངོ་། མི་ འདི་ ཚུས་ཀྱི་ ནང་ལས་ ནེ་ ཨན་ཊེར་ ཐའི་ མི་ལས་ བཟུང་ གཏམ་ ལེགས་པོར་ ལབ་ཤེས་པས་ རྟོག་འཛིན་ ཅན་གྱི་ མིང་ཚིག་ཚུས་ ཡོད་ སེ་ ལབ་ནོ། འདི་ ལས་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ གཏམ་ ལེགས་པོ་ ལབ་ཤེས་ ལས་ ལོ་ འབུམ་ ཕྲག་གསུམ་ སོང་བས་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ སྐད་ ཐམས་ཅད་ལོ་ སྨིན་པར་ གྱུར་བའི་ ལོ་རྒྱུས་ ལ་ལོ་ འབུམ་ཕྲག་ གསུམ་ཅམ་ ཡོད་སེ་ བརྗོད་པར་ བྱའོ། འདི་ འདྲ་བོ་ རྣམ་གཞག་ འདི་ཚུ་ ཐམས་ཅད་ ས་འོག་ལས་ ཐོབ་པའི་ མིའི་ རུས་ཏོག་ཚུས་ལས་ བརྟགས་པོ་ ལས་ ཚོད་དཔག་གིས་ ལབ་པོ་ཚུ་ ཡིན། དངོས་པོ་ གསར་ཐོབ་ ཐོན་པོ་ བཞིན་ལོ་ བཤད་ཚུལ་ ཚུ་ཡང་ འགྱུར་བ་ མང་པོ་ འོང་བཞིན་ ཡོད་ལོ་ མཐའ་གཅིག་ལོ་ བདེན་དྲགས་ ཡོད་པོ་ དཀའ་པོར་ སྣང་སྟེ། ད་ལྟ་ གནས་སྐབས་ཀྱི་ འདོད་ཚུལ་ ཅམ་ཅིག་ ཡིན་པོ་ ཤེས་པར་ བྱ་སོ་དོ་ ཡིན།

༢) ཡི་གེ་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས།

གཉིས་པོ་ ཡི་གེ་ སྐྱེས་པའི་ ལོ་རྒྱུས་ ནི།
འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ ཡི་གེ་ལོ་ སྐྱེས་པོ་ལས་ དར་བོའི་
དུས་སྐབས་ རིམ་པོ་ སྔ་ཕྱི་ གསུམ་ཡོད་ པོ་ ཡིན།

༡) གདོད་མའི་ ཡི་གེའི་ དུས་སྐབས་དང་།
༢) གནའ་རབས་ ཡི་གེའི་ དུས་སྐབས་དང་།
༣) དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེའི་ དུས་ སྐབས་སོ།

དང་པོ་ གདོད་མའི་ ཡི་གེ་ ལབ་ན་ གང་ ཡིན་ ཞུས་ན།
དང་པོ་ གདོད་མའི་ ཡི་གེའི་ དུས་སྐབས་ནི།
ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ལོ་ ༡༠༠ ལས་ ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ལོ་ ༣༥༠༠ བར་གྱི་ མི་ལོ་ ༢༥༠༠ ཙམ་གྱི་ རིང་ ཡིན་སྟེ་ འདིའི་ སྐབས་ལོ་ ཐོན་པའི་ བརྗོད་བྱ་ གང་ ཡིན་ ཧུང་ མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ རི་མོ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ འདི་ལོ་ བཀོས་རིས་ ཡི་གེ་ དང་ བྲྀ་ག་ རིས་ དང་ ཡི་གེ་ དང་ ཡིག་རིས་ དང་ རིས་ཡིག་ སོགས་ཀྱི་ དབྱེ་བ་ ཡོད།

༄༅ དང་པོ་ བརྐོས་ རིས་ ཡི་གེ་ནི།

༄༅ འདི་ལས་ དང་པོ་ བརྐོས་རིས་ ཡི་གེ་ ལབ་ན་ རྫམ་ ཞིང་ རྡོ་སོགས་ཀྱི་ ངོས་སུ་ བརྐོས་པའི་ མཚན་མ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ དོན་ སྟོན་པའི་ ནུས་པོ་ ཡོད་པོ་ཙུ་ ཨིན། དུས་རབས་ ཉི་ཤུ་པོའི་ ལོ་རབས་ ལྔ་བཅུའི་ ནང་ལོ་ རྒྱ་ནག་གི་ ཤི་ཨན་ ནས་ ལོ་ སྟོང་ཕྲག་ ལྔའི་ སྔོན་གྱི་ རྫ་ཆོན་མ་ ས་འོག་ལས་ ཐོན་པོ་ ཙུ་ཀེ་ སྔེང་ལོ་ རེ་མོའི་ མཚན་མ་ མི་འདྲ་བོ་ མང་པོ་ བཏབ་ ཡོད་ པོ་ དང་། ཁམས་ཀྱི་ དབུས་ ལོ་ བྲག་མགོ་ ཡར་སྟེ་ ས་ཆའི་ དུར་ས་ལས་ ཐོན་པའི་ ལི་སྣོད་ཀྱི་ ངོས་སུ་ བྲིས་ པའི་ གཟུགས་རིས་ཙུ་ ཨིན། བརྐོས་རིས་ འདི་འདྲ་བོ་ མཛམ་བུ་ གླིང་གི་ ས་ཆ་ ཀེས་པོ་ལས་ ཐོན་སྟེ་ འདི་ཙུ་ བན་ཚུན་ འདྲ་བོའི་ ཆ་མང་པོ་ ཡོད་པོ། ཨིན་ཡང་ འདི་ གཞི་ སྒྲིགས་ཚུལ་ དང་ བརྗོད་བྱ་ གན་ཨིན་ རྟོགས་ཀོ་ ནི་ ལབ་སྟེ་ དཀའ་ བའི་ དོན་ མཐོང་པོ་ ཨིན་ནོ།

བརྐོས་རིས་ ཡི་གེ་ བྲག་མགོ་ ཡར་སྟེ་ལས་ ཐོན་པའི་ བརྐོས་རིས་ ཡི་གེ་

༄༅ གཉིས་པོ་ བྲ་ག་རིས་ ཡི་གེ་ནི།

བྲ་ག་ དང་ ཕུག་པོ་ཙུ་ལོ་ ངོས་སུ་ བྲིས་ཡོད་པོའི་ གཟུགས་རིས་ སྣ་ཚོགས་པོ་ ཨིན། རི་དྭགས་ ཤ་ར་པོ་ དང་ རྟ་འོ་ འཚོ་བོ་ དང་ གཡུལ་ལས་ འགྲེད་པོ་ཙུ་གི་ རི་མོ་ ཡོད། བོད་ཀྱི་ གནམ་མཚོ་ ཕུག་མོའི་ འགྲམ་གྱི་ བྲ་ག་གསེབ་ཀྱི་ ཕུག་པོ་ཙུ་གི་ ནང་ལོ་ རི་མོ་ འདི་ འདྲ་བོ་ མང་པོ་ མཐོང་ཤད་ འདུག་ཀ་ལོ་ གཞན་མོའི་ ཡང་ མངའ་རིས་ དང་ དབུས་གཙང་ དང་ མཚོ་སྔོན་པོ་སོགས་ དང་ འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ ས་ཆ་ མང་པོ་ ནང་ལོ་ ཡོད། གཟུགས་རིས་ འདི་ཙུ་ ཡི་གེའི་ རྣམ་པོར་ དངོས་སུ་ མ་གྲུབ་ཀྱང་ མཚོན་དོན་གྱི་ བརྗོད་བྱ་ ཡོད། གཟུགས་རིས་ དང་ ཡི་གེ་ གཉིས་སོ་སོར་ གྲེས་པོའི་ མགོ་རྩོམ་པོའི་ གནས་སྐབས་ གཅིག་ཀུ་ ཅིག་ཨིན་ ནོ།

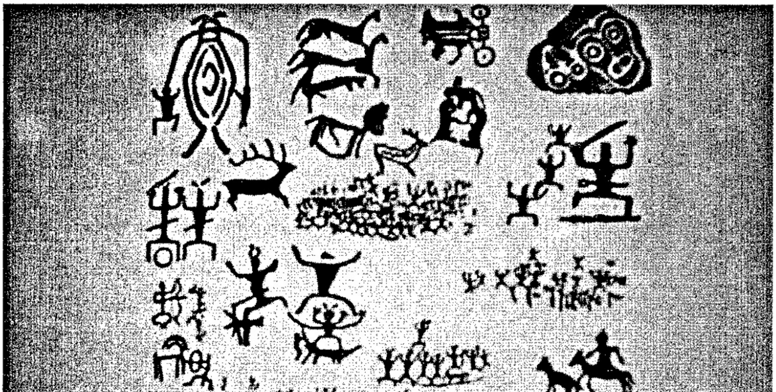

གདོད་མའི་ ཡི་གེ་ དང་ བྲ་ག་རིས་ ཡི་གེ

༄ གསུམ་པོ་ ཡིག་རིས་ ཡི་གེ་ནི།

ཡིག་རིས་ ལབ་པོ་ ནི་ རི་མོའི་ ཚོགས་པོ་ རིལ་པོ་ གཅིག་གི་ ཆ་ཤས་ སོ་སོ་ རྣམ་པོ་ཙུམ་ དོན་སོ་ མཚོན་ཏོ་ ཨིན། །སྒྲིག་ཆགས, རི་ཆུ, རྩེ་ཤིང, མེ་ཏོག, ཁྲིམ་ དང་ ལམ་ཙུམ་ མཉམ་སུ་ འཛོམས་པོ་ལས་ དོན་གྱི་ བརྗོད་བྱ་ གནད་རུང་ ཅིག་ མཚོན་པོ་ བྱ་ས་ཤད་ ཨིན།

ཡིག་རིས་ འདི་ལོ་ གྲོགས་ཚུལ་གྱི་ སྒྲ་གདངས་ ངེས་ཅན་ ཅིག་ མེད་པོས་ སྐད་ རིགས་ཀྱི་ དབྱེ་བ་ མེད། །རི་མོར་ བལྟར་སྤྱི་ དོན་ རྗེས་སུ་ དཔག་པོ་ ཡང་ན་ ངག་ཐོག་ ལས་ འགྲེལ་བཤད་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ ཨིན། །དཔེར་ན་ སྒྲིག་ཆགས་ འཛ་ མིན་འཛ་ ཅིག་ རི་མོ་ བྲིས་པོ་ལས་ འདི་ཀི་ སོ་སོའི་ སྙིང་ཁ་ལས་ རི་མོ་ ཅིག་གི་ སྙིང་ཁར་ འཐེན་པོ་ལས་ སྒྲིག་ཆགས་ཀྱི་ གཟུགས་བརྙན་ འདི་ཙུ་ཀིས་ མཚོན་པོའི་ མི་ཙུ་ཀི་ བསམ་པོ་ནི་ གཙོ་བོ་ ལྷ་ཁྱུའི་ མི་ དང་ གཅིག་གྱུར་ ཨིན་ སེ་བའི་ དོན་ མཚན་པོ་ བྱ་ས་དོ་ ཨིན། ཡི་གེ་ འདི་ རིགས་ ཧེན་སྤྱིའི་ (Indian) མི་ཙུ་གིས་ བྲིས་པོ་ དེང་སང་ཡང་ མང་པོ་ མཐོང་ཤད་ འདུག །ཡི་གེ་ འདིས་ བརྗོད་བྱ་ སྟོན་ཚུལ་ ལམ་ མཚོན་ཚུལ་ལོ་ གཉིས་ ཡོད་པོ་ ཨིན། གཟུགས་ མཚོན་ དང་ དོན་མཚན་ ཨིན། དཔེར་ན་ གྲུ་ཤན་ ཅིག་གི་ གཟུགས་བྲིས་པོ་ ལས་ འདིའི་སྙེང་ལོ་ རི་མོ་ ཐུང་ཐུང་ དགུ་ བྲིས་པོ་ལས་ མི་དགུས་ གྲུ་བཏོང་པོ་ མཚོན་པོ་ ཨིན། གྲུའི་གཟུགས་ དངོས་སུ་ བྲིས་པོས་ གཟུགས་མཚོན་ ཡི་གེ་ དང་

མི་དགུའི་ གཟུགས་ དངོས་སུ་ མ་བྲིས་ཀྱང་ རི་མོ་ འདིས་ དོན་ མི་དགུ་ མཚོན་པོར་ བྱ་ས་ཤད་ཀྱི་ ཡི་གེ་ ཨིན་པོ་ འདྲ་བོ་ ཨིན།

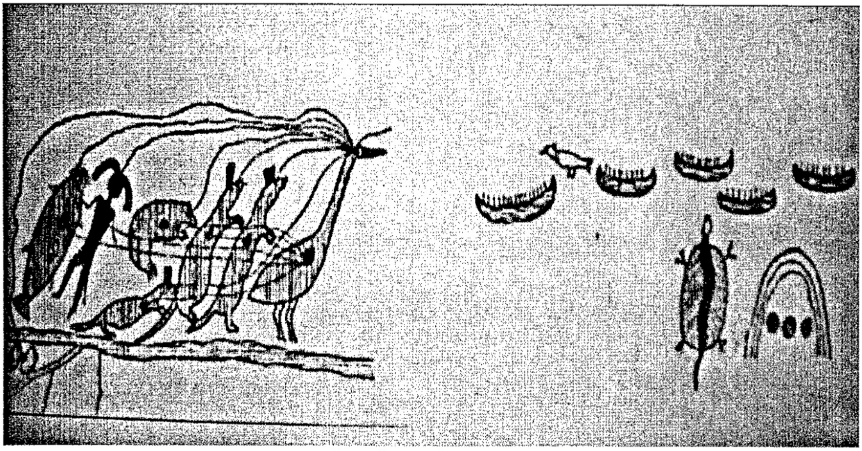

ཡིག་རིས་ ཡི་གེ

༤ བཞི་པོ་ རིས་ཡིག་ ནི།

རིས་ཡིག་ ལབ་པོ་ ནི། གཟུགས་རིས་ལོ་ རིས་མོ་ མན་འདྲ་བོ་ ཀེ་ས་པོ་ བྲིས་པོ་ ལས་ རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ ངག་གདམ་ གྲུབ་པར་ བྱ་ས་པོ་ གཟུགས་རིས་ཀྱི་ རྣམ་པོ་ ཅན་ གྱི་ ཡི་གེ། དཔེར་ན་ བྱ་ལོ་ བྱ་འི་ གཟུགས་རིས་ དང་ ཉ་ལོ་ ཉའི་ གཟུགས་ མི་ ལོ་ མིའི་ གཟུགས་ དང་ མི་ ནད་ཀྱིས་ བཏབ་པོ་ལོ་ མི་ཐང་ལོ་ འགྲེལ་བའི་ གཟུགས་སོགས་ བརྗོད་བྱ་ འདི་ཙུ་ཀྱི་ གཟུགས་རིས་ཙུས་ བྲིས་པོ་ལས་ དོན་ སྟོན་ པོར་ བྱ་ས་དོ་ ཨིན། ནག་ཅན་གྱི་ སྟོན་པའི་ ཡི་གེ་ དང་ རྒྱ་ནག་གི་ སྐོགས་ཏུས་

ཡི་གེ་ འདྲ་བོ་ ཨིན། ད་ལྟའི་ རྒྱ་ནག་གི་ ཡི་གེ་ ལོའང་ ཡིག་རིགས་ འདི་རིམ་གྱིས་ གཟུགས་ འགྱུར་བོ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཨིན། ང་ཅའི་ སྔོན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ ཁ་ཤས་ན་ གཟའ་ཚུ་གི་ མིང་ཐྲིས་ བོ་ན་ ཉི་མ་ལོ་ རི་མོ་ ཟླུམ་པོ་ དང་ ཟླ་བ་ལོ་ ཚེས་ལོ་ དང་ མིག་དམར་ལོ་ མིག་ དང་ ཕུར་བུ་ལོ་ ཕུར་བུའི་ གཟུགས་ཐྲིས་ ཡོད་པོའང་ འདི་ དང་ འདྲ་བོ་ ཨིན།

འདི་ནེ་ ཡི་གེ་ སྔ་མོ་ཚུ་ རིམ་པོར་ འཕེལ་རྒྱས་ལོ་ སོང་བོ་ལས་ ཡི་གེ་ དངོས་གནས་པོ་ ཁ་ཤེས་ཅིག་ འགྱུར་པོའི་ དངོས་རྒྱུ་ ཨིན། ཡི་གེ་ འགྱུར་བའི་གྱི་ སྔ་གུའི་ གནས་སྐབས་ ཞུ་དོ་ ཨིན།

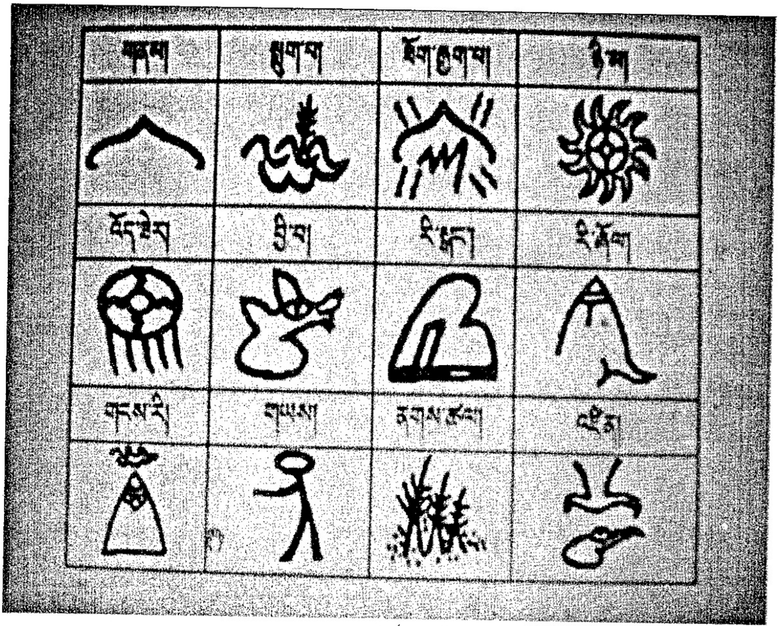

ནག་ཕྱུལ་ སྔོན་པའི་ ཡི་གེ

ཡིག་རིས་ དང་ རིས་ཡིག་ གཉིས་ཀྱི་ ཁྱད་པར་ ནི།

༡༽ ཡིག་རིས་ལོ་ བརྗོད་བྱ་ སྟོན་པར་ བྱ་ས་པོའི་ ཡི་གེའི་ ནང་ དོན་ ཡོད་ཀྱང་ གནས་སྟངས་ རི་མོའི་ ཁོངས་གཏོགས་ཙམ་ ཨིན་པས་ ཡི་གེའི་ཚུ་ ལེབ་ཏེ་ ཞན་ཏེ་ རི་མོའི་ རྣམ་པོ་ལས་ ཡི་གེའི་ཚུ་ མི་ཤར།

༢༽ རིས་ཡིག་ནི་ རྣམ་པོ་ གཟུགས་རིས་ ཨིན་ཡང་ གནས་སྟངས་ ཡི་གེ་ ཅིག་གི་ ཁོངས་གཏོགས་ ཨིན་པས་ བརྗོད་བྱ་ སྟོན་པོའི་ ཚད་ མཐོ་སྟེ་ ཡི་གེའི་ རང་བཞིན་ལོ་ གནས་པོ་ ཨིན་ནོ། འདིའི་ སྐབས་ལོ་ མི་ཚུས་ལོ་ ཡི་གེ་འབྲི་བའི་ སྲོལ་ནི་ མ་དར། དོན་ འགའ་ཅིག་ དགོས་པའི་ དབང་གིས་ སྒྲ་ མ་ཨིན་པའི་ ཐབས་ཅིག་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ མཚོན་པར་ འདོད་པས་ རི་མོ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ འབྲི་ཤད་ དྲན་པོ་ ཨིན། ཁོང་གི་ བ་ཡུལ་ ནང་ ཨང་ཀེ་ ཙམ་བྲི་ ཤེས་པོ་ལས་ ཡི་གེ་ གཞན་ གན་ཡང་ འབྲི་ མི་ཤེས་པོའི་ མི་ ཅིག་ ཡོད་པོ་ འདིས་ ཁྱིའི་ ཁྱིམ་ཚང་གི་ སྒོ, ནས་ དང་ སྲན་ གསུམ་གྱི་ རྒྱ་མའི་ གྲངས་ཀ་ འབྲི་བར་ འདོད་ སྟེས་ སྲན་མའི་ མིང་ལོ་ རི་མོ་ ཟླུམ་པོ་ ཅིག་ བྲིས། ནས་ཀྱི་ མིང་ལོ་ རི་མོ་ འཛེར་པོ་ ཅིག་ བྲིས། སྒོའི་ མིང་ལོ་ རི་མོ་འཛེར་པོའི་ ལྟེ་བ་ལ་ གསེག་རིས་ ཅིག་ བྲིས་སྟེ་ ནས་མ་ ཨིན་པོ་ གོ་བར་ བྱ་ས་པོས་ སྲན་མོ་ དང་ ནས་ གཉིས་ གཟུགས་མཚོན་གྱི་ ཡི་གེ་ དང་ སྒོའི་ ལྟེ་བ་ལོ་ གསེག་རིས་ ཅིག་རྒྱུབས་པོ་ དོན་ མཚོན་གྱི་ ཡི་གེར་ སོང་པོ་ འདྲ་པོ་ ཨིན་ནོ།

གནའ་རབས་ཡི་གེ་ལབ་ན་གན་ཨིན་བཤད་ན།

གཉིས་པ་ གནའ་རབས་ཡི་གེའི་དུས་སྐབས་ནེ།

ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ལོ་ ༣༥༠༠ སྔོན་མའི་ དུས་ལས་ ཕྱི་ལོ་ སྔོན་གྱི་ དུས་རབས་ བཅུ་གཅིག་པོའི་ ནང་ལོ་ ཡོ་རོབ་ཀྱི་ ས་དབུས་ རྒྱ་མཚོའི་ ཤར་འདུན་ལོ་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ ཡི་གེ་ ཐོན་པོ་ བར་གྱི་ལོ་ ༢༥༠༠ ཙམ་གྱི་ རིང་ཨིན། འདི་ཡང་ ད་ལྟའི་ ཨི་རག་ (Iraq) རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ས་ཆ་ན་ ཆུ་པོ་ སྦོམ་པོ་ ཡེས་ ཕ་ར་ཐེ་སུ་ (Euphrates) ལབ་མཁན་ དང་ ཐེ་གི་རི་སུ (Tigris) ལབ་མཁན་ གཉིས་ ཡོད་པོའི་ འབབ་ཡུལ་ན་ མི་རིགས་ ཁ་ཤས་ གནས་པོ་ལས་ སོས་མེར་ (Euphrates) གྱི་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ ཡི་གེ་ འཇོར་མགོ་ ཡང་ན་ འཇོར་ཡིག་ བཅེས་པོ་ གསར་བཏོན་ བྱ་ས་པོ་ སྣང།

༢ འཇོར་མགོ་མ་ ལབ་པོའི་ དོན་ ཡི་གེའི་ སྡུག་རིས་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ མགོ་ འཇོར་མའི་ འདྲ་པོ་ ལེབ་ལེབ་ ཨིན་པོས་ འདི་ སྐད་ལོ་ བཏགས་པོ་ ཨིན། འདི་ནེ་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ འགོ་ དང་པོའི་ ཡི་གེ་ ཨིན་པོའི་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ རིན་ཐང་ ལྡན་ མེད་པོ་ དང་ ལྡན་པོ་ ཅིག་ཨིན །འཇོར་ཡིག་ འདི་ རྒྱབ་ལས་ རིམ་བཞིན་ ཉམས་ པོ་ སྣང། ཕྱི་ལོ་ སྔོན་གྱི་ དུས་རབས་ གསུམ་པོ་ལས་ དང་པོའི་ བར་ ཉུང་ཉུང་ བྱ་ས་ ལོག་ཏེ་ར་ ཐོན་པོ་ ཨིན་ཡང་ མ་ཐན་པོ་ ནུབ་པོར་ གྱུར་པོ་ སྣང།

འདི་ལས་ ལོ་ ༡༥༠༠ བར་ལོ་ ཀ་ཀི་ཡང་ དོན་ མ་ཤེས་པར་ ས་འོག་ལོ་ ལུས་པོ་ སྡོད། རྒྱབ་ལས་ གནའ་རྫས་ རྟག་ཞིབ་པོ་ ཚུལ་གྱིས་ ཐོབ་སྟེ་ཀི་ཀྱང་ དུས་རབས་ ༡༨ པོའི་ མཇུག་གི་ དུས་ ད་དུང་ འདི་ཀི་ དོན་ ཤེས་མཁན་ མ་ཐོན་པོ་ སྡོད། དུས་རབས་ ༡༩ པོའི་ ནང་ཟང་ འདིའི་ དོན་ཙུ་ ཤེས་མཁན་ མ་ཐོན་པོ་ སྡོད།

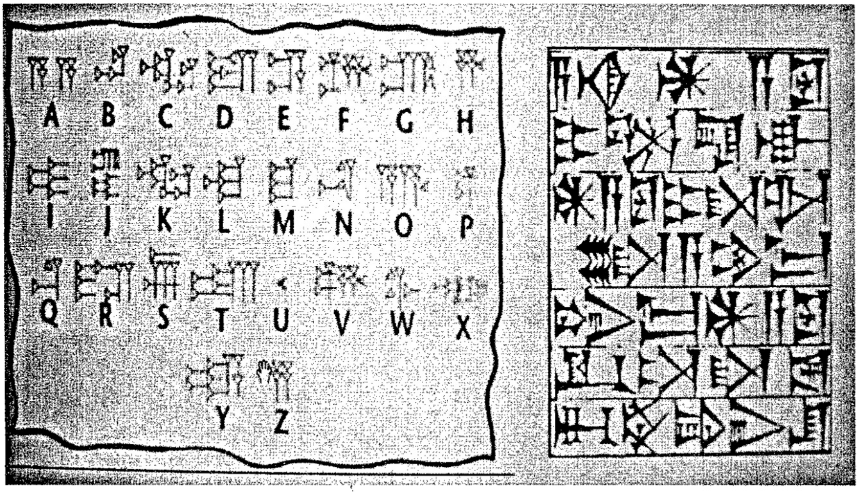

སོས་མེར་གྱི་ འཛེར་ཡིག

༄ འདི་ཀི་ རྒྱབ་ལོ་ ནེས་ལེ་ གཙང་པོའི་ (Nile,) འབབ་ཡུལ་ན་ གནས་པོའི་ གནའ་རབས་ ཨེ་ཅིབ་ (Egypt,) གྱི་ མིས་ ལྷ་ཡིག་ ཞུ་བའི་ ཡི་གེ་ གསར་བསྐྲུན་ བྱ་ས་པོ་ སྡོད། འདི་ལོ་ བརྐོ་བྲིས་ དང་ བཙུན་བྲིས་ དང་ དམངས་བྲིས་ཙུ་ ཡིག་ གཟུགས་ གསུམ་ ཐོན།

བཀྲོ་བྲིས་ ལབ་མཁན་འདི་ ལྷ་ཁང་གི་ ལྡེབས་རིས་ཙ་ དང་ དུར་སའི་ རྡོ་རིང་ དང་ ལྷ་མཆོད་པོའི་ མཆོད་ཚའི་ སྡེང་ལོ་ བཀྲོ་ བཞག་ཡོད་པོ་ ཡིག་གཟུགས་ ཨིན། མཛེས་ཚ་ ཆེ་བོའི་ བྲིས་གཟུགས་ ཨིན།

བཙུན་བྲིས་ ལབ་མཁན་ནེ་ སྔར་གྱི་ བཀྲོ་བྲིས་ འདི་ མ་ལག་ བྲིས་པོ་ལས་ སྒྲོག་ཚགས་ཙ་ཀི་ གཟུགས་བརྙན་གྱི་ རྣམ་པོ་ཙ་ མི་མཐོང་པོ་ མཐོང་། དང་པོ་ སེར་སྐྱ་གཉིས་ ཀས་ བཀོལ་སྤྱི་ རྒྱབ་ལོས་ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ གཞུང་འབྲི་ བྱ་སེ་བོ་ ཡི་གེར་ བྱ་ས་ས་ལས་ བཙུན་པོ་ཙུས་ཀྱིས་ འབྲི་དོ་ ཨིན།

དམངས་བྲིས་ ལབ་པའི་ རྒྱུ་མཚན་ནེ། བཙུན་བྲིས་ཀྱི་ རི་མོ་ མང་པོ་ གཅིག་ འགག་དགས་ ཡོད་པོ་ ཨིན་པོ་ལས་ མི་མང་ ཙུས་ཀྱིས་ཀྱང་ འཇམ་དགས་ ཡི་གེ་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ཚུགས་པོ་ བཟོ་བོ་ སྦད། ཡི་གེ་ འདི་ གསུམ་པོ་ འདིའི་ གཟུགས་ལོ་ ནང་ ཕན་ཚུན་ལོ་ ཁྱད་པར་ ལེབ་ཏེ་ སྦོམ་པོ་ ཡོད་པོ་ སྦད། བཙུན་བྲིས་ འདི་ བྱེ་ལོ་ ཚུགས་པོའི་ རྗེས་ཀྱི་ དུས་རབས་ གསུམ་པོའི་ ནང་ བར་ལོ་ གནས་པོ་ སྦད། དམངས་བྲིས་ནེ་ བྱེ་ལོའི་ དུས་རབས་ ལྔ་པའི་ བར་ལོ་ གནས། འདིའི་ རྒྱབ་ལས་ ཨེ་འཛེབ་ཀྱི་ ཡི་གེ་ ཐ་མ་ དམངས་བྲིས་ འདི་ཡང་ ནུབ་པ་ལོ་ གྱུར་པོ་ ཨིན།

འདི་འདྲ་བོ་ ཡི་གེ་ འདི་ དང་ ཡི་གེ་ འདིའི་ བརྗོད་བྱ་ལོ་ ༣༥༠༠ རིང་གི་ ལོ་རྒྱུས་ དང་ བཅས་པོ་ ས་དང་ བྱེ་མའི་ འོག་ལོ་ ཉལ་བོ་ ཀ་གི་ཀྱང་ མི་ཤེས་པོ་ ཐོན། ལོ་ ༡༥༠༠ ཙམ་སོང་ བའི་ རྒྱབ་ལོ་ གནའ་རྫས་ རྟག་ཞིབ་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ ལོག་ཏེ་རང་ ས་འོག་ལས་ ཐོབ་ཀྱང་ འདི་ཀི་ དོན་ ཤེས་མཁན་ ཀ་ཡང་ མ་ཐོན་པོ་ སྦད། དུས་རབས་ ༡༦ པོ་ལས་ ༡༨ པའི་ བར་གྱི་ ལོ་ ༣༠༠ རིང་ལོ་ མཁས་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ བརྟག་དཔྱད་ གཟབ་དྲགས་ བྱ་ས་ཀྱང་ འདིའི་ དོན་ མ་རྟོགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༩ ལོར་ ཕ་རེན་སི་གི་ (French) དམག་དཔོན་ ཅིག་གིས་ ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ རོ་སེ་ཏ་ (Rosctta) ལབ་མཁན་ ས་ཆ་ལས་ རྡོ་རིང་ ཅིག་ ཐོབ་པོ་ འདི་ལོ་ ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ ཡི་གེའི་ གསང་བོ་ འབྱེད་པོའི་ ལྡེ་མིག་ འདྲ་བོ་ ཐོན་པོ་ ཨིན། འདི་ཀྱང་ རྡོ་རིང་ འདི་ནི་ ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ ལོ་ ༡༩༦ ལས་ ༡༧༦ པའི་ བར་ལོ་ བཟོས་པོ་ ཅིག་ཨིན། འདིའི་ སྔོན་མ་ ཨེ་འཇིབ་ ཡི་གེ་ བཀོ་བྲིས་ དང་ དམངས་བྲིས་ དང་ ཧེ་ལིན་གྱི་ ཡི་གེ་ གསུམ་ ཤན་སྦྱར་ བྱ་ས་སྦེ་ བྲིས་ ཡོད་པོ་ སྦད། ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ བཙུན་བྲིས་ ཚུས་ཀྱིས་ བྱ་ས་པོའི་ རྒྱལ་པོའི་ བསྟོད་པོ་ ཅིག་ ཨིན་འདུག འདི་ ཧེ་ལེན་གྱི་ ཡི་གེ་ལས་ དཔགས་ཀོ་ལས་ ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ དམངས་བྲིས་ཀྱི་ དོན་ཤེས། དམངས་བྲིས་ ལས་ དཔགས་ཀོ་ལས་ བཀོ་བྲིས་ཀྱི་ དོན་ རྟོགས་ ཚུགས་པོ་ ཨིན། མཐར་ བཙུན་བྲིས་ ཙ་ཡང་ དོན་ཤེས་

པོ་ཡིན། འདིའི་ དབང་གིས་ ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ ལོ་ ༣༥༠༠ རིང་གི་ ལོ་རྒྱུས་ དང་ མི་ཚུལ་ཀྱི་ མིག་ལམ་ལོ་ ལོག་ཏེ་རང་ སྣང་ལོ་ གྱུར་པོ་ ཐུབ།

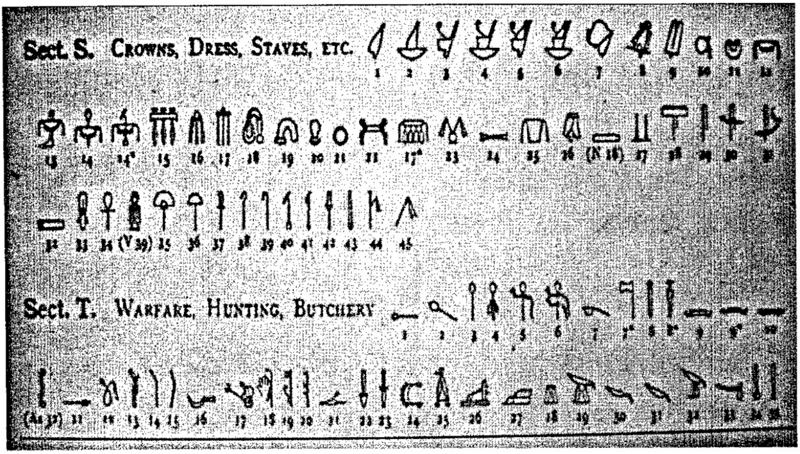

ཨེ་ཅིབ་ཀྱི་ ལྷ་ཡིག

༄༅ འདི་ རྒྱབ་ལས་ ཕྱི་ལོ་ ༡༣༠༠ སྔོན་གྱི་ ལོ་ ཙ་ལས་ ལྷོ་ ཨེ་ཤ་ཡའི་ རྨ་ཆུའི་ འབབ་ཡུལ་ལོ་ རུས་སྦལ་གྱི་ སྐོགས་ དང་ དུད་འགྲོའི་ རུས་ཏོག་ ཙ་ལོ་ བཀོས་པོའི་ སྐོགས་རུས་ ཡི་གེ་ ཅིག་ཐོན་པོ་ ཡིན། འདིའི་ སྐབས་ལོ་ ནུབ་ ཕྱོགས་ཀྱི་ ཡི་གེ་ ཙ་ ཐོན་ཟིན་པོའི་ ཡི་གེ་ འདི་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཡིན་ཡང་ ལབ། གན་ ཡིན་རུང་ཡང་ རྒྱ་ནག་གི་ ཏེང་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ མཇུག་གི་ དུས་ཡུན་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ སྐབས་ཙ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཐུབ། དུས་སྐབས་ འདི་ལོ་ རུས་སྦལ་ཀྱི་ དཔག་སྐོགས་ དང་ དུད་འགྲོའི་ རུས་ཏོག་གི་ ཙ་ལོ་ མཚན་མ་ སྣ་ཚོགས་པོ་

བདབ་པོ་ལས་ རྒྱལ་པོས་ རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ བྱ་བ་ལོ་ མོ་བདབ་སྟེ། མོ་བདབ་པོའི་ འབྲས་བུ་ དང་ གཡོག་ བྱ་ས་བའི་ བསྒྲུབས་པའི་ མཇུག་འབྲས་ཚུས་ དཔག་ སྐོགས་ དང་ རུས་ཏོག་ ཚུ་ལོ་ ཡི་གེར་ བཀོད། དུས་ཚོད་ རྒྱལ་པོའི་ རབས་ བཙུ་ སྟེ་ལོ་ ༣༧༠ ཙུ་ཀི་ རིང་ལོ་ སྐོགས་རུས་ ཡི་གེའི་ ཟིན་ཐོ་ འཁོར་ཆེན་ བྱ་ས་ འདི་ ད་ལྟའི་ རྒྱ་ནག་གི་ ཡི་གེའི་ དུས་རབས་ སྔོན་མོ་ འདི་ ཨིན།

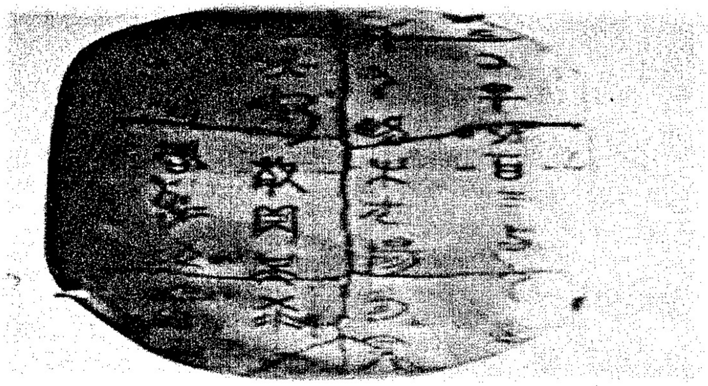

རྒྱ་ནག་གི་ སྐོགས་རུས་ ཡི་གེ

ཨིན་ཀྱང་ འདི་ བར་སྐབས་ལོ་ ཉུང་བོ་ལས་ ཀ་ཡང་ མི་ཤེས་པོ་ ཐོན། དེ་ལས་ ལོ་ སུམ་སྟོང་ ཐག་ཉེ་ ཙམ་སོང་བའི་ རྗེས་ཀྱི་ ཕྱི་ལོ་ ༡༨༩༩ ལོར་ པེ་ཅིང་ན་ གནའ་བོའི་ ཡི་གེར་ ཞིབ་འཇུག་ བྱ་ས་མཁན་ ཀྲན་པོ་ ཝང་ཡུས་རོང་ ཞུས་མཁན་ ནད་ཀྱིས་ ཐེབས་པོ་ལས་ རྒྱ་སྨན་ བསྟེན་པའི་ སྐབས་ལོ་ སྨན་འདིའི་ ནང་ལོ་ འབྲུག་རུས་ ལབ་མཁན་ ཅིག་ ཡོད་པོའི་ ངོས་ལོ་ རེ་མོ་ གེས་པོ་ཅིག་ ཡོད་པོ་ ནང་ལོ་ མཚལ་བྱུག་པོའང་ མཐོང་། ཁོང་ འདི་ གནའ་བོའི་ ཡི་གེ་ ཅིག་ གན་ ཨིན་ སྙམ་པོ་ལས་ འབྲུག་རུས་ གེས་པོ་ ཉོས་པོ་ལས་ བརྟགས་པས་ ཡི་གེ་ ཅིག་ ཨིན་པོར་ ཐག་ཆོད། འདི་ལས་ ལོ་བཅུ་ ཉི་ཤུ་གྱི་ སྔོན་མ་ལས་ ཧེ་ནན་ ཞིང་ཆེན་ ཨན་ཡང་ རྫོང་གི་ ཤོ་ཐུན་ གྲོང་གི་ ཞིང་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ ཞིང་ རྨོ་བའི་ སྐབས་ ཡི་གེ་ ཡོད་མཁན་གྱི་ རུས་ཏོག་ འདི་ གེས་པོ་ཅིག་ ཐོབ་པོ་ལས་ སྨན་ཁང་ལོ་ བཙོང་པོ་ སྦད། གྲོང་ འདི་ནེ་ སྔོན་གྱི་ ཡུན་ཧྲིང་གི་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ རྒྱལ་ས་ ཨིན། ཡི་གེ་ འདི་ ད་ལྟ་ ཚགས་སྡེབས་ ལོ་ ༥༠༠༠ ཙམ་ དང་ འདི་ལས་ བཀློག་ཤེས་ པོ་ ༡༠༠༠ ཙམ་ཡོད་ སེ་ ལབ།།

འདི་ འདྲ་བོ་ སོས་མེར་གྱི་ མིས་ གསར་པོ་ བཟོ་བཟོ་བོ་ འཛེར་ཡིག་ དང་ ཨེ་འཇིབ་ཀྱི་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ གསར་པོ་ བཟོ་བཟོ་བོ་ ལྷ་ཡིག་ དང་ རྒྱ་ནག་གི་ མིས་ ཡུན་ཧྲིང་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ དུས་སྐབས་ལོ་ བཟོས་པོའི་ སྐོགས་ཡིག་ ཨིན། ཡི་གེ་

འདི་ གསུམ་ལོ་ གནའ་རབས་ཀྱི་ ཡི་གེ་ སྦྲོམ་པོ་ གསུམ་ ལབ་ཧོ་ ཨིན། ཡི་གེ་ འདི་ གསུམ་པོ་ཡང་ ཐོག་མའི་ དུས་ལོ་ བརྗོད་བྱའི་ དོན་ འདི་ཉིད་ཀྱི་ གཟུགས་དབྱིབས་ རི་མོར་ བྲིས་སྟེ་ མཚོན་པར་ བྱ་ས་དོ་ ཨིན། འདི་ གསུམ་གྱི་ བྱིའི་ གཟུགས་དབྱིབས་ མ་འདྲ་དྲུང་ ནང་གི་ གྲུབ་ཚུལ་ མང་ཆེ་ཤོས་ འདྲ་བོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན་ ལབ།།

༄ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ སྐོར་ནེ།

གསུམ་པོ་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ དུས་སྐབས་ ནེ།

འཛེར་ཡིག་ དང་ ལྷ་ཡིག་ཙུ་ མཐོན་པོ་ལས་ ལོ་ ༣༠༠༠ ཙུ་འདས་པའི་ རྒྱབ་ལོ། བྱི་ལོའི་ སྤྱོན་གྱི་ལོ་ ༡༢༠༠ ལས་ ༡༥༠༠ ཅམ་གྱི་ དུས་ལོ་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ ཡི་གེ་ འདི་ཙུ་ ཡོད་པོ་ མཐོང་སྟེ་ ད་ལྟ་ ཡོད་པའི་ རྡོ་བརྐོས་ཀྱི་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ སྔ་ཤོས་ འདི་ པ་ལི་སི་ཐན་ (Palestine) གྱི་ ཡུལ་ལས་ ཐོབ་པོའི་ བྱི་ལོ་ ༡༢༠༠ སྤྱོན་གྱི་ ལོ་ ཙུ་ལོ་ བྱ་ས་པོ་ འདི་ ཨིན།

༄ འདི་ཙུས་ ཤར་ ས་དབུས་ རྒྱ་མཚོའི་ ཡུལ་ མང་པོ་ལས་ ཐོབ་སྟེ་ བྱུང་ སེ་མི་ཐེའི (Semites) དབྱངས་གསལ་ ལབ་དོ་ ཨིན། འདི་ཡང་ ཡོ་རོབ་ཀྱི་ ས་དབུས་ རྒྱ་མཚོའི་ ཤར་ མདུན་ཁར་ དེང་སང་ ལེ་བ་ནོན (Lebanon) རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ཡུལ་

འདིར་ སྦྱོན་ སི་རི་ཡ་ ཕ་ལི་སི་ཏེན་ (Syria -Palestine) ལབ་དོ་ ཨིན། ཡུལོ་ འདིའི་ མི་དམངས་ ཙུས་ ཚོང་པོ་ ཨིན། ཁོང་ཙུ་ཀིས་ བྱུང་ དང་ ཤར་ལོ་ འཛིར་ ཡིག་ དར་བཙུག་པོ་ ཨིན།

ལྷོ་ དང་ ནུབ་ལོ་ ཨེ་འཛིབ་ཀྱི་ ལྷ་ཡིག་ དར་པོ་ ཨིན། གན་ ཨིན་ཡང་ ཁོང་ཚོ་ལོ་ དཀའ་རྙོག་གྱི་ ཡི་གེ་ འདི་ ཙ་ སློབ་སྦྱོང་ བྱ་ས་ཤད་ལོ་ དུས་ཚོད་ མེད་པོ་ལས་ ཡི་གེ་ འདི་ཙུའི་ ནང་ལོ་ ཡོད་པའི་ སྒྲ་གདངས་ མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ རྟགས་ཙུས་ལོ་ ག་ ལུད་པ་ བྱ་ས་སྟེ་ རང་གི་ སྐད་ཀྱི་ ནང་གི་ གདངས་ཙུས་ མཚན་བྱེད་ཀྱི་ རེ་མོ་ གསར་བཟོ་ བྱ་ས་པོ་ ཨིན། རེ་མོ་ འདི་ཙུས་ལོ་ བརྟེན་པོ་ ལས་ ཚོང་རྫས་ཙུས་ ཀྱི་ མིང་ དང་ རིན་གོང་ཙུའི་ ཐོ་ཙུ་ བྲིས་པོ་ ཨིན། ཁོང་ཙུ་ལོ་ འདི་ སྐབས་ལོ་ དབྱངས་ དང་ གསལ་བྱེད་ སོ་སོའི་ གོ་དོན་ མ་ཆགས་ཀོ་ དང་ རང་གིས་ བྱ་ས་ པོའི་ གཡོག་ འདི་ རླབས་ཆེན་པོའི་ གསར་བཏོད་ ཅིག་ ཨིན་པོའི་ གཡོག་ ཅིག་ སྤྲད་ ལབ་ཏེ་ བསམ་པོ་ ཀ་ལོ་ཡང་ མེད་པོ་ ཨིན། གན་ ཨིན་རུང་ རྒྱབ་ ལས་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ དགའ་བའི་ ས་བོན་ ཡང་ན་ འགྲུབ་ འབྲས་ སྨོན་པོ་ ཅིག་ གྱུར་པོ་ འདི་ ད་ལྟ་ འཛམ་བུ་གླིང་གི་ ཡི་གེའི་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ དོན་ལོ་ གང་མན་ ཚད་ཀི་ ཡི་གེ་ གསར་བཏོན་ ཅིག་ལོ་ གྱུར་པོ་ སྤྲད།

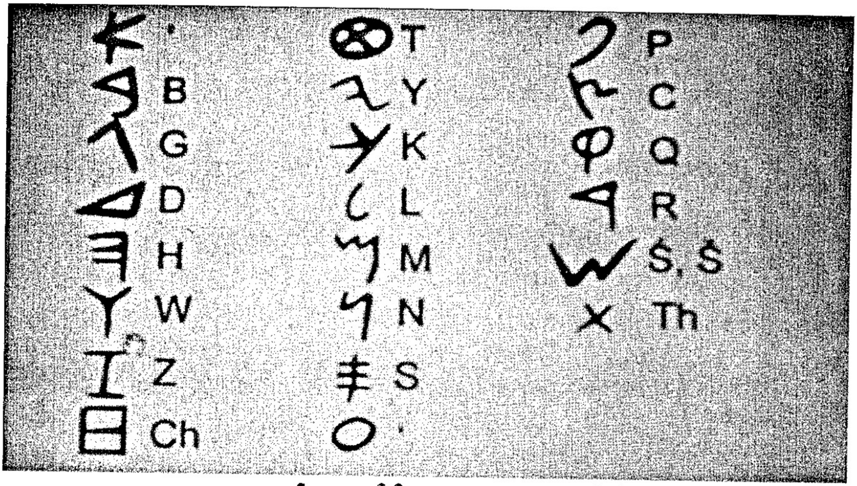

བྱང་སེ་ མུའུ་ཐེའི་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ

ཨོ་འདི་ བྱཱ་ས་སྦྱི་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ ཡི་གེའི་ སྲོལ་བཏོན་པོའི་ རྒྱབ་ལོ་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ མ་ལག་རང་ བཞི་ལོ་ གྲེས་པོ་ ཨིན། ཨོ་སྦྱི་ མ་ལག་ཚུ་ནེ་ ཁ་ནན་ (Canannite) དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ དང་། ཨ་ར་མེག་ (Aramaic) དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ དང་ ལྷོ་ སེ་མུས་ ཐུ་ ཡང་ན་ ས་པ་ (Saba) དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ དང་ ཧེ་ལིན་ (Greek alphabet) དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ སྦྱི་ བཞི་ ཨིན། འདི་ལས་ རིམ་པོ་བཞིན་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ མ་ལག་ འདི་ཚུས་ འཛམ་གླིང་གི་ ཤར་ནུབ་ཀྱི་ ཕྱོགས་ གཉིས་ལོ་ གྲེས་སྦྱི་ འཕེལ་བོ་ སྦྲད། ཤར་ཕྱོགས་ལོ་ འཕེལ་བོ་ནེ་ ཨ་ར་མ་ དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ དང་ རྒྱ་གར་ དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་

ལོ་གྲུར་པོ་ སྐད། ནུབ་ ཕྱོགས་ལོ་ གྲེས་པོ་ནི་ ཁ་ནན་ དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ དང་ རེ་ཡིན་ དབྱངས་གསལ་ མ་ལག་ལོ་ གྲུར་ པོ་སྐད། འདི་ལས་ ཨ་ར་མ་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ འདི་ ཨེ་ཤ་ཡའི་ གླིང་ ཐམས་ཅད་ལོ་ དར་ཁྱབ་ ཐོན་སྟེ་ ཡིག་རིགས་ བཅུ་ཕྲག་ ལྷག་ཀོ་ གྲུར་སྟེ་ འདིའི་ རྒྱུད་པོ་ གཙོ་བོ་ནི་ ད་ལྟ་ རྒྱལ་སྤྱིའི་ ཐོག་ལོ་ བཀོལ་བཞིན་པའི་ ཨ་རབ་ཀྱི་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ ཨིན། འདི་ལོ་ ཨ་ར་མ་ ལབ་དོ་ ཨིན་ སེ་རས་ཡ་ དང་ གཙང་པོ་ གཉིས་ཀྱི་ འབབ་ཡུལ་ན་ གནས་པའི་ ཨ་ར་མའི་ ལབ་པོའི་ མི་རིགས་ ཅིག་ ཨིན། འདི་ཚུས་ཀྱི་ ཡི་གེ་ལོ་ ཨ་ར་མ་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ ལབ་ཧོ་ ཨིན། ཡི་གེ་ འདི་ ཛོ་རིང་གི་ ངོས་ལོ་ བཀོས་པོ་ཚུ་ ཨ་ར་མའི་ མི་ཚུས་ དང་ གཞན་ ཚུ་ཡང་ ཨེ་འཛིབ་ དང་ རེ་ལེན་ དང་ བྱང་ ཨ་རབ་ དང་ རྒྱ་གར་ ཚུ་ལས་ ཐོབ་པོ་ ཨིན། མང་པོ་ ཅིག་ ཕྱི་ལོ་ སྔོན་གྱི་ དུས་རབས་ དགུ་པོ་ལས་ བདུན་པོའི་ བར་ལོ་ བྱས་པོ་ཚུ་ ཨིན། ཕྱི་ལོ་ སྔོན་གྱི་ དུས་རབས་ བདུན་པོ་ཚུན་ ཡི་གེ་ འདི་ སེ་རས་ཡ་ དང་ གཙང་པོ་ གཉིས་ འབབ་ ཡུལ་གྱིས་ ཡོངས་ལོ་ ཁྱབ་སྟེ་ ཡི་གེ་ལོ་ གྲུར་པོ་ མ་ཟད་ ཨེ་འཛིབ་ ལས་ ཨེ་ཤ་ཡ་ ཚུང་པོ་ (Asian minor) བརྒྱུད་ རྒྱ་གར་ བར་གྱི་ རྒྱལ་སྤྱིའི་ ཚོང་ལམ་ ཐོག་ལོ་ བདེ་སྤྱོད་ བྱས་པའི་ ཡི་གེར་ ཐོན་པོ་ སྐད།

༄༅ རྒྱ་གར་ འཕགས་པའི་ ཡུལ་ན་ ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ དུས་རབས་ བདུན་པོ་ ཡང་ན་ བརྒྱད་པོ་ ཙ་ལས་ ཨིན། རྣམ་འདྲེན་ བཞི་པོ་ བདག་ཅག་གི་ སྟོན་པོའི་ སྔོན་གྱི་ ལོ་ བརྒྱ་ཕྲག་ ཁ་ཤེད་ ཅིག་ ནང་ལོ་ ཡི་གེ་ ཡོད་པར་ འདོད་ཏོ་ ཨིན། ཡི་གེ་ཚུས་ཀྱི་ ཕྱི་མོར་ གྱུར་པོ་ན་ འབྲ་མི་ (Brami) ལབ་མཁན་ ཡི་གེ་ འདི་ ཨིན། གནས་ཨིན་ རུང་ཡང་ འབྲཱ་མི་ ལབ་མཁན་ མིང་ འདི་ནི་ ཕྱི་ལོའི་ དུས་རབས་ གསུམ་པོའམ་ བཞི་པོ་ ཙ་ལོ་ བོན་པོ་ ཨིན།

ཨོ་འདི་ དུས་ཚོད་ ཡི་གེ་ འདི་ བོན་པོ་ལས་ ལོ་སྟོང་ ལྔག་ཙ་ སོང་བས་ ཕྱིས་ཀྱི་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ ཡི་གེ་ འདི་ ཚངས་པས་ བཟོ་པོ་ ཨིན་པར་ འདོད་པོ་ལ་ མིང་ཡང་ འབྲཱ་མི་ (Brami) བཏགས་པོ་ སྦད།

༄༅ མཁས་དབང་ དགེ་འདུན་ ཆོས་འཕེལ་གྱིས་ འདི་ལོ་ དེང་སང་ བྲམ་ཟེའི་ ཡི་གེ་ ཡང་ན་ ཚངས་པའི་ ཡི་གེ་ ལབ་མཁན་ འདི་ ཨིན། འདི་སྐབས་ཀྱི་ སུ་སྟེགས་པོའི་ རིག་བྱེད་ ཚུས་ཀྱང་ ཡི་གེ་ འདི་ བྲིས་དོ་ ཨིན། སྟོན་པོ་ བཞུགས་པའི་ དུས་ན་ ཡབ་ རྒྱལ་པོ་ ཟས་གཙང་གིས་ གཞོན་ནུ་ ཐ་རིང་ལོ་ སོང་སྟེ་ མ་མཐོང་པས་ མཐོང་བར་ འདོད་པོ་ལས་ སྟོན་པ་ སངས་རྒྱས་ཀྱི་ ཡབ་ཀྱིས་ སྲུས་ལོ་ ཡི་གེ་ བཀོད་པའི་ ཚིག་བཅད་ ནི:

མངལ་ནུམ་ བཞུགས་པོ་ ཚུན་ཆད་ལས།

སྐད་ཡིག་ ལོ་རྒྱུས་ སྨན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ།

ངས་ཀྱིས་ ལེགས་པར་ ཁྱོད་བསྲུངས་སྟེ།

ཉོན་མོངས་ གདུགས་ཀྱིས་ རབ་གདུགས་པས།

རྒྱལ་པོའི་ ལྗོན་ཤིང་ སྡོང་ཅིང་མཆིས།

སློབ་མའི་ ཡལ་ག་ རྩ་ལག་གིས།

ད་ལྟ་ ཚོད་ནི་ རྒྱས་གྱུར་པས།

གཞན་ཚུ་ བདེ་བས་ དགའ་མཛད་ན།

བདག་ནི་ སྡུག་བསྔལ་ བསྟེན་པོར་གྱུར།

གན་ཆེ་ དང་པོ་ ཁྱོད་བསྲུངས་ཆེ།

ལེབ་སྟེ་ དོན་ཆེན་ མཛད་ལས་ནི།

ཉེ་དུ་ རྗེས་ལོ་ གཟུང་མཛད་ཅེས།

འདི་ཆེ་ ཁྱོད་ཀྱིས་ ཐུགས་དམ་བཅས།

འདི་སྐད་ གོ་འཕང་ ཞེ་བརྟེས་ཁྱོད།

བདག་དང་ ཉེ་དུའི་ ཚོགས་ཚུས་ལོ།

རྗེས་སུ་ ཐུགས་བརྩེས་ ཉེར་བཟུང་སྟེ།

འགྲོན་པའི་ བློ་གྲོས་ མཛད་དུ་གསོལ།

ཡབ་ཀྱི་ འཆར་ཀ་ལོ་ བསྐུར་བོ་ལས་ སྟོན་པ་ སངས་རྒྱས་ཀྱི་ ཕྱག་གིས་ བཞེས་པོ་ལས་ ཀློག་ཀོ་ གནང་བོ་ ཨིན། སྟོན་པ་ མྱ་ངན་ལས་ འདས་པའི་ ཕྱི་ལོར་ བཀའ་བསྡུ་ དང་པོ་ སྐབས་ལོ་ སྡེ་སྣོད་ གསུམ་ ཡི་གེར་ བཀོད་པོ་ དང་། མོར་ཡའི་ (Maurya) རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ སྐབས་ལས་ ཕྱི་ལོའི་ སྔོན་གྱི་ ལོ ༢༦༨ ལས་ ༢༣༢ ཙམ་གྱི་ དུས་སོ་ རྒྱལ་སྲིད་ བཟུང་བའི་ རྒྱལ་པོ་ མྱ་ངན་ མེད་ཀྱིས་ བཙུགས་པའི་ རྡོ་རིང་ ༣༥ ལས་ གཉིས་ ཙ་ལས་ མ་གཏོགས་ གཞན་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ ཡི་གེའི་ ཡིག་གཟུགས་ འདི་བྲི་བོ་ འདྲ་བོ་ ཅང་ཅང་ ཨིན་པོ་ མཐོང་པོ་ ཨིན།

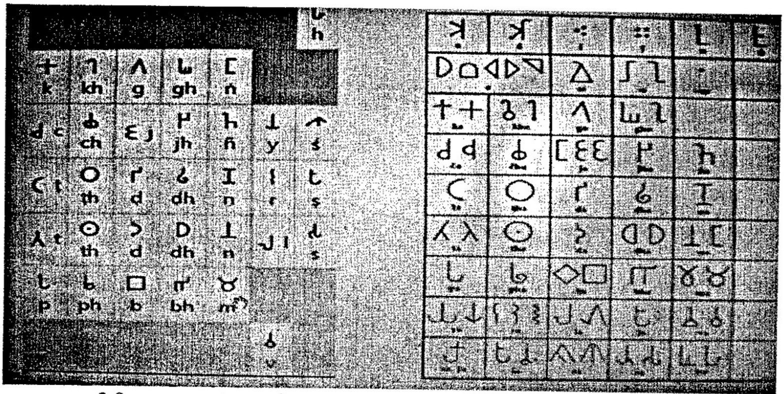

འབྲཱ་མིའི་ གསལ་བྱེད་ ཡི་གེ་ འབྲཱ་མིའི་ དབྱངས་གསལ་གྱི་ ཀུན་མཐོང་ གཟུགས་འགྱུར།

གན་ ལབ་ནེ་ ཡི་གེ་ འདིའི་ གཟུགས་ གན་ འདྲ་བོ་ ཅིག་ཡོད་པོ་ ལབ་ནེ། མཁས་དབང་ དགེ་འདུན་ ཆོས་འཕེལ་གྱི་ གསུང་བོ་ གནང་ལྟར་ ནེ། མགདྷའི་ ཡི་གེའི་ ཀ་དཔེ་ བྲིས་ ཡོད་པོ་ འདི་རང་ ཨིན། ཡི་གེ འདིའི་ འབྱུང་ཁུངས་ རྒྱ་གར་གྱི་ མི་རང་གིས་ གསར་བཏོད་ བྱ་ས་པོ་ ཡང་ན་ ཡུལ་ གཞན་མོས་ལས་ ཐོན་པོ་ དང་། གཞན་མོས་ལས་ ཐོན་ས་ ལོ་ འདོད་པོ་ མི་མཐུན་པོ་ ཁ་ཤད་རེ་ ཡོད་པོ་ ཨིན་ཀྱང་རུང་ ཚུང་ཅིག་ འཐད་པོའི་ ཕྱོགས་ནེ་ འདིའི་ ཡིག་གཟུགས་ མང་ཆེ་ ཤོག་ཅིག་ ཨ་ར་མའི་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེའི་ ཚུ་ དང་ འདྲ་བོས་ ཡོད་པོ་ཨིན་ འདི་ལས་ ཐོན་པོ་ འདོད་པོ་ སྦེ་ཨིན། གནའ་བོའི་ ཡི་གེ་ འདིའང་ བྲིས་ རྒྱ་གར་གྱི་ མི་ཚུ་གིས་ ཡུན་རིང་པོའི་ བར་ བཏེད་པོར་ གྱུར་པོ་ལས་ དུས་རབས་ བཅུ་དགུ་ པོའི་ ནང་ལོ་ གདོད་གནའ་ ཡིག་རྟོག་ ཞིབ་དཔྱོད་པོ་ ཚུ་གིས་ གསར་ལོ་ གློག་ ཤེས་པོ་ ཐོན་པོ་ ཨིན།

༄ དུས་རབས་ བཞི་པོ་ སྐབས་ན་ རྒྱ་གར་གྱི་ རྩོམ་རིག་ དང་ སྒྲུ་རྩལ་ དར་ཞིང་ རྒྱས་པོས་ བྲཧྨི་ དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེ་ ལོ་ ཡང་ རིམ་པོར་ འགྱུར་སྟེ་ ཐོན་པོ་ ལས་ གུཔྟའི་ (Gupta) དབྱངས་གསལ་ ཡི་གེར་ ཐོན། འདི་ གུཔྟའི་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ མིང་གིས་ བཏགས་པོ་ ཨིན། གུཔྟའི་ རྒྱལ་རབས་ ལོ་ སྤྱི་ཕྱི་ གཉིས་ལས་ སྤྱི་སྔོ་ ཕྱི་ལོ་ ༣༢༠ དུས་ལོ་ ཚུད་ཤད་ ཨིན། ཕྱི་མོ་ནེ་ ཕྱི་ལོ་ ༥༣༥ ལས་ ༧༣༠ བར་

ལོ་ ཡིན། དུས་རབས་ བདུན་པོའི་ མཇུག་ལོ་ གུསྟའི་ ཡི་གེ་ འདིའི་ རྨང་གཞིའི་ ཐོག་ལས་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེ་ ཐོན་པོ་ ཡིན། ན་ག་ར་ ལག་མཁན་འདི་ གྲོང་གི་ མིང་ལོ་ གཟུགས་ཀྱི་ ཡི་གེ་ ལག་རྟོ་ ཡིན། དུས་རབས་ བརྒྱད་པོའི་ སྐབས་ལོ་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེ་ལས་ ལཎྜའི་ ཡི་གེ་ ཐོན་པོ་ ཡིན།

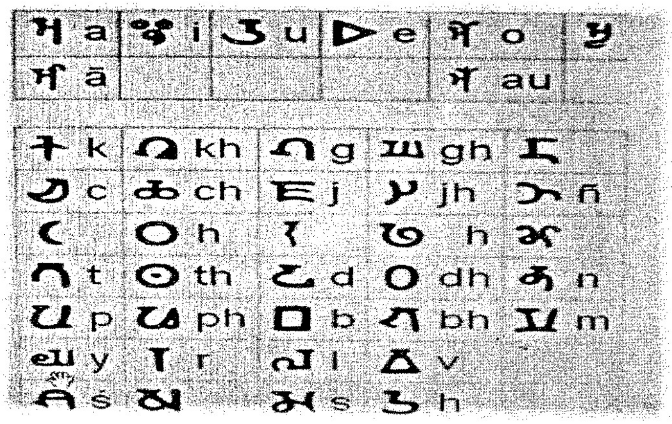

གུསྟའི་ ཡི་གེའི་ དབྱངས་ གསལ་ རེའུ་ མིག

༄ བོད་ གངས་ཅན་ ལྗོངས་ཀྱི་ ཡིག་གཟུགས་ལོ་ མཁས་དབང་ ཁ་ཤས་ ཙུ་ཀི་ འདོད་པ་ མན་ ལྟ་བོ་ ཀེས་པོ་ཅིག་ ཡོད་པོ་ ཡིན། ཞ་ལུ་ ལོ་ཆེན་གྱི་ གསུང་བོ་ སྟར་ན་ ཐུ་མིས་ ལཉྫ་ལོ་ དཔེ་བྱུ་ས་སྤྱི་ དབུ་ཅན་ དང་ ཞུར་གྱི་ དཔེ་བྱུ་ས་སྤྱི་ དབུ་མེད་ མཛད་པོ་ གནང་བོ་ ཡིན་གསུངས། བུ་སྟོན་ སོགས་ཀྱིས་ ན་ག་རའི་ ཡི་

གེ་ལོ་ དཔེ་བྱ་སེ་སྤྱི་ བོད་ཡིག་ མཛད་པོ་ གནང་པོ་ ཨིན་གསུངས། དགེ་འདུན་ ཆོས་འཕེལ་གྱི་ གསུང་པོ་ སྦུར་ནེ་ འདི་ཀི་ དོན་ལོ་ གནས་པོར་ ཨིན་པོ་ སྦད། སློབ་དཔོན་ ཐུ་མི་ རྒྱ་གར་ལོ་ ཡི་གེ་ བསླབ་པོའི་ དོན་ལོ་ བྱོན་པོ་ ཨིན། བྱོན་པའི་ དུས་སྐབས་ཀྱང་ དུས་རབས་ བདུན་པོའི་ སྟོད་ གུཔྟའི་ རྒྱལ་རབས་ ཕྱི་མའི་ སྐབས་ལོ་ ཨིན།

རྒྱ་གར་ན་ གུཔྟའི་ ཡི་གེ་ འདི་ཀི་ སྤྱད་པོའི་ སྐབས་ ཨིན་པོ་ དང་། གུཔྟའི་ ཡི་གེ་ འདི་ཀི་ མང་ཆེ་ ཤོས་ཅིག་ བོད་ཡིག་ དང་ མང་པོ་ ཅིག་ འདྲ་པོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན། དུས་ཚོད་ གཅིག་ དང་ ཡིག་གཟུགས་ འདྲ་པོ་ འདི་ གཉིས་ དགེ་འདུན་ ཆོས་འཕེལ་ ཁོང་གྱིས་ བཀོད་པའི་ རྒྱུ་མཚན་ ཨིན། རྒྱུ་མཚན་ འདི་གཉིས་ལོ་ རྗེས་དཔག་གི་ ནུས་པོ་ མང་པོ་ ཅིག་ ཡོད་པོ་ ཨིན། ཡིག་གཟུགས་ འདྲ་པོ་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ བརྒྱུད་པོ་ སྐུ་མ་ འཚོལ་པོ་ བྱ་སེ་པོ་ འདི་ནེ་ འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་ཡིག་ ཆེད་ མཁས་པོ་ཚུ་ཀི་ རིགས་པའི་ ལམ་སྲོལ་ཡང་ ཨིན། འདི་ལས་ གཞན་ལོ་ གུཔྟའི་ ཡི་གེའང་ སྐབས་དེ་ དུས་ཀྱི་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེ་ ཨིན་པོ་ དགེ་འདུན་ ཆོས་འཕེལ་ཀྱིས་ གསུངས་པོ་ ཨིན། འདི་ འདྲ་པོ་ བུ་སྟོན་ སོགས་ཀྱི་ དགོངས་པོ་ དང་ ཡང་ མཐུན་པོ་ ཡོད། གན་ ཨིན་རུང་ གུཔྟའི་ ཡི་གེ་ དང་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེའི་ ལྷས་ ཕྱེས་པའི་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེ་ ནེ་ དུས་རབས་ བདུན་པོའི་ མཇུག་ཙམ་ན་

གཞུའི་ ཡི་གེའི་ རྩང་གཞིའི་ ཐོག་ལས་ ཐོན་པོ་ ཤིན་པར་ སྐད་རིགས་ ཞིབ་འཇུག་ པོ་ ཙུ་ཀི་ གསུངས་པོས་ ཐུ་མི་ རྒྱ་གར་ལོ་ བྱོན་པོ་ དུས་ལོ་ ད་རུང་ ན་ག་རའི་ ཡི་གེ་ མེད་ལ། ལཙྷ་ནི་ འདི་ལས་ ཀྱང་ རྒྱབ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཤིན། ཐུ་མིས་ ཡི་གེ་ འདི་ཙུ་ལོ་ དཔེ་ མཛད་ཚུལ་ རིགས་ཀོ་ དང་ མཐུན་པོ་ ཅིག་ བཞག་ཤད་ མེད་པོ་ ཤིན།།

སློབ་དཔོན་ ཐུ་མིས་ བོད་ཡིག་ མཛད་པོའི་ སྔོན་ལོ་ བོད་ལོ་ ཡི་གེ་ ཡོད་ཀ་མེད་ ལབ་ནི་

བོད་ཀྱི་ ལོ་རྒྱུས་ མང་པོ་ ཅིག་ན་ མེད་པོ་ ཤིན། རྒྱ་ནག་གི་ ཐང་ཡིག་གི་ ལོ་རྒྱུས་ དང་ ཧུན་ཧོང་གི་ གཏེར་ཡིག་ ལས་ཀྱང་ མེད་པོར་ བཤད། གན་ ཤིན་རུང་ བོན་ པོ་ ཚུས་ཀྱིས་ སློབ་དཔོན་ ཐུ་མིའི་ སྔོན་ལོའང་ ཡི་གེ་ ཡོད་ལབ། ཐུ་ས་ མེད་པ་ ཡི་གེ་ མེད་ན་ བོན་གྱི་ རིག་གནས་ བཀའ་བསྟན་ འདི་ཙུ་ ཅིག་ བརྒྱུད་ཏེ་ འོང་ ཚུལ་ མེད། ཨོ་འདི་ བྲུ་ས་བས་ ཞང་ཞུང་གི་ ཡི་གེ་ལས་ རིམ་པོ་ གཟུགས་ འགྱུར་བོ་ལས་ ཐོན་པོ་ ཤིན་སེ་ ལབ་དོ་ ཤིན། ལབ་ཚུལ་ འདི་ལོ་ དཔྱད་ན་ སློབ་དཔོན་ ཐུ་མིས་ བོད་ཀྱི་ ཡི་གེ་ མཛད་པོའི་ སྔོན་ལོ་ ཡོད་པར་ འདོད་པོའི་ བོད་ཀྱི་ ཡི་གེ་ འདིའི་ གཟུགས་ བྲུ་ག་ དང་ རྩམ་ ཡོ་བྱད་ གཞན་ ཙུ་ཀི་ ངོས་ལོ་ བྲིས་པོ་ཙུ་ སྔོན་ཤད ཡོད་ན་ ནི་ འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་རིགས་ གཞན་པོ་ ཙུ་ཀི་

དང་པོ་ ཡིག་རྙིང་ འདྲ་བོ་ལོ་ རྩོད་མེད་ལོ་ འགྱུར་བོ་ ཨིན། མི་རིགས་ གཞན་ ཚུ་ གིས་ རང་གི་ དང་པོའི་ ཡི་གེ་ཚུ་ ཡུན་རིང་པོའི་ བར་ལོ་ བརྗེད་རྗེད་པོ་ ལོག་ཏེ་ ར་ ཐོབ་པོའི་ ལོ་རྒྱུས་ གོང་ལོ་ ཞུས་བོ་ འདྲ་བོ་ ཚུ་ ཡོད། གན་ ཨིན་རུང་ ཕངས་ པོ་ ཅིག་ལོ་ སློབ་དཔོན་ ཐུ་མིས་ ཕྱིས་ཀྱི་ ཡི་གེ་ འདི་ ཡོད་པོ་ལས་ སྔོན་ལོ་ བྲིས་པོ་ ཨིན་ ཁོང་གི་ འདི་འདྲ་བོ་ ཡིག་གཟུགས་ འདི་ ད་རུང་ ཐོབ་པོ་ དང་ མ་ མཐོང་བས་ དང་ མངོན་སུམ་ ལོ་ སྟོན་དཀའ་ བར་ གསུངས་སོ།

འདིའི་ བྱ་ས་ བོད་ལོ་ སློབ་དཔོན་ ཐུ་མིའི་ ཡི་གེ་ མཛད་པོའི་ སྔོན་ལོ་ བོན་པོའི་ བཀའ་བསྟན་ སོགས་ འབྲི་ ཡོད་པོ་ ཅིག་ ཨིན། བོད་ཀྱི་ སྤྱི་ཚོགས་ ཐམས་ཅད་ ལོ་ བདེ་སྐྱིད་ བྱ་ས་མཆོག་གོ་ ད་ལྟའི་ ཡི་གེ་ འདྲ་བོ་ དང་ སྟབས་བདེ་བོ་ ཅིག་ མེད་སེ་ བརྗོད་ན་ ཐེངས་ཅིག་ རིགས་པོའམ་ ལོ་རྒྱུས་ དང་ མཐུན་པས་ དོན་ལོ་ གནས་པར་ འགྱུར་རོ་ སྙམ་དུ་ སེམས་ཀྱང་ ད་རུང་ འདི་ལོ་ ཞིབ་ཏེ་ དཔྱད་པར་ བྱ་ས་དགོས། འདི་ འདྲ་བོ་ མིའི་ རིགས་ཀྱི་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ ནང་ ལོ་ ཁྲི་ཕྲག་ གཅིག་ ཙུ་གི་ རིང་ལོ་ ཡུལ་གྲུ་ སོ་སོ་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ ཡི་གེ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ བཟོས་སྟེ་ བརྒྱུ་ ཕྲག་ ལས་ སྟོང་ཕྲག་གི་ བར་ལོ་ འཕེལ་བར་ འགྱུར་བོ་ ཨིན།

འདི་ཙུས་ ཐམས་ཅད་ ཚུར་བསྡུ་ན་ རིགས་གཉིས་ལོ་ འདུ་དོ་ ཨིན། རྒྱ་ནག་ དང་ ཨེ་འཛེབ་ཀྱི་ ཡི་གེ་ འདྲ་བོ་ བརྗོད་བྱའི་ གཟུགས་རིས་ འབྲི་བོ་ དང་། ཨ་རབ་ དང་ རྒྱ་གར་གྱི་ ཡི་གེ་ འདྲ་བོ་ སྒྲ་གདངས་ མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ མཚན་མ་ དབྱངས་ གསལ་ ཡི་གེ་ གཉིས་སོ།

༄༅ གཉིས་པ། སྐད་ཡིག་ གནས་པོའི་ ལོ་རྒྱུས་ནི།

གཉིས་པ་ སྐད་ཡིག་གི་ གནས་པོའི་ ལོ་རྒྱུས་ ལབ་ན་ སྐད་ ཡིག་གི་ གནས་པོ་ ལབ་པོ་ན་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ཙུས་ སྔོན་མེད་པོ་ གསར་པོ་ ཐོན་པོ་ལས་ ནམ་ མ་ ཉུབ་ ཟང་སྟེ་ གནས་པའི་ སྐབས་ལོ་ ལབ་དོ་ ཨིན། གོང་ལོ་ ལབ་པོ་ འདེམ་ ད་ ལྟོ་ མཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་རིགས་ རང་རང་ སོ་སོའི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ ལོ་སྟོང་ ཕྲག་ མང་པོ་ སྔོན་ མེད་པོ་ གསར་པོ་ སྐྱེས་དོ་ སྦད། འདི་ལས་ མང་ཆེ་ཤོག་ ཅིག་ རང་རང་གི་ བདེ་སྐྱིད་ མ་བྱ་སེ་བར་ མེད་པོ་ ཐོན་དོ་ ཨིན། མང་ཆེ་ཤོས་ ད་རུང་ཡང་ འཛམ་བུ་ གླིང་ འདི་ན་ འཚོ་ཞིང་ གནས་སྟེ་ མི་ཙུས་ཀྱི་ ལབ་པོ་ དང་ གོ་བར་ བྱ་སེ་བཞིན་ ཡོད་པོ་ ཨིན།

གན་ ཨིན་རྟུང་ འཛམ་བུ་ གླིང་ན་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ ག་ཚོད་ ཡོད་པོ་ ལབ་ ན།

འདི་ལོ་ དུས་རབས་ ཉེ་ཤུའི་ སྟོད་ལོ་ ཐོན་བའི་ སྐད་རིག་ ཤེས་མཁན་ ཚུས་ཀྱིས་ ལབ་ གན་ཡང་ མ་སྐྱབས་པོ་ སྐབས་ཅིག་ གཡོལ་ཐབས་ བྲོ་ས་པོ་ གནང་པོ་ སྨྲད། མཁས་པོ་ ཁ་ ཤས་ཀྱིས་ སྐད་རིགས་ སྟོང་གསུམ་ ཡོད་ སེ་ལབ། ཁ་ ཤས་ཀྱིས་ ནེ་ ཁྲི་གཅིག་ ཡོད་ཡང་ ལབ། གན་ ཨིན་རྟུང་ དེང་དུས་ཀྱི་ ས་ལྷུང་ རིལ་པོའི་ ཐོག་ལས་ གཞི་འཛུགས་ དང་ བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་ སྟན་ཞུ་ མི་རིགས་ཀྱི་ ཟེན་ཐོ་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོའི་ སྐབས་ ༡༣ པོ་ལས་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ མིང་གི་ གྲངས་ཀ་ ལོ་ ༦༧༠༣ ཐོན། ༡༩༩༦ ལོར་ རྒྱལ་སྤྱིའི་ སྐད་རིགས་པའི་ ཤེས་བྱ་ འདུས་ལས་ ༦༣༠༠ ཡོད་སེ་ ལབ། འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་རིགས་ ས་ཁྲ་ ཅིག་ལས་ སྐད་རིགས་ ༦༧༩༦ གྲངས་ཁ་ ཡོད་སེ་ ལབ།

འདི་ལོ་ དེང་སང་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲོ་ས་ འདོད་མཁན་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་ནེ་ དྲུག་སྟོང་ ཡར་མར་ ཙམ་ཅིག་ ཨིན། འཛམ་གླིང་ན་ མིང་གཏམ་ ཡོད་པོའི་ སྐད་རིགས་པོའི་ མཁས་དབང་ ཌེར་ཕེ་ ཁི་རི་སེ་ཐེལ (David Crystal) ལབ་མཁན་ཀྱི་ ཕྱི་ལོ་ ༣༠༠༠ ལོའི་ སྐབས་ལོ་ འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ ངས་བསྡོམས་ གྲངས་ཁ་ འདི་ སྟོང་ཕྲག་ ལྔ་ ཡན་ཆད་ དང་ བདུན་མན་ ཆད་ འདི་ སྟོང་ཕྲག་ དྲུག་ ཡར་མར་ ཙམ་ ཅིག་ཨིན་ ལབ།

སྐད་རིགས་ འདི་ཚུའི་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་མཁན་ མང་ཉུང་གི་ སྒོ་ལས་ དབྱེ་ན།

ཊེར་ཝེ་ཁི་ རི་སི་ཐིལ་གྱིས་ (David Crystal) བརྩམས་པོའི་ སྐད་ཀྱི་ ཤེ་བོ་ གསུང་པོའི་ གཞུང་ལས་ སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ ཤེས་མཁན་ མི་ དུང་ཕྱུར་ གཅིག་ ཡན་ཆད་ ཡོད་པོའི་ སྐད་རིགས་ བརྒྱད་ ཡོད།

༡༽ དབྱིན་ཇི། (England) ༢༽ ཛྷ་ག་ལ། (Bengal) ༣༽ རྒྱ་ནག (China) ༤༽ སི་པེན། (Spain) ༥༽ ཧིན་དི། (Hindi) ༦༽ པོ་ཏུ་འགལ། (Portugal) ༧༽ ཨུ་རུ་སུ་ (Russia) དང་ ༨༽ འཇའ་པན་ (Japan) ཚུ་ཨིན། སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ ཤེས་མཁན་གྱི་ མི་བྱེ་བ་ གཅིག་ལས་ བྱེ་བ་དགུ་ དང་ ས་ཡ་ དགུ་ དང་ འབུམ་དགུ་ དང་ ཁྲི་དགུ་ དགུ་སྟོང་ དགུ་བརྒྱ་ གོ་དགུའི་ བར་ ཡོད་པའི་ སྐད་རིགས་ ༢༣༩ ཡོད་པོ་ སྦད། འབུམ་ གཅིག་ལས་ འབུམ་དགུ་ དང་ ཁྲི་ དགུ་ དགུ་སྟོང་ དགུ་བརྒྱ་ གོ་དགུའི་ བར་ ཡོད་པོའི་ སྐད་རིགས་ ༧༩༥ ཡོད། རང་གི་ སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ་ས་ཤེས་ མཁན་གྱི་ མི་ ཁྲི་གཅིག་ ལས་ ཁྲི་ དགུ་ དགུ་སྟོང་ དགུ་བརྒྱ་ གོ་དགུའི་ བར་ ཡོད་པའི་ སྐད་རིགས་ ༡༦༠༥ ཡོད་པོ་ སྦད།

སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་མི་སྟོང་གཅིག་ལས་དགུ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་གོ་དགུའི་བར་ལོ་ཡོད་པའི་སྐད་རིགས་ ༡༢༨༣ ཡོད། སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་བརྒྱ་ལས་དགུ་བརྒྱ་གོ་དགུའི་བར་ལོ་ཡོད་པའི་སྐད་རིགས་ ༡༠༢༥ ཡོད། སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་མི་བཅུ་ལས་དགུ་བཅུ་གོ་དགུའི་བར་ལོ་ཡོད་པའི་སྐད་རིགས་ ༣༠༢ ཡོད། སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་མི་གཅིག་ལས་དགུའི་བར་ལོ་ཡོད་པའི་སྐད་རིགས་ ༨༡ ཡོད་སེ་ཞུ། གཞན་ཡང་སྐད་རིགས་ ༡༢༨ ལོ་སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་མི་ ༡༠ ལས་ ༥༠ ཙམ་ལས་མེད། སྐད་རིགས་ ༡༩༩ ལོ་སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་ ༡༢ ཙམ་རེ་ལས་མེད་པོ་ཡང་ཡོད། སྐད་རིགས་ ༥༡ ལོ་སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་གྱི་མི་རེ་རེ་ལས་མེད་སེ་ལབ་མཁན་ཡང་ཡོད།

ཡང་ཞུ་ཡིག་ཁ་ཤས་ཅིག་ན་ལོ་སྐད་རིགས་བདེ་སྤྱོད་བྱ་ས་ཞེས་མཁན་ཧུང་ཁྱུར་ཡན་ཆད་གྱི་སྐད་རིགས་བཅུ་ཡང་ཡོད་ལབ། སྙིང་ཁའི་བརྒྱུད་པོའི་ནང་ལས་བོར་ཏུ་འགལ་གྱི་སྐད་མ་གཏོགས་བདུན་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྐད་ལོ་རྒྱ་སྐད་དང་ཡི་སྐད་སེ་གཉིས་ལོ་དབྱེ། ཡི་སྐད་ན་ཀྲུང་གོའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀོང་ཏུང་དང་ཀོང་ཞིའི་ཡུལ་གྱི་སྐད་ཨིན། འདི་ཙ་གི་སྙིང་ཁ་ལོ་ཧྥ་རན་སི་དང་

(French) འཇར་མན་གྱི་ (Garman) སྐད་ སྨོན་པོ་ ཨིན། སྤྱིང་ཁའི་ སྐད་རིགས་ བརྒྱད་པོ་ འདི་ཙུའི་ སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ཞེས་ མཁན་ མི་གྲངས་ བསྡོམས་ན་ ཉུང་གྲུར་ ཉེར་བཞི་ ཐོན། འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་ཐམས་ཅད་ལོ་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ཞེས་ མཁན་ མང་ཤུང་གིས་ ཐུས་པའི་ སྔོན་མ་ ཉེ་ཤུ་ ཐམ་པའི་ སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ ཞེས་མཁན་ མི་གྲངས་ བསྡོམས་ན་ ཉུང་གྲུར་ ༣༢ ཡོད་པས་ འཛམ་གླིང་གི་ མི་གྲངས་ ཡོངས་ཀྱི་ བྱེ་ད་ཀ་ ཅམ་ཨིན། ཨོ་སྡེ་ བྲ་ས་སོང་ཟང་ འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་རིགས་ ཐམས་ཅད་ལས་ བརྒྱ་ཆ་ ༤༦ ལོ་ སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ཞེསམཁན་གྱི་ མི་འཛམ་གླིང་ མི་ གྲངས་ཀ་ བརྒྱ་ཆ་ བཞི་ལས་ མེད། འཛམ་གླིང་གི་ མི་ཀེ་ བརྒྱ་ཆ་ ༤༦ གིས་ སྐད་རིགས་ བརྒྱ་ཆ་ བཞི་ཅམ་ ཅིག་ འཆད་པོ་ ཨིན།།

སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ཞེསམཁན་གྱི་ མི་ ཉུང་གྲུར་ བརྒལ་བའི་ སྐད་ འདི་ ཙུས་ནེ་ མི་ཅིག་ལོ་ དཔེར་མཚོན་ན་ ན་ཚོད་གཞོན་པོ་ ཙ་ཡང་ ལེབ་ཏེ་ར་ དར་ལོ་ བབས་པོ་ འདྲ་པོ་ གནས་སྐབས་ ཨིན། སྐད་རིགས་ བདེ་སྤྱོད་ བྲ་ས་ཞེསམཁན་ གྱི་ མི་རིགས་ ཉམས་སྟེ་ ལེབ་ཏེ་ར་ ཤུང་ཤུང་ སོང་པོ་ འདི་ཙུས་ནེ་ ལོ་ རྒྱས་སྟེ་ འགོགས་ལས་ ཞི་བོ་ལོ་ ཐག་ཉེ་ མཐོང་སྟེ་ སོང་པོའི་ གནས་སྐབས་ འདྲ་པོ་ ཨིན།

གན་ཨིན་རུང་ འཛམ་གླིང་ ན་ ཡི་གེ་ ག་ཚོད་ ཡོད་པོ་ ལབ་ནེ།

སྐད་རིགས་ འདི་ ཙུས་ལས་ བརྒྱ་ཆ་ ༢༠ ཙམ་ཅིག་ལོ་ ཡི་གེ་ མེད་པོ་ ཨིན། ཡི་གེ་ ཡོད་པོའི་ སྐད་ནི་ ༡༥༠༠ ཙམ་ ཡོད་སེ་ ལབ། ཨོ་འདི་ འདྲ་པོ་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ འདི་ ཙུས་ཀྱིས་ ད་ལྟོ་ འཛམ་བུ་གླིང་ན་ མི་ཙུས་ལོ་ བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ གཡོག་ བྱ་ས་དོ་ སྦད། ཕྱི་ དང་ ནང་གི་ ཆོས་ལུགས་ཙུས་ དང་ གནའ་དེང་གི་ འཇིག་རྟེན་ པའི་ རིག་གནས་ སྣ་ཚོགས་ཀྱི་ བརྗོད་བྱ་ ལུང་ལོ་ སྟོན་དོ་ འདི་ མི་རིགས་ རང་ རང་གི་ བསམ་བློ་ དང་ རིག་གནས་ འདིས་ མ་ཚད་ མི་རིགས་ རང་གི་ གནས་ སྟངས་ དང་ བཅས་པོའི་ རྒྱུན་འཛིན་ མི་ནུབ་པར་ གནས་པའི་ གཡོག་ བྱ་ས་ བཞིན་ ཡོད་པོ་ ཨིན།།

གསུམ་པོ་ སྐད་ཡིག་ ཤི་བའི་ ལོ་རྒྱུས།

དང་པོ་ ཤི་བའི་ ངོ་བོ་ དང་། གཉིས་པོ་ ག་ལྟེ་ ཤི་ཤད། གསུམ་པོ་ ཤི་བའི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ དང་། བཞི་པོ་ ཤི་བའི་ ལྟས་ དང་། ལྔ་པོ་ ཤི་བའི་ འཇུག་འགྲུས་ དང་། དྲུག་པོ་ ཤི་བའི་ སྐད་ལོ་ ག་ལྟེ་ སྲུང་ སྐྱོབས་ བྱ་ས་ཤད་ དང་ དྲུག།

དང་པོ་ སྐད་ཡིག་ཤི་བའི་ ངོ་བོ་ བཤད་ན།

སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ གཉིས་པོ་ ཤི་ཤད་ དང་ ཡལ་ཤད་ ལབ་མཁན་ འདི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ འདི་ཙུ་ དང་པོ་ སྐྱེས་སྐྱེ་ ད་ལྟ་བར་ གནས་བཞིན་པོ་ འདིའི་ རྒྱབ་ལས་ རྒྱུ་རྐྱེན་ ཀེས་པོ་ བརྟེན་སྟེ་ ཉམས་བཞིན་ རྒྱུད་སྟེ་ མཐར་ ན་ ཐམས་ཅད་ ནུབ་སྟེ་ ད་ ཕྱིན་ཆད་ མི་ཡུལ་ འདི་ན་ སྐད་ རྒྱབས་མཁན་ དང་ ཡི་གེ་ བྲིས་མཁན་ མི་ གཅིག་ཀྱང་ མེད་པོ་ལོ་ གྱུར་ཤད་ ཨིན། དཔེར་ན་ ཁ་ས་བའི (Kasabe) སྐད་རིག་ འདི་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་བ་༡༡ པའི་ ཚེས་ ༠༤ ཉིན་ སང་ལྟེ་ མི་ཡུལ་ འདི་ན་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ མ་ཡལ་བོ་ བྱ་ས་སྟེ་ གསོན་པོ་ ཡོད་པོ་ སྨད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་བ་ ༡༡་ པའི་ ཚེས་༠༥ ཉིན་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་ཡིད་ འདི་ མི་ཡུལ་ འདི་ལས་ ཡལ་བོ་ དང་ ཤི་བོ་ སྨད། ཁ་ས་པའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ མི་རིག་ ཤུལ་ ལུ་ལུ་པོ་ མི་ འདི་ སྦོ་གོམ (Bogon) ལབ་མཁན་ འདི་ ཨིན། སྐད་ འདི་ རྒྱབས ཚུགས་མཁན་ མི་ གཅིག་ལས་ ལྷག་ཀོ་ མི་ཡུལ་ འདི་ན་ མེད། ཨོ་འདི་ བྱ་ས་སྟེ་ མི་ འདི་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་ ཟླ་བ་ ༡༡ པའི་ ཚེས་ ༠༥ ཉིན་ ཤི་སྟེ་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་ འདི་ཡང་ མི་ཡུལ་ འདི་ལས་ ཁོང་གིས་ འབག་སྟེ་ སོང་ཚར་བོ་ སྨད། དཔེར་ན་ ཤིང་ དང་ ཤ་མོ་ ་མཉམ་གཅིག་ རྡུལ་བོ་ དང་ འདྲ་བོ་ བྱ་ས་སྟེ་ ཤི་བོ་ སྨད། མི་

འདི་ ཤུལ་ན་ བུམ་གཅིག་ ཡོད་རུང་ བུམ་ འདི་ཀི་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་ ཐོས་པོ་ མན་བོ་ སྐད་ རྐྱབས་ མི་ ཤེས། བུ་ དང་ ཆ་བོ་ འདི་ཙུ་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་ རྐྱབས་ ཚུགས་མཁན་ དང་ ཐོས་མཁན གཅིག་ཀྱང་ མེད་ཤད་ བྲུ་ས་སྐྱི་ ཚུ་ ཐིག་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་ལོ་ ཡལ་བོ་ འདེམ་ བྲུ་ས་སྐྱི་ ཁ་ས་པའི་ སྐད་འདི་ མི་ ཡུལ་ འདི་ནང་ ཡལ་བོ་ ཡང་ན་ ཤི་བོ་ སྣད།

སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ གཉིས་པོ་ རིག་གནས་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ གཙོ་བོ་ གཞི་རྟེན་ ཨིན། འདེམ་ བྲུ་ས་སྐྱི་ ཡལ་བ་ ཅེ་ན་ སྐད་ཡིག་ ཨོ་སྤྱི་ལོ་ བརྟེན་ སྡོད་ཡོད་ པའི་ རིག་གནས་ ཐམས་ཅད་ ནུབ་ཤད་ ཐག་ སྤྲུད་པོ་ སྣད། དཔེར་ན་ རྒྱ་ མཚོའི་ ནང་ གྲུ་འཛིངས་ ཅིག་ ནུབ་ན་ འདིའི་ ནང་ལོ་ ཡོད་མཁན་ ནོར་ རྫས་ ཐམས་ཅད་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་ལོ་ ནུབ་པོ་ འདེམ་ ཨིན། སྐད་ རྐྱབས་ མཁན་ དང་ ཡི་གེ་ བྲིས་མཁན་ གཉིས་པོ་ ག་ཚོད་ ཉུང་བོ་ མིའི་ མནོ་ བསམ་ འདི་ཙུ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ ནང་ལོ་ ཨོ་འདེས་ གཅིག་ ཉུང་བཞིན་ རྒྱུ་དོ་ སྣད། ད་ ཉིན་ རེ་རེ་ བཞིན མིའི་ གྲངས་ཁ་ ཉུང་བཞིན་ རྒྱུ་དོ་ མི་ ཚད་ འདིས་ བྲུ་ས་སྐྱི་ རང་རང་ སོ་སོའི་ མི་རིག་ འདི་ལས་ རང་གི་ སྐད་ ཡིག་ རིག་གཞུང་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ ཉམས་ཅན་ རྒྱུད་ཅན་ རྒྱུ་དོ་ སྣད། ད་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ མེད་པར་ ཅེ་ན་ མི་རིག་ འདི་ཡང་ མེད་པར་ སོང་བོ་ ཐག་ ཆད་པོ་ ཨིན། སྐད་ཡིག་ ལབ་མཁན་ འདི་ མི་

རིག་ རང་རང་ སོའི་ ངོ་རྟག (Identity) སྟོམ་པོ་ གཅིག་ ཡིན། འདི་ བྱ་ས་ སྟེ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ བདག་གུ་ རྒྱབས་ དགོས་པོ་ ལེབ་སྟེ་ གལ་ ཆེ་དྲགས་ ད་ལྟའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ ཧ་གོ་དགོས་པོ་ ཡིན་མཁན་ སྣང་། སྐད་འདི་ མེད་པར་ ཅེ་ན་ རིགས་གཞུང་ ལུགས་སྲོལ་ གན་ཡང་ ཐོན་ མི་ ཚུགས། སྐད་ ལབ་མཁན་ འདི་ མེད་ན་ མི་གཟུགས་ ཡོད་རུང་ རྣམ་ཤེས་ འདི་ མེད་པར་ ཅེ་ན་ ང་ཅག་ ཤི་ཤི་བའི་ རོ་ དང་ འདྲ་པོ་ ཡིན། མི་ རིགས་ རང་རང་ སོ་སོའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ མེད་པ་ ཅེ་ན་ ཤི་ཤི་བའི་ མི་ རིགས་ དང་ འདྲ་པོ་ ཡིན། འདི་ བྱ་ས་སྟེ་ རང་གི་ སྐད་རིགས་ འདི་ ལེབ་སྟེ་ གལ་ཆེ་དྲགས་ ཡིན།

གཉིས་པོ་ སྐད་ ག་ལྟེ་ ཤི་ཤད།

གཉིས་པོ་ སྐད་ ག་ལྟེ་ ཤི་ཤད། དུས་རབས་ ཉི་ཤུ་པའི་ ནང་ལོ་ སྐད་རིགས་ སྟོང་ཕྲག་ གཅིག་ ལྷག་ཚོད་ ཉུབ་སྟེ་ མི་ཡུལ་ འདི་ན་ མེད་པོ་ ཆགས་པོ་ ཡིན། ད་ལྟ་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ ཟླ་པོ་ རེ་རེ་ གཉིས་གཉིས་ ནང་ལོ་ སྐད་ རིགས་ རེ་རེ་ ཉུབ་སྟེ་ ཡལ་བཞིན་པོ་ སྣང་། འདི་ ཨམ་རི་ཀའི་ སློབ་གྲྭ་ སྟོམ་པའི་ སྐད་རིགས་པོ་ མ་ཧེ་ཀལ་ ཀེ་རོ་སི་ (Michael Krauss) གིས་ ད་

ལས་ ལོ་བརྒྱའི་ རྒྱབ་ལས་ མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ལས་ བརྒྱ་ཆ་ ལྔ་བཅུ་ འདེམ་ ནུབ་སྟེ་ ཡལ་སྟེ་ མེད་པོ་ འགྱུར་ཤད་སེ་ གསུངས་ ཡོད། མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་འདི་ བརྒྱ་ཆ་ ལྔ་བཅུ འདི་ སུམ་སྟོང་ འདེས་ཅིག་ ཨིན། ད་ལས་ ལོ་ བརྒྱ་ ལང་ མ་ལང་ བར་ལོ་ སྐད་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་ སུམ་སྟོང་ འདེས་ཅིག་ ཤི་སྟེ་ ཡང་ལས་ནི་ ཡལ་སྟེ་ མེད་པོ་ ཐོན་ཤད་ ཨིན་སེ་ ཁོང་གིས་ ཞིབ་སྦྱོར་ གནང་འདུག །

ཡང་ ཀེ་རོས་ (Michacl Krauss) སྐད་རིགས་ ཞིབ་སྦྱོར་ གཅིག་ན་ གན་གསུང་ འདུག་ ཞུ་བར་ ཅེ་ན་ མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ལས་ བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ཐམས་པ་ དངོས་སུ་ མ་ཤི་རུང་ སྐད་ འདི་ཚུ་ མ་ལག་ རང་ འབྱུང་བའི་ ཉེན་ཁ་ ཡང་ན་ ཤི་བའི་ ཉེན་ཁ་ སྦོམ་པོ་ ཡོད་སེ་ གསུངས་ འདུག འདི་འདེམ་ གསུང་པོ་ འདེས་ སྐད་རིགས་ ༦༠༠ འདེས་གཅིག་ མ་གཏོགས་ གཞན་ཐམས་ཅད་ ཤི་བཞིན་པོ་ དང་ ཡལ་ བཞིན་པོ་ ཡོད།

འཛམ་གླིང་ མཉམ་འབྲེལ་ རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ སློབ་གསོ་ ཚན་རིག་ རིག་གནས་ རུ་འཛུག་ (UNESCO) ཡུ་ནེས་ཀོ་ གིས་ ༢༠༠༩ ལོའི་ ཟླ་ ༢ པའི་ ཚེས་ ༡༩ ཉེན་ པ་རན་སའི་ རྒྱལ་ས་ པ་རི་སི་ལས་ ཁྱབ་པའི་ གནས་ཚུལ་ འདེམ་

ཨིན་བར་ ཅེ་ན་ འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་ འདི་ཙ་ལས་ ༣༥༧༧ འདེས་གཅིག་ ས་སྟེང་ འདི་ན་ ནུབ་པའི་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ ཡོད་སེ་ གསུངས། ལོ་ ༢༠༠༧ ན་ ཁྱབ་པའི་ གནས་ཚུལ་ འདི་ན་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་ འདི་ཙ་ ལོ་ ༢༥༠ ཐམས་པའི་ རྒྱབ་ལས་ སྐད་རིགས་ དབྱིན་ཇི་ དང་ རྒྱ་ནག་ དང་ ཕ་རན་སི་ དང་ ཨིས་སྤེན་ དང་ པོར་ཏུ་གོལ་གྱི་ སྐད་ འདི་ཙ་ མན་པོ་ གཞན་ སྐད་ མང་ཆེ་ཤོས་ འཛམ་གླིང་ འདི་ན་ ཡལ་སྟེ་ ས་སྟེང་ འདི་ན་ ནུབ་སྟེ་ མེད་པོ་ ཆགས་ཤད་ ཨིན་སེ་ གསུངས།

སྐད་རིགས་ མང་ཆེ་ཤོས་ ད་ལྟ་ལས་ དངོས་སུ་ མ་ནུབ་རུང་ སྐད་ སྐྱབས་ མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ཉེན་ རེ་རེ་བཞིན་ ཉུང་བཞིན་ འོག་འོག་ མན་པོ་ ཡར་ཡར་ མེད། སྐད་ སྐྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ཉུང་བཞིན་ རྒྱུ་བ་ ཅེ་ན་ ཉེན་ གཅིག་ སྐད་རིགས་ འདི་ ནུབ་ཤད་ ཐག་ཆོད་པོ་ ཨིན།

དེ་བིཏ་ ཀིས་ཊྲོལ (David Crystal) ཀིས་ སྐད་ཀྱི་ ཤེ་བའི་ གཞུང་ལས། སྐད་ སྐྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ མང་ཉུང་ ལྟ་བར་ ཅེ་ན་ འཛམ་གླིང་གི་ སྐད་རིགས་ ༥༧ སྐྱབས་ ཚུགས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ མི་ གཅིག་གཉིས་ རེ་ལས་ མེད།

སྐད་རིགས་ ༥༠ ཐམས་པ་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ༡༠ ལས་ ལྷག་ཀོ་ མེད། སྐད་རིགས་ ༥༠༠ ཐམས་པ་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ ༡༠༠ ལས་ ལྷག་ཀོ་ མེད། སྐད་རིགས་ ༡༥༠༠ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ༡༠༠༠ ལས་ ལྷག་ཀོ་ མེད། སྐད་རིགས་ ༥༠༠༠ རྒྱབས་ཚུགས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ མི་ འབུམ་གཅིག་ ལང་ མ་ལང་ ཡོད་སེ་ ཁོང་གི་ གསུངས་ འདུག འདེས་ བྲ༹་སི་སྐྱེ་ སྐད་ སྐྱབས་མཁན་ མི་ ཉུང་དྲགས་ ཡོད་ན་ ཉེན་ གཅིག་ སྐད་ འདི་ འགྲ༹ང་ཤད་ ཐ་ཆད་པོ་ ཨིན། དཔེར་ན་ ཧྥ་རན་སི་ བྲུ་ རེ་ཐོ་ནུའི་ སྐད་ འདི་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༥ སོང་སྐྱེ་ སྐད་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ གྱི་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ རྩིས་བར་ ཅེ་ན་ ཁྲི་ཕྲག་ ༡༨༠ ལས་ ལྷག་ཚོད་ ཡོད། ད་ལྟ་ སྐད་ ཨོ་འདི་ ཡེམ་ བྲ༹་སི་སྐྱེ་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ཁྲི་ཁྲག་༢༥ ལས་ ཉུང་ཚོད་ མན་པོ་ ལྷག་ཀོ་ མེད།

ཨ་མེ་རི་ཀ་ བྱང་མ་ན་ཡོ་ སྔོན་མ་ དུས་ཚོད་ ཨོ་འདི་ན་ ཡུལ་ སྐད་རིགས་ མ་འདྲ་བོ་ ༡༠༠༠ ལས་ ལྷག་ཚོད་ ཡོད། ད་ལྟ་ ཡུལ་ ཨོ་འདི་ན་ སྐད་ རིགས་ ༡༠ ལང་ མ་ལང་ མེན་པོ་ འདི་ལས་ ལྷག་ཀོ་ མེད། ཁ་ན་ཏར་

༡༩༤༡ ལོར་ ཡུལ་སྐད་ ༥༠ འདྲེས་གཅིག་ ཡོད། ལོ་ ༡༩༩༨ ལོར་ རྒྱབས་བཞིན་པོ་ སྐད་རིགས་ གསུམ་ལས་ ལྷག་གོ་ མེད།

ཨོས་ཏྲ་ལི་ཡ (Austrila) རྒྱལ་ཁབ་ ནང་ཤ་ དུས་རབས་ ༡༤ པའི་ སྐབས་ལོ་ ཡུལ་སྐད་ ༢༥༠ ལས་ ལྷག་ཚོད་ ཡོད། ད་ལྟ་ ཡུལ་ ཨོ་འདི་ན་ ཡུལ་སྐད་ རྒྱབས་ བཞིན་པོ་ ༢༥ ལས་ ཉུང་ཚོད་ མན་པོ་ མེད། (Brazil) བྲ་ར་ཛིལ་ ན་ ཕྱི་ལོ་ ༡༥༠༠ དུས་ཚོད་ ཨོ་འདི་ སྐབས་ལོ་ སྐད་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་འདི་ ཚོད་དཔག་པར་ ཙེ་ན་ ༡༡༧༥ ཡར་མར་ འདྲེས་ཅིག་ ཡོད་ རུང་ ད་ལྟ་ ལུས་ལུས་པོ་ ཡུལ་ སྐད་ ༢༠༠ འདི་ཙིག་ཡང་ མི་ལང་། འདྲེས་རང་ བྲ་ས་སྤྱི་ འཛམ་གླིང་ ག་ས་ ག་ལོ་ སྐད་རིགས་ སྐྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ཉུང་བཞིན་ རྒྱུ་བར་ ཙེ་ན་ སྐད་རིགས་ འདི་ཙ་ ཤི་བཞིན་ འབྱུང་བཞིན་ ས་སྟེང་ འདི་ལོ་ ཡལ་སྡེ་ མེད་པོ་ ཆགས་ཤད་ ཨིན། འདྲེས་རང་ བྲ་ས་སྤྱི་ སྐད་ ཤི་ཤད་ ཨིན།

གསུམ་པོ་ ཤི་བའི་ རྒྱུ་རྐྱེན།

དང་པོ་ སྐད་ ཤི་བོའི་ གཙོ་བོ་ རྒྱུ་ གསུམ་སྟེ །

ཕྱི་འི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ དང་། ནང་གི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ དང་།

སྐད་རིགས་ རང་གི་ ངོ་བོའི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ དང་ གསུམ།

དང་པོ་ ཕྱི་འི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ལོ་ཡང་ བཞི། ཆབ་སྲིད། དཔལ་འབྱོར །

རིག་གནས་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ དང་ བཞི།

དང་པོ་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན།

འདི་ རྒྱལ་ཁབ་ གཞན་ལས་ འོང་མཁན་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ དབང་པོ་ བཙུག་ ཤད་ཀྱི་ དོན་ལོ་ ཡུལ་ འདིའི་ མི་རིགས་ཙུའི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ འདི་ཙུ་ ཐབས་ ཀེས་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ མེད་པོ་ བཏང་སྟེ་ ཁོང་རང་ གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ ཡར་རྒྱས་ བཏང་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། ཡོད་ནེ་ མི་དགའ་ མཁན །མེད་ནེ་ དགའ་ མཁན། མཐོ་ནེ་ མི་དགའ་ མཁན། དམའ་ནེ་ དགའ་མཁན་ མི་རིགས་ དང་ སྐད་རིགས་ བར་ན་ ཆབ་

སྲིད་ དབང་པོ་ བཙུག་སྟེ་ འབྲུག་འཛིང་ བྱ་ས་ བཙུགས་སྟེ་ མི་རིགས་ དང་ སྐད་རིགས་ འདི་ཚུ་ ཆབ་སྲིད་ དབང་པོ་ མེད་པོ་ བཏང་སྟེ་ རང་གི་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ དམིགས་ཡུལ་ འགྲུབ་མཁན་ ཡོད་ ཤད་ ཨིན།

དཔེར་ན་ མེ་གླིང་ ལྷོ་མའི་ ནུབ་ཁུལ་གྱི་ ཡུལ་གྲུ་ (Spain) ཨིས་སྤེན་གྱི་ བཙན་འཛུལ་ མ་བྱ་ས་བའི་ སྔོན་ལས་ (Inca) ཡིན་ཀ་ རྒྱལ་པོའི་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ དབང་པོ་ བསྐུས་སྟེ་ (Quechua) ཀྱུ་ཙ་ སྐད་ འདི་ གཅིག་ཀྱུ་ རྒྱབས་ དགོས་པོ་ སྐད་ གཞན་ དང་ ཡུལ་འདིའི་ སྐད་རིགས་ གཞན་ རྒྱབས་མཁན་ མི་ཚུ་ ཀྱུ་ཙ་ སྐད་ རྒྱབས་དགོས་ མ་མཚོ་བཞིན་ རྒྱབས་ དགོས་པོ་ དང་ འདི་ལས་ ཨེར་ལན་ (Ireland) གྱི་ མི་ དང་ ཨོས་ཏྲ་ལི་ ཡའི་ (Austrila) མི་རིགས་ གེས་པོ་ གཅིག་ དབྱིན་ཇི་ དབང་པོ་ བསྒྱུར་སྟེ་ དབྱིན་ཇི་ སྐད་ རྒྱབས་ བཙུག་པོ་ དང་།

རོ་མན་ བཙན་རྒྱལ་ (Roman) གྱི་ དབང་པོ་ བསྒྱུར་ སྟེ་ དུས་ཚོད་ ཨོ་ འདི་ སྐབས་ལོ་ ལ་ཏིན་ (Latin) གི་ སྐད་ གཅིག་ཀྱུ་ མན་པོ་ སྐད་ གཞན་ སྒྱུབས་མཁན་ མི་ འདི་ཚུ་ལོ་ ལ་ཏིན་ (Latin) སྐད་ གཅིག་ཀྱུ་ རྒྱབས་ དགོས་པོ་ དང་ དབྱིན་ཡུལ་ གཅིག་ཀྱུ་ མ་ཨིན་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ ཡུལ་

གཞན་ཡང་ ཕ་རན་སི་ དང་ ཨིས་སྤེན་ དང་ པོར་ཏུ་འགལ་ རྒྱལ་ཁབ་ འདི་ཚོ་གིས་ཀྱང་ ཨ་ཧྥི་རི་ཀའི་ གླིང་ དང་ ཡུལ་ གཞན་ཚོའི་ ཡུལ་སྐད་ བཙན་གནོན་ དང་ མཐེན་ཇོབ་ བྱ´ས་སྟེ་ སྲིད་ཇུས་ ལག་ལེན་ བྱ´ས་ ཡོད།

དཔེར་ན་ དུས་རབས་ བཅུ་དགུ་པའི་ ནང་ཤ་ ཝེར་སིའི་ (Welsh) ཡུལ་ན་ ཕ་སྐད་ སྐྱབས་ མི་ཚོག་པའི་ བཀའ་ཁྲ་ བྱ´ས་པོ་ ཨིན། འདི་ལས་ ཤིང་ལྡུམ་ སྟེང་ཁ་ ཝེར་སིའི་ སྐད་ རྐྱབས་མི་ཚོག་པའི་ དབྱིན་ཡིག་གི་ ཡིག་འབྲུ་ (WN) འདི་གཉིས་ སྦྱར་སྟེ་ འདི་ལས་ སློབགྲྭ་ཚོ་ ནང་ཤ་ ཝེར་སིའི་ སྐད་ རྐྱབས་ མི་ཚོག་པའི་ ཁྲིམས་ འདི་ཚོ་ བཀའ་ཁྲ་ བྱ´ས་པོ་ ཨིན། འདི་ལས་ ཨ་ཧྥི་རི་ཀའི་ གླིང་ན་ ད་ལྟ་ རྐྱབས་ བཞིན་པོའི་ སྐད་རིགས་ ༧༣༠༠ འདེས་གཅིག་ ཡོད་རུང་ སློབ་ཆུང་ དང་ གཞི་རིམ་ སློབ་གྲྭ་ འབྲིང་རིམ་ སློབ་གྲྭ་ འདི་ཚོ་ ནང་ཤ་ མེད་ཤད་ དང་ འདེས་ བྱ´ས་སྟེ་ ཕ་སྐད་ གཅིག་ཀྱུ་ མི་ཤེས་ མཁན་ འདི་ཚོ་གི་ སྐྱི་ཚོགས་ཀྱི་ ཐོབ་ཐང་ དང་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཡོང་འགོ་ འདི་ཚོ་ གེས་པོ་ མ་ཐོན་པོ་ལས་ དབང་སྒྱུར་པོ་ འདི་ཚོ་ཀྱི་ མཐེན་འཇོབ་ ཤུགས་ཅན་ དང་ ཐབས་ མན་འདྲོ་ བྱ´ས་སྟེ་ ཕ་སྐད་ གཅིག་ཀྱུ་ རྐྱབས་ མཁན་ མི་ འདི་ཚོ་ སེམས་ནང་ ང་ཅའི་ སྐད་ཡིག་འདི་ རྒྱབ་ལས་ ལུས་

ལུས་པོ་ དང་ ཡར་རྒྱས་ མེད་མཁན་ སྐད་ཡིག་ འདི་ བསླབ་སྟེ་ མ་འོངས་ པ་ན་ ཕན་ཐོག་ གན་འཐེ་ མིན་འདུག་ སེམས་ན་ མནོ་སྟེ་ རང་གི་ སྐད་ ཡིག་ འདི་ལོ་ བརྩོག་དྲགས་ བྱ་ས་སྟེ་ བལྟ་མཁན་ དང་ བརྩོག་དྲགས་ མཐོང་སྟེ་ རང་གི་ སྐད་ མ་རྒྱབས་མཁན་ དང་ སྤྱངས་མཁན་ གེས་པོ་ ཐོན་ པོ་ ཨིན། འདི་ བྱ་ས་སྟེ་ མི་ ག་ལོ་ ཨིན་རུང་ རང་གི་ སྐད་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ལོ་ སྐྱོན་ ལྟ་མཁན་ མ་འོང་། འདི་ལས་ དང་པོ་ རང་ གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ལོ་ ཞན་ཆགས་ཀྱི་ སྒོ་ལས་ ཡིད་ ཆེས་ བྱ་ས་དོ་ འདེམ་ཅིག་ བར་ལོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ སྐད་ཡིག་ གཞན་གྱི་ འོག་ལོ་ ཚུད་པོ་ མ་ཤེས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ དོག་གོ་ དང་ ཐེ་ཚོམ་ ཟ། ཐ་མ་ན་ རང་གི་ རིགས་གནས་ལོ་ སྐྱོན་ ཅིག་ཀུ་ སྟོན་ སྟེ་ སྐྱོན་བརྗོད་ གེས་པོ་ བྱ་ས། འདི་གཅིག་ཀུ་ མ་ཨིན་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ རང་ གི་ རིགས་གནས་ བདག་ཀུ་ རྒྱབས་མཁན་ ཙུ་ལོ་ འདི་ལས་ རང་གི་ སྐད་ རྒྱབས་མཁན་ལོ་ གན་འཐེ་ མ་ཤེས་ མཁན་ དང་ ཞེན་པོ་ བསམགས། རང་ གི་ སྐད་ འདི་ རང་གི་ རྒྱབས་པོ་ ཕར་བཞག་ རང་གི་ བུ་ཙོ་ལོ་ཡང་ རང་ གི་ སྐད་ རྒྱབས་ མ་བཅུག སློབ་ མ་བཅུག འདི་ ལྡེམ་མའི་ མི་ འདི་ཙུ་

རང་གི་ མི་རིགས་ན་ ཡོད་སོང་ ཨོམ་ ནང་ཤ་ སྒྱུར་རྩེ་ ལྷུགས་ཀོ་ འདེམ་ བྱོ་ས་སྟི་ རང་གི་ སྐད་ དང་ རིགས་གནས་ལོ་ཡང་ སྐད་རིགས་ གཞན་གྱི་ སྒྱུར་རྩེ་ ལྷུགས་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། འདི་ འདེམ་མའི་ མི་ཙུ་ ཨ་རྩེ་གཅིག་ ཁྲབ་ ཡོད་ཤད་ བྱོ་ས་སྟི་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ དང་ རིགས་གནས་ཙུ་ ཚིག་ གཅིག་གཉིས་ ཤེས་པོ་ ཙམ་གྱི་ མཁས་དྲགས་ མཐོན་ ང་ལས་ མཁས་པོ་ ཤེས་པོ་ མེད། མཉོ་མཁན་ མི་ འདི་ཙུ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ བཏང་སྟི་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ འཚོལ་བ་ འགྲུ་མཁན་ རོགས་ རྒྱུ་བྱོ་ལོ་ རྟེན་ན་ མཐུག་ དུག་ མཉམ་པོ་ འགྲོད་ཤད་ ཨིན། ཐང་ བཞག་སྟི་ བྱོ་ག་ འཚོལ་བར་ ཅེ་ན་ ཉེན་ གཅིག་ ང་ཅག་ བྱོ་ག་ལས་ སྒྲིལ་སྟི་ ཤི་ཤད་ ཨིན། འདི་ བྱོ་ས་སྟི་ ང་ཅག་ ད་ལྟ་ ལས་རང་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་གི་ དོན་ ལོ་ མཉོ་སྟི་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ བདག་ཀུ་ རྒྱབས་ དགོས་པོ་ གལ་ཆེ་ དྲགས་ ཨིན། ད་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ སླབ་ མི་ཚོག་ སི་ མན་ དང་པོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ སླབ་སྟི་ ཤེས། འདི་ལས་ གཞན་གྱི་ སྐད་ ཡིག་ སླབ་པ་ ཅེ་ན་ གོ་རིམ་བཞིན་ བྱོ་ས་ འགྲུ་ན་ ལེམ་ མཐོན་ཤད་ ཨིན། རང་གི་ ལུགས་སྲོལ་ དང་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ སྲིད་རྟུས་ མཉམ་

ཅིག་ སློ་ མ་བམ་པོ་ རང་ཐད་ བྱ་ས་སྤྱི་ བཞག་དགོས། གལ་ཆེ་ སྲིད་ ཧྲུས་ མཉམ་ཅིག་ སློ་ བམ་པར་ ཅེ་ན་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཚུ་ མེད་པོ་ འཐོན་བའི་ ཉེན་ཁ་ ཆགས་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན།

གཉིས་པོ་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན།

མི་རིགས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ རྒྱུ་ནོར་གྱི་ འོག་ལོ་ དང་ རྒྱུ་རྐྱེན་ ཀེས་པའི་ དབང་ལོ་ ཚུད་སྤྱི་ རང་གི་ སྐད་རིགས་འདི་ སྐད་རིགས་ གཞན་གྱི་ འོག་ལས་ ཚུད་སྤྱི་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་གི་ དབང་ཆ་ཚུ་ འཕྲོག་སྤྱི་ ང་ཅའི་ དབང་ཆ་ཚུ་ཡང་ མེད་པོ་ མཐོན་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། སྐད་ཀྱི་ དབང་ཆ་ཚུ་ མེད་པ་ ཅེ་ན་ རང་གི་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ ཐོབ་ཐང་ འདི་ཚུ་ ལེམ་ བྱ་ས་སྤྱི་ ཐོབ་ མ་ཚུགས་ན་ རང་གི་ སྤྱི་ཚོགས་ཡང་ ཡར་རྒྱས་ མཐོན་མི་ ཚུགས། གལ་སྲིད་ ཡར་རྒྱས་ མེད་པར་ ཅེ་ན་ ང་ཅག་ གཞན་གི་ སྤྱི་ཚོགས་ འོག་ལས་ ཚུད་སྤྱི་ དཔལ་འབྱོར་ དང་ རྒྱུ་ནོར་ རྐྱེན་གྱི་ དབང་ལོ་ ཚུད་སྤྱི་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ འདི་ཚུ་ མཉམ་བཞིན་ རྒྱུད་བཞིན་ འགྱུ་ཤད་ ཨིན། ད་ལྟ་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ ཕྱོགས་གཅིག་ལས་ ལྟ་བར་ ཅེ་ན་ དཔལ་

འགྱུར་ དང་ རྒྱུ་ནོར་ ཀེས་པོ་ ཁེ་སང་གི་ དོན་ལོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ བཏང་སྟེ་ སྟོབས་ དང་ ལྡན་པའི་ སྐད་ཡིག་ གཞན་ཙུ་ སླབ་ དགོས་པའི་ དུས་ཚོད་ ཡོད་ཤད་ བྲུ་ས་སྡེ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ལོ་ གནོད་སྐྱོན་ སྤོམ་པོ་ འཐོན་བཞིན་པོ་ སྦད། དུས་ཚོད་ འདི་ན་ མི་ འདི་ཙུ་ རྒྱུ་ནོར་ ལོངས་སྤྱོད་ ཀྱི་ འདོད་རྫམས་ མན་པོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ལོ་ བདག་འཛིན་ བྲུ་ས་མཁན་ ཉུང་ཚེ་ ནང་ལས་ མན་པོ་ འགྲུ་ང་བཞིན་ འགྲུ་ དོ་ སྦད། ང་ཙག་ ཆུ་ཐིག་ གཅིག་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་ལོ་ ལྷུམ་པ་ ཅེ་ན་ ང་ ཙག་ ཆུ་ཐིག་ ལོག་སྟེ་རང་ མཐོབ་ཤད་ དཀའ་ལས་ ཚ་འོང་། འདི་ བྲུ་ས་ སྡེ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་འདི་ རྒྱུ་ནོར་ ལོངས་སྤྱོད་ལས་ ཙ་ཆེ་དྲགས་ བྲུ་ས་སྡེ་ བདག་ཀུ་ རྒྱབས་དགོས་པོ་ འདི་ ལེབ་སྟེ་ གལ་ཆེ་ དྲགས་ ཨིན།

གསུམ་པོ་ རིག་གནས་ འཆི་བའི་ རྒྱུ་རྐྱེན།

ཡུལ་ འདི་ ནང་ཤ་ལོ་ སྤྱི་ལོག་ལས་ འོངས་མཁན་ རྒྱུ་ནོར་ སྟོབས་ དང་ ལྡན་པོ་ ཡོད་མཁན་ འདི་ཙུ་ཀི་ རྒྱུ་ནོར་ སྟོབས་ དང་ ལྡན་པོ་ མེད་མཁན་ དང་པོ་ལས་ ཡུལ་འདི་ན་ ཡོད་པའི་ རིག་གནས་ གཉིས་ མཉམ་གཅིག་

འཕྱྀ་ད་པོ་ལས་ ཡུལ་ འདི་ན་ གནས་ སྡོད་པའི་ རིག་གནས་ འདི་ཙུ་ གཏོར་བཤིག་ མེད་པོ་ དང་ ཉམས་ཤད་ཀྱི་ ཐབས་ བྱེ་ས་ཤད་ ཨིན། དང་པོ་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ ག་ཚོད་ ཚུགས་ཚུགས་ གོ་ས་ དམའ་ཆེ་ དང་ ལག་ལེན་ཞུང་ཆེ་ ནང་ལས་ བཏྲང་ཐབས་ བྱེ་ས་ཤད་ ཨིན། བར་ལོ་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ ཐོག་ལས་ སྐྲོན་ ཀེས་པོ་ བཙུགས་སྟེ་ མེད་པོ་ བཏྲང་ཐབས་ བྱེ་ས་ཤད་ ཨིན། ཐ་ན་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ རིག་གནས་ ཙུ་ལོ་ ཕྱྀ་ལོག་ལས་ འོངས་མཁན་ རིག་གནས་ཙུ་ཀི་ མཚོན་འཛོབ་ ཤུགས་ཅན་གྱི་ ཐོག་ལས་ མེད་པོ་ བཏྲང་ཐབས་ བྱེ་ས་ཤད་ ཨིན།

འདི་ལོ་ཡང་ གནས་སྐབས་ གསུམ་ ཡོད།

གནས་སྐབས་ དང་པོ།

ཆབ་སྲིད་ དང་ དཔལ་འབྱོར་ དང་ རིག་གནས་ཀྱི་ གཡོག་ ཀེས་པོ་ ཅིག་ ཕྱྀ་ལོག་ལས་ འོངས་མཁན་ སྐད་རིགས་ དང་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ གོ་ སྐབས་ མ་བྱྀན་པར་ དང་ ལག་ལེན་ མ་བྱེ་ས་པར་ འདི་ བྱེ་ས་སྟེ་ ཉེན་ རེ་བཞིན་ སྐད་ཡིག་ མཉམ་ཅན་ རྒྱུད་ཅན་ འགྱུ་ཤད་ ཨིན། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་

མཆོན་འཛོབ་ ཤུགས་ཅན་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ གཡོག་ ཀེས་པོ་ གཅིག་ལོ་ ཡང་ མཆོན་འཛོབ་ ཤུགས་ཅན་ དབང་གི་ སྐད་རིགས་ གཞན་མཉམ་ མ་མཐུན་ ཐ་མེད་ བྱུང་སྟེ་ གནས་སྐབས་ སྐད་ གཉིས་ མཉམ་གཅིག་ མ་སླབ་པར་ ཐབས་མེད་ ཐོན་ ཚུགས་ཤད་ ཤིན།

གནས་སྐབས་ གཉིས་པོ།

སྐད་ལོ་ མཆོན་འཛོབ་ ཤུགས་ཅན་ དབང་གི་ འོང་མཁན་ གཞན་པོ་ འདི་ཚུ་ཀེ་ མི་རིགས་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ མ་སླབ་པར་ ཐབས་མེད་པོ་ འདེམ་ཅིག་ མཐོང་སྟེ་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ སླབ་མཁན་ ཉུང་ཚེ་ དང་ ཕྱི༹་ལོག་ལས་ འོངས་མཁན་ སྐད་ཡིག་ མང་ཚེ་ ནང་ལས་ སླབ། འདི་ལས་ སྐད་གཉིས་ མཉམ་གཅིག་ སླབ་ཤད་ བྱ༹་ས་སྟེ་ འདི་ལས་ མིའི་གྱུངས་ཁ་ མང་ཉུང་ ནང་ལས་ རང་བཞིན་གྱི་ རང་སྐད་འདི་ ག་ལུདབ་ ག་ལུདབ་ ཉུང་བཞིན་ ཉམས་བཞིན་ འགྱུ་དོ་ སྟོད། འདི་ལས་ བཟའ་མི་ དང་ ཁྲིམ་ཚང་ དང་ མི་རིགས་ གཅིག་ན་ཡང་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ ལག་ལེན་བྱ༹་ས་པོ་ལས་ སྐད་ཡིག་ འདི་ ག་ས་ ག་ལོ་ དར་ཁྱབ་ ཚེ་དྲགས་ ཐོན།

རང་གི་ སྐད་ཡིག་ ཉམས་ཅན་ རྒྱུད་བཞིན་ སོང་སྟེ་ སློབ་གྲྭ་ འདི་ཙ་ ནང་ལ་ ལོ་ཡང་ སྐད་གཉིས་ སླབ་ཤད་ཀྱི་ ལག་ལེན་ བྱ་ས་ འདི་ལས་ སློབ་ཚན་ འདི་ཙ་ཡང་ གཞན་སྐད་ ནང་ མང་ཆེ་ རང་སྐད་ འདི་ཙ་ ཉུང་ཆེ་ ནང་ལས་ སླབ་ཤད་ བྱ་ས་སྟེ་ རང་བཞིན་གྱི་ གཞན་སྐད་ དར་ཁྱབ་ ཐོན་བཞིན་ འོང་ ཤད་ ཨིན།

གནས་སྐབས་ གསུམ་པོ།

འདེམ་ བྱ་ས་སྟེ་ སྐད་ གཉིས་པོ་ གོ་ཚུགས་ རང་སྐད་ རྒྱབས་ ཚུགས་རུང་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་པར་ ཅེ་ན་ གཞན་ལས་ ང་ ཨ་རྟེ་ གཅིག་ དྲགས་ཤོག་ ཨིན་ མཐོ་སྟེ་ མི་ ཐམས་ཅད་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་ཅོག ང་ ཡང་ གཞན་ སྐད་ རྒྱབས་ཤད་ མཐོ་བར་ ཅེ་ན་ དཔེར་ན་ མི་ ཐམས་ཅད་ བྱ་ག་ལས་ ཡ་ཞོག་ ང་ཡང་ བྱ་ག་ལས་ ཡ་ཤད་ ལབ་ནི་ མིན་སྲིགས། དང་པོ་ རང་ སྐད་ སླབ་སྟེ་ རྒྱབས་ ཚུགས་པོ་ དང་ བྲི་ ཚུགས་པོ་ ཐོན། འདི་ལས་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་ ཚུགས་པར་ ཅེ་ན་ དངུལ་གྱི་ མེ་ཏོག་ལོ་ གསེར་གྱི་ ཁྲ རྒྱབས་པོ་ དང་ འདྲ་པོ་ ཐོན་ཤད་ ཨིན། མི་རིགས་ གཅིག་ འཛོམས་ས་

གྲོང་ ཡུལ་ཁ་ ཁྲིམ་ཚང་ རང་གི་ ཁྲིམ་ན་ རང་སྐད་ རྒྱབས། འདི་ལས་ མི་ རིགས་ གཞན་ མཉམ་ཅིག་ འགྲོད་པའི་གང་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས། མི་ འཛོམས་སར་ མི་སྐད་ དང་ ཁྲི་འཛོམས་སར་ ཁྲི་སྐད་ ཁ་གཏམ་ ལབ་པོ་ དང་ འདྲ་པོ་ བྱོ་ས་དགོས། གཞན་སྐད་ རྒྱབས་ མི་མཆོག་ སི་མན། གལ་ སྲིད་ · གོ་བ་ ལོག་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། ང་ཅག་ སྐད་ རྒྱབས་སར་ རྒྱབས་དགོས་ ཟ་སར་ ཟ་དགོས་པོ་ སྦད། སུ་ཙོ་ གཞན་པོ་ འདི་ཙུ་ དང་ པོ་ རང་སྐད་ མི་ཤེས་ གཉིས་པོ་ན་ ཤེས་རུང་ རང་སྐད་ རྒྱབས་ན་ ངོ་ཚ་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་ན་ ཇམ་ཇམ་ འཛིགས་འཛིགས་ མནོ། རང་གི་ སྐད་ཡིག་ བྲི་ཤད་ ཕར་བཞག་ རང་སྐད་ ཚིག་གཅིག་ ཤེས་རུང་ རྒྱབས་པར་ ཅེ་ན་ གཞན་གྱི་ མཐོང་ན་ ལེམ་ མེད་ མནོ་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་པར་ ཅེ་ན་ མཐོང་ན་ འཛིགས་དྲགས་ མནོ། རང་ དོང་ན་ མཛུལ་པོ་ ཏ་མ་གོ། རང་ སྒྲོག རང་གིས་ བཅད་པོ་ ཏ་མ་གོ། ད་ ང་གཅིག་ ཨིན་ མནོ་ནེ་ ཉེམ་ རེ་ རེ་བཞིན་ རང་སྐད་ འདི་ འོག་འོག་ ཉམས་བཞིན་ གྲུད་བཞིན་ འགྲོ་ཤད་ ཨིན། ད་ལྟའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ ལོ་ཨ་ཅིག་ ཡར་སོང་ ལོ་རྒྱས་པོ་ དང་ ལོ་ བཞི་བཅུ་ ཡར་མར་གྱི་ མི་ འདི་ཙུ་ཀི་ ཕ་

སྐད་ རང་སྐད་ གཙོ་བོ་ བྱིས་སྡེ་ ལག་ལེན་ དང་ རྒྱུབས་ བཞིན་པོ་ ཐུད། ད་ལྟ་ འོང་མཁན་ བུ་ཚོ་ གཞོན་པོ་ རེ་གཉིས་ གཅིག་ མན་པོ་ རང་སྐད་ རྒྱུབས་མཁན་ མང་ཆེ་ཤོས་ གཞན་སྐད་ གཙོ་བོ་ བྱིས་སྡེ་ རྒྱུབས་ཧྟོ་ དང་ རྒྱུབས་ བཞིན་པོ་ ཐུད། ང་ཙག་ མི་རིགས་ གཅིག་ ནང་ཤ་ལོ་ཡང་ སྐད་ རྒྱུབས་བཏང་ སྣ་ཁ་ གཉིས་ བྱིས་སྡེ་ གྲེས་ ཡོད་པོ་ ཐུད། འདེས་ བྱིས་ སུ་མཐུད་སྡེ་ འགྱུ་བར་ ཅེ་ན་ ཕ་སྐད་ རང་སྐད་འདི་ གཙོ་བོ་ བྱིས་སྡེ་ རྒྱུབས་མཁན་ མི་ འདི་ཙུ་ ལོ་རྒས་བཞིན་ ཤི་བཞིན་ ལོ་ རེ་རེ་ ཞུང་བཞིན་ འགྱུ་དོ་ ཐུད། ད་ གཞན་སྐད་ གཙོ་བོ་ བྱིས་སྡེ་ རྒྱུབས་མཁན་ མི་ འདི་ ཙུ་ མི་ཚོགས་ ལོ་ རེ་རེ་བཞིན་ མང་བཞིན་ འགྱུ་དོ་ ཐུད། འདི་ བྱིས་སྡེ་ རང་སྐད་ འདི་ རང་བཞིན་གྱི་ ཡལ་བཞིན་ འགྱུ་དོ་ ཐུད། འདེས་ བྱིས་སྡེ་ རང་གི་ ཕ་སྐད་ གཆོད་ སང་སྡེ་ གལ་ཆེན་ ཡོད་མེད་ དང་པོ་ ཕམ་ རང་ གི་ མནོ་བསམ་ མ་བཏང་། འདི་ལས་ རང་གི་ བུ་ཚོ་ ཙུ་ལོ་ཡང་ རང་སྐད་ སླབ་ མ་བཙུག །འདི་རང་ བྱིས་སྡེ་ སུ་མཐུད་སྡེ་ འགྱུ་བ་ ཅེ་ན་ རང་སྐད་ ཕ་སྐད་ འདི་ འཛམ་གླིང་ ས་སྟེང་ འདི་ན་ལོ་ ཡུན་ མི་རིང་ མ་ལག་རང་ ས་སྟེང་ འདི་ལས་ ཡལ་སྡེ་ ཉམས་སྡེ་ མེད་པོ་ ཐོན་ཤད་ ཨིན།

དཔེར་ན་ ཨོས་ ཏེ་ ལི་ཡ་ལོ་ དབྱིན་ཇིའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ དར་ཁྱབ་ ཆེ་སྟེ་ ཡུལ་ ཨོ་འདི་ ནང་ཤ་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ བརྒྱ་ཆ་ དགུ་བཅུ་ ཐམ་པ་ མེད་པོ་ ཆགས་པོ་ ཨིན། དཔེ་ འདི་འདྲམ་ ང་ཅའི་ སྐད་ཡིག་ཡང་ འདི་ དང་ འདྲ་བོ་ ས་ཐོན་ཚུགས་ ཨོང་དྲོ།

བཞི་པ་ སྐྱེ་ཚོགས་ཀྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ནེ།

སྐྱེ་ཚོགས་ཀྱི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ གེས་པོ་ ཡོད་རུང་། དང་པོ་ མི་རིགས་ གཞན་ དང་ འཕྲོད་པའི་ སྐབས་ལོ་ འདི་ལས་ ཡུལ་གཅིག་ ནང་ཤ་ལོ་ མི་རིགས་ གཞན་ དང་ མཉམ་གཅིག་ འཕྲོད་སྡེ་ སྡོད་པའི་ སྐབས་ལོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ ཉམས་པའི་ ཉེན་ཁ་ ཤུགས་ཆེན་ ཡོད། ཕྱི་ལོག་ལས་ འོངས་མཁན་ འགྱུལ་པོ་ ཡང་ན་ མི་འདི་ཚུ་གི་ ང་ཅའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ གོ་མ་ཚུགས་པོ་ ལས་ འདིའི་ བྱ་ས་སྟེ་ ང་ཅག་ གཞན་སྐད་ མ་རྒྱབས་ ཐབས་མེད་ ཐོན་ ཤད་ ཨིན། འདིའི་ བྱ་ས་སྟེ་ ང་ཅག་ གཞན་སྐད་ རྒྱབས་པའི་ སྐབས་ལོ་ ཉེན་ རེ་རེ་ བཞིན་ གཞན་སྐད་ ཡར་རྒྱས་ ཐོན་བཞིན་ འགྱོ་ཤད་ ཨིན། རང་ སྐད་ འདི་ ཉེན་ རེ་རེ་བཞིན་ བརྗེད་བཞིན་ གྱུད་བཞིན་ ཉམས་བཞིན་ འགྱོ་

ཤད་ ཨིན། འདེས་ བྲཱ་ས་སྡེ་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ སྐད་ཡིག་ གཞན་གྱི་ དབང་ལོ་ ཚུད་སྡེ་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ འབྲ་ང་བཞིན་ རྒྱུ་ཤད་ ཨིན།

གཉིས་པོ་ ང་ཅའི་ ཡུལ་ ནང་ཤ་ལོ་ ཡུལ་གཞན་ལས་ འོང་མཁན་ མི་རིགས་ འདི་ཚུའི་ གྲངས་ཁ་ དང་ དང་པོ་ལས་ ཡུལ་ འདི་ན་ སྡོད་ ཡོད་པའི་ མི་རིགས་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་ལས་ ལྷག་སྡེ་ འགྱུ་བ་ ཅེ་ན་ འདི་ཡང་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་ དྲགས་ ཐོན་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། གལ་སྲིད་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ མང་བཞིན་ འགྱུ་བར་ ཅེ་ན་ སྐད་ རྐྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ཡང་ མང་ བཞིན་ འགྱུ་ཤད་ ཨིན། འདི་ལས་ རིག་གནས་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ འདྲ་ མི་འདྲ་ མང་བཞིན་ འགྱུ་ཤད་ ཨིན། འདི་ལས་ ད་ལྟའི་ དུས་ འདི་ན་ ཚན་རིགས་པོ་ འདི་ཚུ་ཀི་ དངོས་པོ་ འདྲ་ མི་འདྲ་ རྒྱུད་མཐུན (Mobile) གཟུགས་འཕྲིན (Television) རླུང་འཕྲིན་ (Radio) འདི་ཚུ་ བྲཱ་ས་སྡེ་ ཕྱོགས་ གཅིག་ལས་ ལྷ་བར་ ཅེ་ན་ ད་ལྟའི་ དུས་ཚོད་ན་ ཡར་རྒྱས་ སྤྲོམ་པོ་ སྤྱད། ཕྱོགས་ གཅིག་ལས་ ལྷ་བར་ ཅེ་ན་ འདིའི་ བྲཱ་ས་སྡེ་ དང་པོ་ལས་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ལོ་ དོར་ སྤྲོམ་པོ་

དང་ གནད་སྤྱིན་ སློམ་པོ་ ཐོག་ བཞིན་པོ་ སྣད། འདེས་ བྲ་སེ་སྟི་ ཡུལ་ འདི་ན་ སྟོད་མཁན་ མི་རིགས་ཙུ་ཀི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ ལོ་ཡང་ ཉེན་ཁ་ སློམ་པོ་ ཐོན་སྟེ་ ཡང་ལས་ནི་ མེད་པོ་ ཆགས་ཚུགས་ཤད་ ཨིན། འཛམ་གླིང་གི་ ཡུལ་ ཀེས་པོ་ གཅིག་ན་ འདི་འདེམ་ མའི་ ཉེན་ཁ་ ཀེས་པོ་ ཐོན་སྟེ་ ཡོད་པོ་ སྣད།

གསུམ་པོ་ མི་རིགས་ གཞན་ མཉམ་གཅིག་ གཉེན་འབྲེལ་ བྲ་སེ་བར་ ཅེ་ན་ བུ་ཚོ་ འདི་ཡང་ རང་གི་ སྐད་རིགས་ རྒྱབས་ མི་ཚུགས། རང་བཞིན་གྱི་ གཞན་ སྐད་ རྒྱབས་ཤད་ འགོ་བཙུགས་ ཤད་ ཨིན། ཡུལ་ ལ་ལོ་ ནང་ཤ་ལོ་ མི་རིགས་ གཅིག་ མཉམ་ཅིག་ གཉེན་འབྲེལ་ བྲ་སེ་དགོས་པའི་ ལུགས་སྲོལ་ ཡོད། ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཡང་ བཟང་དྲགས་ གཅིག་ སྣད། གན་བྲ་སེ་ ཞུ་བར་ ཅེ་ན་ ཕ་མ་ གཉིས་ཀ་ མི་རིགས་ གཅིག་ ཨིན་ན་ སྐད་རིགས་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ཡང་ གཅིག་ ཨིན་ཤད་ ཨིན། བུ་ཚོ་ འདི་ཡང་ རང་བཞིན་གྱི་ རང་གི་ ལུགས་སྲོལ་ དང་ རང་སྐད་ རྒྱབས་ཤད་ འགོ་བཙུགས་ ཤད་ ཨིན། ཕ་མ་ གཉིས་པོ་ སྐད་རིགས་ གན་ རྒྱབས་པོ་ བུ་ཚོ་ འདི་ཡང་ རང་བཞིན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ ལོས་བཞིན་ འོང་ཤད་ ཨིན། པམ་ འདི་ཙུ་ རང་སྐད་ རྒྱབས་ མ་ཤེས་དུང་

བུ་ཙོ་ འདི་ཚུ་ རང་གི་ ལུགས་སྲོལ་ དང་ བྲུ་ས་བཏང་ བཞག་བཏང་ འདི་ཚུ་ ལེསཔ་ འོང་ཤད་ ཨིན། གལ་སྲིད་ ཡུལ་ གཅིག་ན་ མི་རིགས་ མནའ་འདྲ་བོ་ ཀེསཔོ་ ཡོད་རུང་ འདི་ཡང་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ འབྱུང་བའི་ ཉེན་ཁ་ ཐོན་ ཚུགསཤད་ ཨིན།

བཞི་པ་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ཡང་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཚུ་ཡང་ དཔེར་ན་ དཔལ་ཁང་ ནང་ཤ་ འདི་ལས་ རླུང་འཕྲིན་ ཁང་ ལས་ཁུངས་ ཚོང་ཁང་ དང་ སྨན་ཁང་ འདི་ཚུ་ ནང་ཤ་ལོ་ འདི་ལས་ སྤྱི་ཚོགས་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ གཞན་སྐད་ མང་ཆེ་ ལག་ལེན་ བྲུ་སབཞིན་པོ་ ཨིན་ཤད་ བྲུ་སསྦེ་ གལ་སྲིད་ འདི་ཚུ་ ནང་ཤ་ ཕ་སྐད་ རང་སྐད་ འདི་ཚུ་ ལག་ལེན་ བྲུ་སཔ་ ཅིན་ སྐད་ འདི་ཚུ་ རང་བཞིན་གྱི་ སྲུང་སྐྱོབས་ མཐོན་སྦེ་ འོང་ཤད་ ཨིན། ད་ལྟོའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ གན་ ལྷ་རུང་ གཞན་སྐད་ གཅིག་ཀྱ་ མནའ་ ངོ་ འདིའི་ བྲུ་སསྦེ་ དང་པོ་ ལས་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ མེད་པོ་ ཆགས་བཞིན་ ཉམས་བཞིན་ རྒུད་བཞིན་ འགྱོ་ ནི་ ཐོད།

ལྷ་པོ་ ད་ལྟའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ ཚན་རིག་པོ་ འདི་ཚུ་ཀི་ དངོས་པོ་ འདྲ་ མི་འདྲ་ རྒྱུད་མཐུད (Mobile) གཟུགས་འཕྲིན (Television) རླུང་འཕྲིན (Radio) འདི་ཚུ་ བྱས་སྟེ་ ཕྱོགས་ གཅིག་ལས་ ལྟ་བར་ ཅེ་ན་ ད་ལྟ་ དུས་ཚོད་ན་ ཡར་རྒྱས་ སྦོམ་པོ་ སྦད། ཕྱོགས་ གཅིག་ལས་ ལྟ་བར་ ཅེ་ན་ འདིའི་ བྱས་སྟེ་ དང་པོ་ལས་ ཡུལ་ འདི་ན་ ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ལོ་ གནད་སྐྱོན་ སྦོམ་པོ་ ཐོན་ བཞིན་པོ་ སྦད། འདིས་ བྱས་སྟེ་ ཡུལ་ འདི་ན་ སྡོད་མཁན་ མི་རིགས་ཚུ་ཀི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚུ་ ལོ་ཡང་ ཉེན་ཁ་ སྦོམ་པོ་ ཐོན་སྟེ་ ཡང་ན་ མེད་པོ་ ཆགས་ཚུགས་ཤད་ ཨིན།

དྲུག་ཀོ་ རང་སྐད་ རྒྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ སྔོན་ལས་རང་ ཞུང་དྲགས་ འདི་ལས་ འགྱུར་བཞི་ འགྲུག་པའི་ རྐྱེན་གྱི་ ན་ཚ་ དང་ ནུ་གེ་ འདི་ཚུ་ ཐོན་ འོང་བར་ ཅེ་ན་ སྐད་ རྒྱབས་མཁན་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ ལབ་ཏེ་ ཞུང་བཞིན་ ཉམས་བཞིན་ འགྲོ་ཤད་ ཨིན། འདི་ལས་ འཛིག་རྟེན་གྱི་ རྐྱེན་ ཀེས་པོ་ ལོ་ བརྟེན་སྟེ་ ཕན་ཚུན་ གཅིག་ལོ་ བརྟེན་སྟེ་ གཅིག་ འགྱུར་བའི་ འབྲེལ་བ་

ཡོད་ཤད་ བྱ་ས་སྟེ་ ཚོས་ན་ ངོ་བོ་ གཅིག་ལོ་ ལྡོག་པ་ ཐ་དད་ སླེབས་པོ་ དང་ འདྲོ་ ཨིན།།

གཉིས་པོ་ ནང་གི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ནེ།

གོང་ལོ་ བཤད་པའི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ འདི་ཚུ་ལས་ བརྟེན་སྟེ་ ཕ་སྐད་ རང་སྐད་ རྐྱབས་པ་ ཅེ་ན་ སྤྱི་ཚོགས་ འདི་ཚུ་ ནང་ལོ་ གཡོག་ གནཡང་ བྱ་ས་ མི་ ཚུགས་པོ་ མཐོང་སྟེ་ འདི་ལས་ མགོ་ མི་ཐོན་པོ་ མནོ་སྟེ་ ཕ་སྐད་ ལག་ ལེན་ མ་བྱ་ས་ རང་སྐད་ མ་རྐྱབས་ཤད་ དང་ མི་ གཞན་ཚུ་གི་ གུ་ཙའི་ ཕ་སྐད་ འདི་ རྒྱབ་ལོ་ ལུས་ལུས་པོ་ ལབ་སྟེ་ མེང་ བཏགས་པོ་ལོ་ བརྟེན་སྟེ་ རང་གི་ ཕ་སྐད་ འདི་ རྐྱབས་ཤད་ ངོ་ཚ།

དང་པོ་ རང་གི་ ཕ་སྐད་ འདི་ རིན་ཐང་ དང་ འདྲ་བའི་ རིག་གནས་ འདི་ ཚུ་གི་ དབང་ཆ་ ཉ་མ་གོ། གཉིས་པོ་ རང་སྐད་ འདི་ ལེམ་ བྱ་ས་སྟེ་ རྐྱབས་ མ་ཤེས། གསུམ་པོ་ ནང་ལོ་ རང་སྐད་ རྐྱབས་ཤད་ འདི་ཚུ་ ངོ་ཚ་ བར་ ཅེ་ན་ རང་སྐད་ ཉམས་པའི་ ནང་གི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ འདི་ཚུ་ ཨིན། འདི་ ལས་ རང་གི་ དོན་ལོ་ གོ་ས་ སྤྲོམ་པོ་ དང་ དཔལ་འབྱོར་ འདི་ཚུ་ བལྟ་སྟེ་

སྐད་ཡིག་ ལོ་རྒྱུས་ ལུན་གསལ་ སྒྲོན་མེ།

རང་གི་ མི་རིགས་ དང་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ལོ་ སེམས་ཚ་ མེད་ རང་ རང་ གི་ སྐད་ཡིག་ མི་ཤེས། འདི་ལས་ རང་གི་ བུ་ཚོ་ལོ་ཡང་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ སླབ་ མ་གཅུག་ འདེས་ བྱིས་སྦེ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ ཡལ་ བའི་ རྐྱེན་ འདི་ཙུ་ ཨིན། ང་ཅག་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ལོ་ སེམས་ཚ་ བྱིས་ དགོས་པོ་ ལབ་སྦེ་ གལ་ཆེ་དྲགས་ ཨིན། གལ་སྲིད་ ང་ཅག་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ རིགས་གནས་ འདི་ཙུ་ལོ་ བདག་འཛིན་ བྱིས་སྦེ་ མ་བཞག་ པར་ ཅེ་ན་ གཞན་ ཀ་ཀེས་ ཡང་ བདག་འཛིན་ མི་བྱིས།

ང་ཅག་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ མ་རྐྱབས་པར་ ཅེ་ན་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ རང་གི་ བསད་པོ་ དང་ འདྲ་པོ་ ཨིན། འདི་ལས་ ད་ལྟའི་ དུས་ ཚོད་ འདི་ན་ གཞན་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ མེད་པོ་ བཏང་མཁན་ དབྱིན་ཇི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ གཞན་སྐད་ གསོད་མཁན་གྱི་ མཚན་ཆ་ འདེམ་ཅིག་ལོ་ ཆགས་ འདུག

གསུམ་པོ་ སྐད་ རང་གི་ ངོ་བོ་ རྒྱུ་རྐྱེན་ནེ།

སྐད་རིགས་ འདི་ཀི་ བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ ནུས་པོ་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ དགོས་མཁོ་ སྐད་ མི་ཚུགས་ཤད་ བྱ´ས་སྟེ་ སྐད་རིགས་ འདི་ལོ་ ཡི་གེ་ མེད་པོ་ དང་ འདྲ་བོ་ ཨིན། རྒྱུ་རྐྱེན་ འདི་ཙུ་ ནང་ལས་ ག་འདི་ གཙོ་བོ་ ཨིན་པོ་ ལབ་པར་ ཅེ་ ནེ། ལ་ལ་ཀིས་ དཔལ་འབྱོར་ གཙོ་ཆེ། ལ་ལ་ཀིས་ སློབ་གསོ་ དང་ གསར་ འགྱུར་ འདི་ཙུ་ དང་ འདི་ལས་ བརྡ་འཕྲིན་ དང་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ གནོན་ཤུགས་ འདི་ཙུ་ གཙོ་ཆེ། ལ་ལ་ཀིས་ དཔལ་འབྱོར་ དང་ བདེ་སྤྱོད་ཀྱི་ གོ་སྐབས་ དང་ མི་རིགས་ རང་གི་ རྣམ་འགྱུར་ གསུམ་ གཙོ་ཆེ། འདི་འདེམ་ བཤད་ ཚུལ་ མི་མཐུན་པོ་ ཀེས་པོ་ ཡོད་རུང་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཕན་གནོད་ དང་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ གནོན་ཤུགས་ དང་ མི་རིགས་ རང་གི་ མོས་པོ་ དང་ རིགས་ གཞན་མོའི་ དང་ འབུ´ད་དུས་ སྤོད་དུས་ དང་ གཡོག་ བྱ´ས་བའི་ དུས་ ཚོད་ན་ སྟོབས་ཤུགས་ འདི་ གལ་ཆེ་དྲགས་ ཨིན།

རྒྱ་རྐྱེན་ འདི་ཚུ་ ལྷོ་པའི་ སྐད་ཡིག་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་པོ་ནི།

བཞི་པ་ ལྷོ་པའི་ སྐད་ཡིག་ལོ་ རྒྱ་རྐྱེན་ འདི་ཚུ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་པ་ནི། དང་པོ་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཁ་ཐུ་ལས་ བལྟ་བར་ ཅིན་ འབྲས་ལྗོངས་ན་ ལྷོ་སྐད་ གཅིག་ཀུ་ ཤེས་མཁན་ གཞན་སྐད་ མི་ཤེས་མཁན་ མི་གཅིག་ ཨིན་པར་ ཅིན་ མི་འདི་ གཞི་རིམ་ སློབ་གྲྭ་ འབྲིང་རིམ་ སློབ་གྲྭ་ དང་ མཐོ་རིམ་ འདི་ཚུ་ན་ འདི་ལས་ གཞུང་ཞབས་ ནང་ལུ་ ཡིག་རྒྱུགས་ བྱིན་ཡང་ གོ་སྐབས་ མེད་ཡང་ བྱ་ས་སྟེ་ འདི་ལས་ གཡོག་ སྒྲིམ་པོ་ འདི་ཚུ་ ནང་ གོ་སྐབས་ བཟང་པོ་ ཐོབ་ མི་ཚུགས། འདི་ གཅིག་ཀུ་ མ་ཨིན་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ སྒྲིམ་པོ་ རྒྱལ་པོ་ བློན་པོ་ ཡན་ཆད་ ཚུང་དྲགས་ ཞབས་ཕྱི་ མན་ཆད་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ རང་སྐད་ འདི་ མགོ་ ཐོན་ མི་ཚུགས་པད་ མནོ་སྟེ་ འདི་ལས་ རང་སྐད་ ཤེས་རུང་ གཡོག་ ལེམ་ ཐོབ་ མི་ཚུགས་པད་ མནོ། གཡོག་ ལེམ་ ཐོབ་པར་ རང་སྐད་ པན་ཏོག་ མི་ཚུགས་པད་ མནོ་སྟེ་ གཞན་སྐད་ དབྱིན་ཇི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཚུ་ མ་སླབ་ ཐབས་མེད་ ཐོན། འདི་ལས་ འབྲས་ལྗོངས་པའི་ ལྷོ་རིགས་ འདི་ཚུ་ གོ་ས་ སྒྲིམ་པོ་ དང་ རྒྱུ་ནོར་ ལོངས་སྤྱོད་ དང་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཁེ་ཕན་ལོ་ མནོ་སྟེ་ ལྷོ་ཡིག་ འདི་ སླབ་

རྟུང་ ཕན་ཏོག་ མིན་འདུག་ ལབ་སྟེ་ ཕྱུངས་སྟེ་ འགྲོ་མཁན་ དང་ ཁེ་ཕན་གྱི་ དོན་ལོ་ གཞན་སྐད་ འདི་ཙུ་ སློབ་མཁན་ ཀེས་པོ་ འདུག།

གཉིས་པོ་ རིགས་གནས་ཀྱི་ ཁ་ཐུག་ལས།

འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ གཞི་འབྲིང་ སློབ་གྲྭ་ ཀེས་པོ་ ནང་ལོ་ ལྷོ་པའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ སློབ་མཁན་ མེད་པོ་ཡང་ འདུག ལ་ལོ་ ནང་ལོ་ སློབ་ཤད་ ཡོད་ རྟུང་ སློབ་གྲྭ་ མང་ཆེ་ཤོས་ ནང་ཤ་ སློབ་མཚན་ རྟེས་ དངོས་རྫས་ གསུམ་ འདི་ཙུ་ མང་ཤོག་ གཞན་སྐད་ དབྱིན་ཇི་ མན་པོ་ ལྷོ་པའི་ སྐད་ཡིག་ ཟུར་ཁྲིད་ ལྷེམ་ མན་པོ་ རྒྱུས་དྲགས་ བྱ་ས་ སློབ་ཤད་ མིན་འདུག རང་སྐད་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ སློབ་ཁྲིད་ མེད་ཤད་ བྱ་ས་སྟེ་ འགྲེད་པོ་ འདིའི་ དབང་གིས་ འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ སློབ་ཕྲུག་ འདི་ཙུ་ རྟེས་ དངོས་རྫས་ གསུམ་ འདི་ཙུ་ཀེ་ གོ་བ་ ལེབ་སྟེ་ ཞན་དྲགས་ དང་ སྐད་ རྒྱབས་ ཚུགས་མཁན་ གྲངས་ཁ་ ཉུང་དྲགས་ ནང་ལས་ ཐོན་བཞིན་ འགྲོ་དོ་ ཨིན།

སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ ཐོག་ལས།

དངུལ་ཁང་ (Bank) སྦྲག་ཁང་ (Post Office) དང་ སྨན་ཁང་ (Hospital) འདི་ ཚུ་ ནང་ལོ་ ལྷོ་ཡིག་ དང་ ལྷོ་སྐད་ གཅིག་ཀུ་ ཤེས་མཁན་ གཞན་སྐད་ མི་ ཤེས་མཁན་ མི་གཅིག་ ཨིན་པར་ ཅེ་ན་ མི་འདི་ཀི་ དངུལ་ཁང་ ནང་ དངུལ་ བཏོང་ལེན་ དང་ སྦྲག་ཁང་ ན་ ཡི་གེ་ བཏོང་ལེན་ དང་ སྨན་ཁང་ འདི་ཚུ་ན་ ན་ཆ་ འདི་ཚུ་ སྟོན་པར་ འགྱོ་བའི་ དུས་ཚོད་ན་ ང་ཅག་ ལྷོ་སྐད་ རྒྱབས་རྫུང་ ཕ་རོལ གཞན་གྱི་ གོ་མ་ཚུགས་པའི་ སྐབས་ལོ་ རང་སྐད་ འདི་ པན་ཐོག་ མ་ཚུགས་པོ་ ང་ཅག་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ ཧ་གོ་ ཚུགས། འདི་ བྱ་ས་ སྤྱི་ ང་ཅའི་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ བཛ་སྤྲོས་ ཐོབ་ཐང་ མེད་པོ་ ང་ཅག་ ཧ་གོ་ ཚུགས། འདི་ལྟེ་ སྐད་ཡིག་ འདི་ལོ་ ནུས་པོ་ མེད་པོ་ མིན། སྐད་ ཡིག་ འདི་ཀི་ མི་རིགས་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ འདི་ཚུ་ ཞན་པའི་ རྟགས་ དང་ མི་རིགས་ འདི་ཚུ་ རྒྱབ་ལོ་ ལུས་ལུས་པོ་ སྐད་ཡིག་གི་ ནུས་པོ་ལོ་ སྟོན་ འདི་ ཧ་གོ་ ཚུགས།

འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ གྲོང་ ཡུལ་ཁར་ ཐམས་ཅད་ དང་ རྒྱལ་ས་ ཁྲོམ་ སྦོམ་པོ་ ཡོད་རི་ ཡོད་ཚད་ ཐམས་ཅད་ན་ མི་རིགས་ གཅིག་ དང་ འབྲུ༹ད་པའི་ སྐབས་ དང་ སྡོད་སྡེ་ གྲོས་ རྒྱབས་པའི་ སྐབས་ན་ གཞན་སྐད་ མན་པོ་ རང་སྐད་ སླན་ འདེམ་ རྒྱབས་མཁན་ཡང་ མེད། འདི་ལས་ སྤྱི་ཚོགས་ ཐོག་ ལས་ གྲོག་ གན་ རྒྱབས་རུང་ ཇ༹་ས་རུང་ འདི་ལས་ ཞུ་བ་ འདི་ཙུ་ བྱི་ དགོས་རུང་ གཞན་གྱི་ སྐད་ཡིག་ མན་པོ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ མིང་ཙམ་ཡང་ མེད། གྲོང་ ཁྲིམ་ཚང་ འདི་ཙུ་ ནང་ལོ་ འདི་ལས་ རང་གི་ ལུགས་སྲོལ་ གཉེན་ ཚང་མཐུང་ འདི་ལས་ ལུགས་སྲོལ་ གན་རང་ ཨིན་རུང་ ད་ལྟ་ དུས་ ཚོད་ འདི་ན་ གཞན་སྐད་ གཞན་ཆས་ འདི་ཙུ་ མང་ཆེ་ ནང་ལས་ ལག་ ལེན་ དང་ བདེ་སྐྱོད་ ཇ༹་ས་དོ་ སྟེད། དཔལ་འགྱོར་ དང་ གོ་གནས་ཀྱི་ ཁེ་ ཕན་ལོ་ དམིགས་ཡུལ་ བཞག་སྟེ་ རང་གི་ བུ་ཚོ་ འདི་ཙུ་ལོ་ཡང་ རང་སྐད་ སླབ་ མ་བཅུག་ གཞན་སྐད་ གཅིག་ཀུ་ སླབ་བཅུག་པར་ ཅེ་ན་ ང་ཅག་ རྫོབ་ སྐྱུག་ དང་པོ་ མན་འཛིགས་པར་ ལམ་སང་ རྫོབ་སྐྱུག་ གཉིས་པོ་ འཛིགས་ པར་ ཅེ་ན་ གལ་སྲིད་ ང་ཅག་ ནམ་ལོ་ ཁྲིམ་ ནང་ཤ་ བསླེབས་ མི་ ཚུགས། དཔེ་ འདི་ དང་ འདྲ་པོ་ ཇ༹་ས་སྡེ་ ང་ཅག་ རང་སྐད་ འདི་ ལེམ་

བྱ༹་ས་ ཏ་གོ་ མ་ཚུགས་ འདི་ལས་ རྒྱབས་ མ་ཚུགས་པར་ ཅེ་ན་ གཞན་ སྐད་ ཚོད་ རྒྱབས་ ཚུགས་རུང་ མི་འདི་ རང་གི་ སྤྱི་ཚོགས་ན་ གན་ཡང་ བྱ༹་ས་ མི་ཚུགས།

སྐད་ཡིག་གི་ བརྡ་སྤྲོད་ ཐོབ་ཐང་ འདི་ཙུ་ མེད་པོ་ མན་ སྲིད། སྐད་ཡིག་ འདི་ཀི་ མི་རིགས་ དང་ སྤྱི་ཚོགས་ འདི་ཙུ་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ལོ་ སེམས་སྡུག་ དང་ སེམས་ཚ་ མེད་པོ་ དང་ ཞན་པའི་ རྟགས་ སྲིད།

འཛམ་གླིང་ འདི་ན་ སྐད་ཡིག་གི་ གྲངས་ཁ་ ཀེས་པོ་ རྒྱ་མཚོ་ འདེམ་ ཡོད་ མཁན་ སྲིད། ང་ཅའི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་གི་ ཆུ་ཐིག་ གཅིག་ འདེམ་ སྲིད། གལ་སྲིད ཆུ་ཐིག་ འདི་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་ལོ་ ལྷུམ་བར་ ཅེ་ན་ རྒྱ་མཚོ་ ནང་ལོ་ ཡལ་ཤད་ མན་བོ་ ལོག་སྟེ་ རང་ ང་ཅག་ ཆུ་ཐིག་ ཨོ་ འདི་ ཐོབ་ཤད་ དཀའ་ལས་ཚ། དཔེ་ འདི་ དང་ འདྲ་བོ་ བྱ༹་ས་སྟེ་ ང་ཅག་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ཙུ་ བདག་ཀུ་ མ་རྒྱབས་པར་ ཡལ་བར་ ཅེ་ན་ མི་རིགས་ཀྱི་ ངོ་རྟགས་ (Identity) འདི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ ཨིན། སྐད་ཡིག་ འདི་ ཡལ་བ་ ཅེ་ནེ་ ང་ཅག་ གཞུང་ལམ་ མོན་ལི་ ནང་ སྡོད་མཁན་ སྤྱ༹ཙུ

འདེམ་ སྤྱོད་ དགོས་པའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ བསླེབས་ ཡོང་། རང་གི་ སྐད་ ཡིག་ འདི་ བདག་ཀུ་ སྐྱབས་ དགོས་པོ་ ལབ་སྟེ་ གལ་ཆེ་དྲགས་ ཨིན་པའི་ དུས་ཚོད་ བསླེབས་ འདུག་སེ་ ཞུ་དོ་ ཨིན།

ནང་ རྐྱེན་གྱི་ ཁ་ཐུག་ ལས།

ང་ཅའི་ མི་རིགས་ གཅིག་གི་ མི་གཅིག་གིས་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཙུ་ ཡར་རྒྱས་ བཏང་ཤད་ དོན་ལུ་ གཞན་ལས་ ཨ་ཏི་ གཅིག་ མན་ འདྲོ་ བྱ༹ས་བར་ ཅེ་ན་ མི་རིགས་ གཅིག་གི་ ནང་ཤ་ལས་ ད་ཁུ་ གཞན་ ལས་ དཔེ་ མན་འདྲ་བོ་ བྱ༹ས་འཛོག་ ལབ་སྟེ་ ཁ་བཏོང་ སྐྱོན་བརྗོད་ བྱ༹ས་ སྟེ་ ཡར་རྒྱས་ གཏོང་ མ་བཅུག། དང་པོ་ རང་ བྱ༹ས་ མ་ཚུགས་ གཉིས་ པོ་ མི་ བྱ༹ས་རུང་ བྱ༹ས་ མ་བཅུག་མཁན། གལ་སྲིད་ ཡོད་པར་ ཅེ་ན་ མི་ རིགས་ གཅིག་གི་ ནང་ལོ་ འདྲེ་ སྲོམ་ཤོས་ འདི་ ཨིན། འདི་ བྱ༹ས་སྟེ་ མི་རིགས་ གཅིག་ ནང་ཤ་ལོ་ ཕུང་འདྲེ་ ཐོན་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། འདི་ འདེམ་མའི་ རྐྱེན་ཙུ་ སྐད་ཡིག་ལོ་ གནོད་རྐྱེན་ སྲོམ་པོ་ མཐོན་ ཚུགས་ཤད་ ཨིན། འདི་ བྱ༹ས་སྟེ་ ད་ལྟའི་ དུས་ཚོད་ འདི་ན་ ང་ཅག་ ཐམས་ཅད་ ཆམ་

སྐད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་སྨུན་གསེལ་སྒྲོན་མེ།

སྤྱི་ རྒྱབ་སྤྱི་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ དང་ ལུགས་སྲོལ་ འདི་ཚོ་ལོ་ བདག་ཀྱུ་ སྐྱབས་ དགོས་པོ་ ལབ་སྤྱི་ གལ་ཆེ་དྲགས་ འདུག །

༄ ཞི་བའི་ ལྟས།

བཞི་པོ་ སྐད་རིགས་ ཞི་བའི་ ལྟས་ བཤད་པོ་ལོ་ གཉིས།

ཞི་ལྟས་ ངོ་ཤེས་པོ་ དང་ ལྷོ་སྐད་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་པའོ།

ཞི་ལྟས་ ངོ་ཤེས་པོ།

དང་པོ་ སྐད་རིགས་ གན་ཅིག་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ཀྱི་ སྐད་རིགས་ ཨིན་མིན་ནམ་ ཐག་ཉེ་ ཞི་ལྟས་ ཐམས་ཅད་ ཚང་མཁན་ ཐད་ལོ་ བལྟ་བ་ མི་འདྲ་བོ་ ཁ་ཤས་ ཡོད་པོ་ ཨིན། ཁ་ཤས་ ཅིག་གིས་ སྐད་ འདི་ ཤེས་མཁན་གྱི་ མི་ གྲངས་ཁ་ མང་ཉུང་གིས་ བལྟ་དགོས་པོ་ ཨིན། སྐད་རིགས་ འདི་ ཤེས་མཁན་གྱི་ མི་གྲངས་ ཁ་ ཁྲི་གཅིག་ མན་ཆད་ ལས་མེད་ན་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ ཨིན་ ལབ། ཁ་ཤས་ ཀྱིས་ནེ་ སྐད་ འདི་ ཤེས་མཁན་གྱི་ ལོ་ གྲངས་ཁ་ རྒན་གཞོན་གྱི་ སྒོ་ལས་ བལྟ་ དགོས་ པོ་ ཨིན་ ལབ། ལོ་ ༥༠ མན་ཆད་ ཚུས་ཀྱིས་ སྐད་ འདི་ མི་ཤེས་ པོ་ ཡང་ན་ ཉུང་ཉུང་ ཤེས་པོ་ འདི་ ཚུ་ བདེ་སྤྱོད་ མ་བྱ་ས་ན་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ ཨིན་ ལབ། འདི་ཚུ་ སྤྱིའི་རྟགས་ མཚན་ཨིན།

ཉེ་བའི་ ཞི་ལྷས་ལོ་ གཙོ་བོ་ གསུམ་ ཡོད།

དང་པོ་ སྐད་ཉམས་ པའི་ མི་གྲངས་ ཁ་གི་ བསྡུར་ཚད་ནི།

མི་རིགས་ འདིའི་ བརྒྱ་ཆ་ བརྒྱད་ཅུ་ ཙ་གིས་ སྐད་རིགས་ གཞན་ བཤད་ཤད་ལོ་ དོ་སྣང་ བྱ་ས་ན་ རང་གི་ ཕ་སྐད་ མ་ཉམས་པའི་ རྒྱུ་ཡིན། ད་རུང་ འདིའི་ སྐད་ཀྱི་ གྲངས་ཁ་ མང་ཆེད་ མང་ཆེད་ འགྲོ་བཞིན་པོ་ ཡིན་ན་ འདིའི་ ཕ་སྐད་ ཉམས་པའི་ རྒྱུ་གཙོ་བོ་ དང་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ ཐོན་ཤད་ ཡིན།

གཉིས་པོ་ ཕ་སྐད་ ཤེས་མཁན་ མིའི་ ལོ་གྲངས་ཁ་གི་ བསྡུར་ཚད་ནི།

སྐད་རིགས་ འདི་ རྒན་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ ཤེས་པོ་ལས་ ན་གཞོན་ ཚུས་ལོ་ བརྒྱུད་པོ་ ཚད་པོ་ལས་ སྐད་རིགས་ མི་ཤེས་པོ་ གྱུར་ཤད་སྟེ་ སྐད་རིགས་ འདི་ལོ་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ལོ་ གྱུར་པའི་ རྟགས་མཚན་ ཡིན།

གསུམ་པོ་ སྐད་འདི་ ཤེས་མཁན་ དང་ མཉན་པོའི་ ནུས་པོ་ མི་འདྲ་བོ་ ནི།

མི་ཚུས་ལོ་ ཕ་སྐད་ འདི་ མཉན་པའི་ ནུས་པོ་ ཡོད་པོ་ ཤེས་བཤད་ ལོ་ ནུས་པོ་ མེད་པོ་ གྱུར་པོ་ ཡང་ན་ ཞེན་པར་ གྱུར་ན་ ལབ་ཏེ་ རྒྱུད་པོ་ ཡིན་པས་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ཀྱི་ ཕྱོགས་ལོ་ འགྲོ་བཞིན་པོ་ ཡིན། མཚན་ཉིད་ འདི་གསུམ་པོ་ ཡོད་ན་

སྐད་ འདི་ མ་ལག་རང་ ཤི་བའི་ ལུས་ ཚང་པོ་ ཨིན་པོ་ འདི་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ཀྱི་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ ཁོངས་ལོ་ གཏོགས་པོ་ ཨིན།

གཞན་ ཙ་ཡང་ མི་རིགས་ འདི་ མི་རིགས་ སྦོམ་པོ་ གཞན་ དང་ འབྲེལ་པོ་ལས་ འཐོད་པོ་ དང་ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ གོ་ས་ མེད་པོ་ དང, དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཁེ་ཕན་ མེད་པོ་ དང་། མི་རིགས་ འདི་ ཙུས་ཀྱིས་ རང་གི་ སྐད་ཙུས་ སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ རིགས་གནས་ལོ་ སྐྱོན་ལ་ བལྟ་བོ་ དང་། རང་གི་ ཆོས་ལོ་ སྐྱོན་ བལྟ་བོ་ ཙུས་ཡང་ མ་ལག་རང་ ཤི་ཤད་ཀྱི་ ཤི་ལུས་ལོ་ བཞག་ཚོག་ པོ་ མཐོང་པོ་ ཨིན།

འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ ལྷོ་སྐད་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་གོ་ ནེ།

གཉིས་པོ་ འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ ལྷོ་སྐད་ལོ་ ཡོད་མེད་ བརྟག་གོ་ ནེ། ཐག་ ཉེ་བའི་ ཤི་ལུས་ འདི་ ཙུས་ནེ་ འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ དབུས་ ཅིག་གཉིས་ ཅིག་ན་ལོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན། དེ་ཟང་ ལྷོ་སྐད་ སྤྱིའི་ལོ་ཆ་བཞག་ན་ ད་རུང་ རེ་ཅིག་ལས་ མེད་པོ་ཨིན། ཨིན་ན་ཡང་ མ་ལག་རང་ ཤི་ཤད་གྱི་ ཤི་ལུས་ ཙུས་ལས་ ཕལ་ཆེར་ ལྷོ་སྐད་ལོ་ ཚང་པོ་ཡོད་ལ། སྤྱ་ མེད་མ་ ལྷོ་སྐད་ཀྱི་ གནས་ཚུལ་ འདི་ ད་ལྟ་ འདྲ་པོ་ སུ་མཐུད་ སྟེ་ཉམས་བཞིན་ འགྱུ་ན་ མ་འོངས་པོ་ལོ་ རང་བཞིན་གྱི་ ཉམས་ཤད་ ཨིན་པོ་ འདི་ལོ་ ཐེ་ཚོམ་ མེད་པོ་ ཨིན།

ཤི་བའི་ མཇུག་འབྲས་ ནི།

ལྟ་པོ་ ཤི་པའི་ མཇུག་འབྲས་ བཤད་པོ་ ནི།

ཕྱི༹་ མེད་མ་ མི་རིགས་ ཅིག་གི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ གཉིས་ ཤི་བར་ གྱུར་ན་ དོན་ ལོ་ མི་རིགས་ འདི་ ཙུས་ཀྱི་ མི་ཐམས་ཅད་ མཉམ་དུ་ ཤི་བོ་ལས་ མི་ རིགས་ འདི་ རྩ་བོ་ལས་ མེད་པོར་ གྱུར་པོ་ དང་ འདྲོ་ སྣད། དཔེར་ན་ མི་རིགས་ གཅིག་གི་ མི་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ ཕ་སྐད་ སྤང་པོ་ལས་ གཞན་པོ་ ཅིག་ལོ་ བརྟེན་ པོར་ གྱུར་པོ་ནི་ མི་རིགས་ འདིའི་ ཁོངས་ མི་ ཡོངས་རྫོགས་ མི་རིགས་ གཞན་ པོ་ འདིའི་ ཁོངས་ལོ་ ཐིམ་ཟིན་པོ་ ཨིན། གམ་བྲུ༹ས་ ལབ་ན་ ཐ་ན་ སྐད་ དང་ ཡི་ གེ་ཡང་ མི་རིགས་ གཞན་པོ་ ཉིད་ལོ་ གྱུར་སྟེ་ ཆས་གོས་ སྤྱོད་ལམ་ཙུ་ ལབ་ མ་ དགོས་པོ་ ཨིན། འདིའི་ ཚེ་ བསམ་པོའི་ འདུ་ཤེས་ དང་ ལབ་ཤེས་ དང་ སྤྱོད་ ལམ་ ཐམས་ཅད་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ ལྟ་བོ་ལོ་ བྲུ༹ས་དགོས་པར་ འགྱུར་བས་ སྔར་གྱི་ མི་རིགས་ འདི་ཙུ་ ཨིན་པའི་ རྟགས་མཚན་ ཕྱི་རོལ་ལོ་ མངོན་པོ་ གན་ ཡང་ སྟོན་ཤད་ མེད་པོ་ ཨིན། འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་རིགས་ ཙུས་ལོ་ ཤ་སྐྱུག་ དང་ གདོང་དབྱིབས་ འདྲ་བོ་ནི་ ལེབ་ཏེ་ མང་པོ་ ཡོད།

དཔེ་ན་ མི་ཀི་ གཟུགས་ན་ ཡོད་པའི་ ཁྲུག་འདི་ གཟུགས་ཀྱི་ ནང་ཤ་ ཡོད་པོ་ ཕྱི༹་ལོག་ལོ་ མཐོང་ཤད་ མེད་པོ་ ཨིན། འདི་ དང་ མ་འདྲ་བོ་ སྐད་ཡིག་ ནི་ མི་

རིགས་ཚུལ་ རང་རང་སོ་སོའི་ བྱ་བ་བྱེད་ཀྱི་ རྟགས་མཚན་ གཙོ་བོ་ ཡིན་པོའི་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ མཐོང་ཚུ་པོ་ ཡིན། འདི་ན་ སྐད་རིགས་པའི་ མཁས་པོ་ ཚུལ་ཀྱིས་ པ་སྐད་ནི་ མི་རིགས་ འདིའི་ རིགས་མཐུན་གྱི་ ཐོབ་ཐང་གི་ དབང་ཡིན། སྐད་ནི་ འདི་ ལབ་ ཤེས་མཁན་ མི་ཚུལ་ཀྱི་ མཚོན་རྟགས་ ཡིན་ཞེས་ ལབ་པོ་ལས་ ཐོབ་ཐང་གི་ དབང་ དང་ མཚན་རྟགས་ འདི་ མེད་པོ་ བཟོ་ན་ མི་རིགས་ཀྱི་ རིགས་ཚུ་ཀྱང་ མེད་པོ་ ཐོན་ཤད་ ཡིན། འདི་ འདྲ་བོ་ པ་སྐད་ བཏང་ན་ མི་རིགས་ འདིའི་ ལོ་རྒྱུས་ ཚུ་ཡང་ ནུབ་པོར་ འགྱུར་བོ་ ཡིན། པ་སྐད་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ མི་རིགས་ འདིའི་ བསམ་པའི་ འདུ་ཤེས, འདིའི་ འཕོ་འགྱུར, མི་རིགས་ འདི་ཉིད་ཀྱི་ མི་ཚེའི་ ལྟ་བ་ དང་ འཇིག་རྟེན་ ལྟ་བ་ དང་ རིན་ཐང་གི་ ལྟ་བ་ ཚུལ་ཀྱང་ རྗེས་ལོ་ དཔག་ཐུབ་པོ་ ཡིན། དཔེར་ན་ དམ་པའི་ ཆོས་ནང་ ལས་ རྒྱུ་འབྲས་ དང་ བྱམས་ སྙིང་རྗེའི་ སྐོར་གྱི་ མིང་ཚིག་ ལེབ་ཏེ་ མང་པོ་ ཕུན་སུམ་ ཚོགས་པོ་ ཡིན་པས་ མི་རིགས་ འདིས་ འདིས་ འདི་ཚུ་ཀི་ སྐོར་ གླེང་བརྗོད་ མང་པོ་ ཡོད་པོ་ དང་ ལས་རྒྱུ་ འབྲས་ སྲུང་པོ་ དང་ བྱམས་ སྙིང་རྗེ་ལོ་ མཐོང་ཆེན་པོ་ བྱ་སྡེ་ ཡིན་པོ་ ཤེས་ ཚུགས་པོ་ དང་ འདི་ འདྲ་བོ་ བོད་ན་ དུས་རབས་ བཅུ་དགུ་པོ་ ཡན་ཆད་ལོ་ ཤིང་ རྟ་ འཁོར་ལོ་ ཞུས་པོ་ དུས་རབས་ ཉི་ཤུ་པོའི་ ནང་ལོ་ ལྕགས་རྟ་ ཞུས་པོ་ དང་ དུས་རབས་ ཉེར་གཅིག་པོའི་ ནང་ལོ་ འཕྲུལ་རྟ་ ཞུས་པོའི་ ཐ་སྙད་ ཐོན་པོ་ལོ་

བརྟེན་པོ་ལས་ དུས་རབས་ གསུམ་པོ་ འདིའི་ ནང་གི་ དངོས་པོ་ ཚུས་ཀྱི་ འཕོ་འགྱུར་ དཔག་ཐུབ་པོ་ འདྲ་པོ་ ཡིན།

འདིའི་ བྲུ་ས་ སྐད་རིག་པའི་ མཁས་པོ་ ཚུས་ཀྱིས་ ཕ་སྐད་ ནི་ མི་རིགས་ འདིའི་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ རིན་པོ་ཆེའི་ མཛོད་ཁང་ ཡིན་ གསུང་པོ་ དང་ ཕ་སྐད་ནི་ མི་རིགས་ འདིའི་ རིགས་ཀྱི་ ཐོ་ཡིག་ ཡིན་ གསུང་པོ་ སྦད། སྐད་ནི་ དྲན་རྟེན་གྱི་ རྡོ་རིང་ འདྲ་པོ་ ཡིན་ནོ། འདི་ འདྲ་པོ་ མི་རིགས་ འདིའི་ རིགས་ཀྱི་ ཐོབ་ཐང་ དན་དཔང་ དང་ ལོ་རྒྱུས་ གཉིས་ཀ་ ནུབ་པོ་ལས་ མི་རིགས་ གཞན་ཅིག་གི་ ནང་ལུ་ ཐིམ་པོ་ གྱུར་པོ་ན་ སྔོན་གྱི་ མི་རིགས་ འདིའི་ མཇུག་རྫོགས་པར་ གྱུར་པོ་ ཡིན།

ལེར་སི་ མི་རིགས་ཀྱི་ གཏམ་དཔེ་ལས།
ཕ་སྐད་ མེད་པོའི་ མི་རིགས་ འདི།
རྣམ་ཤེས་ མེད་པོའི་ མི་རིགས་ དང་ འདྲ་པོ་ ཡིན།
སེ་ལབ་ ཧོ་ ཡིན།

གཞན་ ཚུ་གིས་ ཕ་སྐད་ ནུབ་ན་ མི་རིགས་ ཤི་ལབ་པོ་ དང་ འདྲ་པོ་ སྦད། འདིས་ནི་ མི་རིགས་ཀྱི་ མདུན་ལམ་ལོ་ སེམས་པའི་ མཁས་པོ་ ཚུས་ནི་ ཕ་སྐད་ ནུབ་པོ་ འདི་ལོ་ རང་གི་ སྲོག་ ཆད་པོ་ལས་ཀྱང་ ཕངས་པ་ལོ་ ལྟ་སྟེ། (Australia) ཨ་སི་ཐྲ་ལི་ཡའི་ རྩོམ་རིག་པོ་ གྲེ་བི་ཊ་ མ་ལོ་ཧྥོས་ (David Malouf) ཞུས་མཁན་

གྱིས་ འདི་ལྟར་ གསུངས། ང་རང་གིས་ ལབ་མཁན་ སྐད་འདི་ མི་ཚུས་ཀྱི་ ཁ་ལས་ རེམ་པོ་ བཞིན་ ནུབ་པར་ སོང་པོ་ འདི་ལོ་ བསམ་པའི་ ཚེ་ན། ལེབ་ཏེ་ གདངས་ སྐྲག་གི་ ཚོར་བོ་ ཅིག་ ཐོན་བཞིན་ འདུག །ཚོར་བོ་ འདི་ ང་རང་ ཤི་བར་ འགྱུར་ བའི་ ཚོར་བ་ལས་ཀྱང་ རྣམ་པའི་ གཏིང་ལོ་ ཟུག་ གན་ བྲ་ས་ཏེ་ ཞུས་ན་ འདི་ནི་ ང་རང་གི་ མི་རིགས་ འདི་ ཐམས་ཅད་ ཐུན་མོང་ལོ་ ཤི་བོ་ འགྱུར་བོ་ དང་ དོན་ གཅིག་ ཨིན་པོའི་ བྲ་ས་ཏེ་ ལབ་ཏོ་ ཨིན།

༄སྐྱབས་རྗེ་ མཁན་ཆེན་ ཡིད་བཞིན་ ནོར་བུ་ འཇིགས་མེད་ ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཞལ་ སྔ་ལས་ ཀྱང་། རང་གཞིས་ བདུད་རྩིའི་ རྫིང་བུ་ནི། སྐྱོད་མེད་ ངང་གིས་ འགྲིབ་ པོ་ལོ། བླུན་པོས་ ཅི་མི་ སེམས་ན་ཡང་། བློ་ལྡན་ བློ་ནི་ འཇིགས་པོའི་གནས།
ཞེས་གསུངས་པོ་ བཞིན་ནོ།

ཕ་སྐད་ ནུབ་ན་ རིག་གནས་ བརླགས་སྟེ་ ཤུལ་ན་ ལུས་པའི་ མི་ཚུས་ནི་ ཕ་མ་ ཀ་ ཨིན་ མི་ཤེས་པོའི་ དྭ་ཕྲུག་ འདྲ་བོ་ ཨིན། ཧེན་ཌྲིག་ སི་ཐོར་མན་ (Hendrik Stuurman) ཞུས་མཁན་ འདི་ ལྷོ་ ཨ་ཧྥི་རི་ཀའི་ ནུབ་བྱང་ ལོ་ འཚར་ལོངས་ ཐོན་ བའི་ ཁིའི་ཁོའི (Khoikhoi) མི་རིགས་ཀྱི་ ལོ་རྒྱུས་ བཤད་ན་ ཁོང་གིས་ འདི་ལྟར་ གསུངས། ང་རང་ བུ་མོ་ ངོ་མི་ ཤེས་པོ་ ཅིག་གི་ ཨོམ་ འཐུང་པོ་ལས་ འཚར་ ལོངས་ ཐོན་པོ་ མི་གཞན་ ཅིག་གིས་ གསོས་སྟེ་ སྐྱེས་པོ་ འདྲ་བོའི་ སྣང་བ་ ཅིག

འོང་ཤད་ འདུག་ འདི་ གམ་བྲ་ཱས་ ཞུས་ན། ང་གིས་ ཨ་མའི་ སྐད་ མ་ཤེས་པོ་ འདི་ བྲ་ཱས་ཉེ་ ལབ་ཏོ་ ཨིན།

འདི་ འདྲ་བོ་ ང་ཅའི་ འབྲུས་ལྗོངས་ལོ་ གཟིགས་ན་ ལྷོ་སྐད་ཀྱི་ ཡི་གེ་ དང་ རིག་གནས་ ཐམས་ཅད་ ནུབ་པར་ གྱུར་ན་ འབྲུས་ལྗོངས་ཀྱི་ ལྷོ་པོ་ཚུས་ ཡོངས་རྫོགས་ མཉམ་པོ་ ཤི་བོ་ ལས་ཀྱང་ ཐུབ་པས་ ལྷོ་རིགས་ ཚུས་ལོ་ གྲོང་ སྡོམ་པོ་ ཐོན་ཤད་ སྡད། ལྷོ་རིགས་ གཅིག་ཀོ་ མ་ཨིན་བོ་ འཛམ་བུ་ གླིང་ལོ་ ཡང་ གྲོང་ ལེབ་ ཉེ་རང་ སྡོམ་པོ་ ཐོན་ཤད་ ཨིན།

གམ་བྲ་ཱས་ ལབ་ན་ མ་འོངས་པོ་ན་ འཛམ་བུ་གླིང་གི་ མི་ཚུས་ཀྱི་ རིག་གནས་ཀྱི་ རྒྱ་ཚད་ ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལོ་ ཛེ་མཐོར་ སོང་བོ་ལས་ འཇིག་རྟེན་ ཁམས་ཀྱི་ གཡོག་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ རང་བཞིན་ལོ་ ངེས་ཤེས་ ཚུང་ཟབ་ ཅམ་ཅེ་ ཐོབ་པོ་ན་ རིག་གནས་ཀྱིས་ འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་ཕལ་པོ་ ཚུ་ཀི་ བློ་སྣ་ ཁྲིད་པོ་ལས་ ཕན་ཐོགས་པོ་ དང་ ཞབས་ཏོག་ བསྒྲུབ་པར་ འགྱུར་ཤད་ས ཨིན།

འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་རིགས་ གན་ ཅིག་གི་ སྐད་ ནུབ་པར་ གྱུར་ན་ མི་རིགསས་ འདི་ཚུས་ལོ་ གཅིག་ཀུ་ལོ་ མན་པར་ མི་རིགས་ སྤྱི་ལོ་ གྲོང་རྒྱུད་ སྡོམ་

པོ་ ཡིན། ༡༩༩༣ ལོ་ ཁ་ན་ཏར་ འཚོགས་པའི་ རྒྱལ་སྤྱིའི་ སྐད་རིགས་པའི་ ཚོགས་ཆེན་གྱི་ སྐབས་ལོ་ ཚོགས་ཞུགས་ཀྱི་ སྐད་རིགས་པའི་ མཁས་པོ་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ ཚིག་གཅིག་ལོ་ བློ་འབབ་ བྱ་ས་སྟེ། གཅིག་ གནའ་ཞུས་ན། སྐད་རིགས་ གན་ཅིག་ ནུབ་པར་ གྱུར་ན་ མིའི་རིགས་ སྤྱི་ལོ་ གསོས་ཐབས་ མེད་པའི་ གྱོང་རྒུད་ ཅིག་ ཡིན་ ཞེས་ གསུངས་སོ།།

༄ དྲུག་པོ་ ཤི་བོ་ ལས་ སྐྱབས་ཚུལ་ བཤད་པོ་ནི།

འདི་ལོ་ གཉིས།

༡༽ ནམ་ སྐྱོབ་པོའི་ དུས་ དང་།

༢༽ ག་འདྲེབ་ སྐྱོབ་པོའི་ ཚུལ་ལོ།

༡༽ ནམ་ སྐྱོབ་པོའི་ དུས་ནི།

དང་པོ་ སྐྱོབ་པའི་ དུས་ནི། གོང་ལོ་ བཤད་པའི་ སྐད་ལོ་ ཤན་ཞུགས་པའི་ གནས་སྐབས་ གསུམ་ ཡོད་པའི་ ནང་ལས་ གནས་སྐབས་ གཉིས་པོ་ འདི་ཉིད་ ཡིན་སྟེ།

འདིའི་ སྐབས་ལོ་ འོག་མ་ལས་ འཆད་པའི་ ཐབས་ཚུལ་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ བསྐྱབས་ན་ སྐྱོབ་ཚུགས་ པོ་དང་། གནས་སྐབས་ གཉིས་པོ་ འདི་ བརྒྱལ་བོ་ལས་ གནས་སྐབས་ གསུམ་པའི་ ནང་ལོ་ སླེབས་ཚར་ན་ འབད་པོ་ བྱ་ས་ཀྱང་ སྐྱབ་ ལེབ་ཏེ་ དཀའ་ལས་ ཡོད་པོ་ ཨིན་ནོ། འདིས་ན་ སྐད་ཡིག་ སྐྱབ་པར་ འདོད་པའི་ གནས་སྐབས་ གཉིས་པོ་ འདི་དུས་ མ་ནོར་བར་ ཨིན་པས་ འདི་ལས་ མི་ཤི་བ་ སྐྱབ་པར་ བྱ་ས་དགོས་སྟེ, སྐད་རིག་པའི་ མཁས་པོ་ ཚུས་ཀྱིས་ ཨོ་འདི་ གསུངས་པོ་ ཨིན།

༣) ག་ལྡེབ་ སྐྱོབ་པའི་ ཚུལ་ནི།

གཉིས་པོ་ སྐྱོབ་པོའི་ ཚུལ་ནི། འདི་ལོ་ ཐབས་ ལམ་ཚུ་ ཡོད།

༡) ཐབས་ ལམ་ དང་པོ།

ཐབས་ ལམ་ དང་པོ་ སྐད་རིགས་ འདིའི་ ཁོངས་ལོ་ གཏོགས་པའི་ མི་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ བསམ་པོ་ གཅིག་ལོ་ མཐུན་པོའི་ སྒོ་ལས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ མི་ཉམས་པོ་ དང་ དར་སྤེལ་ བྱ་སའི་ དོན་ལོ་ སྤོབས་པོ་ དང་ བརྩོན་སེམས་ སྤོམ་པོ་

སྐད་ཡིག་ ལོ་རྒྱུས་ མུན་གསེལ་ སྒྲོན་མེ།

བསྐྱེད་དགོས་པོ་ འདི་ གལ་ཆེན་ཅིག་ ཨིན། བྱ་མེད་ལོ་ ཨོ་འདི་ མ་བྱ་ས་ན་ མི་རིགས་ རང་གི་ སློབས་པོ་ ཞུམ་པོ་ དང་ རང་གི་ ཡི་གེ་ དང་ རིག་གནས་ལོ་ སྐྱོན་ལོ་ བལྟ་སྟེ་ སྣང་མེད་ ཡང་ན་ སྤྱངས་ན་ གཞན་ གན་གིས་ཀྱང་ སྐད་རིགས་ འདི་ལོ་ སྐྱོབས་ ཐབས་མེད་པོ་ ཨིན།

ལོ་རྒྱུས་ མང་ཆེ་ཤོགས་ཙུ་ ནང་ལོ་ མི་རིགས་ ཁ་ཤས་ཀྱིས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ ལོ་ སྐྱོན་ བལྟ་སྟེ་ སྤྱངས་ཏོ་ ཨིན། འདི་ཀི་ རྒྱུ་མཚན་ནེ་ མི་རིགས་ གཞན་ལས་ རང་ རྗེས་ལོ་ ལུས་པོ་ ཨིན་པོ་ དང་ རྨོངས་པོ་ ཨིན་པོ་ བལྟ་སྟེ་ མི་རིགས་ རང་ མཐོང་གི་ བསམ་པོ་ལོ་ གཏོར་བརླག་ ཐབས་པས་ སློབས་པོ་ ཞུམ་པོ་ལས་ བརྟོན་ སེམས་ མེད་པོ་ གྱུར་བའི་ དབང་གིས་ ཨིན། འདིའི་ སྐབས་ལོ་ མི་རིགས་ འདིའི་ མི་ཙུས་ལོ་ ཤེས་ཚུགས་པོའི་ དོན་ཙུ་ ཡོད་པོ་ ཨིན། རང་གི་ སྐད་ཡིག་ འདི་ མིའི་ རིགས་ སྤྱི་ དང་ ཁྱད་པར་ལོ་ མི་རིགས་ རང་ཉིད་ལོ་ གལ་ཆེ་བ་ ཨིན་པོ་ དང་ འཛིག་རྟེན་ ཁམས་ལོ་ མུ་མཐུད་སྟེ་ གནས་པའི་ རིན་ཐང་ ཡོད་པོའི་ ཚུལ་ཙུ་ དང་ ད་ལྟ་ ང་ཅག་གིས་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ ཁེ་སང་ ཡང་ན་ གན་ ཨིན་རུང་ དཀའ་ངལ་ འགའ་རེ་ལོ་ འཛེམས་སྟེ་ རང་གི་ སྐད་ འདི་ མི་རབས་ རྗེས་མོ་ ཙུ་ལོ་ མ་སྤྲེལ་ན་ ནམ་ཅིག་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ དམིགས་ཡུལ་ གྲུབ་སྟེ་ འཚོ་བའི་ རྒྱུ་ཆད་ ཨ་ཅིམ་ ཅིག་ མཐོ་ས་ལོ་ སླེབས་པོ་ལས་ དཔལ་འབྱོར་ འདི་ཙམ་ གལ་ཆེན་ མན་པོ་ ཏ་

གོ་སྟེ་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ གདོན་མི་ཟ་བར་ སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ རིག་གནས་ འཚོལ་བར་ འགྱུར་སྟེ་ འདིའི་ དུས་ཚོད་ན་ གན་ཡང་ མེད་པར་ བྱ་ས་ཟིན་པོས་ མི་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ ཡི་ཚད་ དང་ སྐྲོན་བརྗོད་ བྱ་ས་པའི་ གནས་ལོ་ འགྱུར་བོ་ དང་ རང་གི་ བུ་ཚོ་ ཚུས་ལོ་ ཕ་སྐད་ སླབ་པོ་ རྒྱུན་ བཅད་པའི་ དུས་ཨོ་ འདི་ལས་ བཟུང་ མི་རབས་ གཉིས་ སམ་ གསུམ་ཚུན་ སོང་བའི་ ཚེ་ མི་ཚུས་ཀྱིས་ རང་གི་ རིགས་མཐུན་ ཐོབ་ཐང་ དང་ ལོ་རྒྱུས་ དང་ མི་རིགས་ཀྱི་ བརྗིད་ཉམས་ཀྱི་ ཕྱུགས་འཚོལ་བོ་ ན།

ཐམས་ཅད་ སྔོན་མ་ལས་ བརླགས་ ཟིན་པོ་ མཐོང་བས་ མི་རབས་ འདི་ མི་རིགས་ འདིའི་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ ཉེས་ཅན་ལོ་ བརྩི་བར་ འགྱུར་བོ་ དང་། ད་ལྟའི་ མི་རབས་ འདི་ལོ་ མི་རིགས་ རང་གི་ རིགས་མཐུན་གྱི་ ཐོབ་ཐང་ དན་དཔང་ འདི་ བརྟོན་ལེན་ བྱ་ས་བའི་ གོ་སྐབས་ ཡོད། བྱ་མེད་ བུ་ཚོ་ལོ་ ཕ་སྐད་ མ་སླབས་ན་ མི་རབས་ གཉིས་ གསུམ་ཙུ་ན་ མི་ཚུས་ལོ་ འདི་ འདྲ་བོ་ གོ་སྐབས་ གཏན་མེད་ལོ་ བྱ་ས་ཟིན་པོ་ ཨིན་པོ་ལས་ ད་ལྟའི་ རང་གི་ གཡོག་འདི་ མི་རབས་ རྗེས་མ་ཚུས་ལོ་ ལེབ་ཏེ་ གནོད་ཚབས་ སྦོམ་བོ་ཚུས་ ཐོན་ཤད་ ཨིན་པོ་ མཁྲེན་དགོས་པོ་ གལ་ཅན་ ཨིན་ནོ།

༢༽ ཐབས་ ལམ་ གཉིས་པོ་ནི།

ཐབས་ ལམ་ གཉིས་པོ་ མི་མང་ ཆེ་ཤོས་ ཅིག་གིས་ འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ན་ ཞུང་བའི་ མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ སྒྲ་ དང་ རང་གི་ མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ རིམ་པོ་ བཞིན་ལོ་ ཉུབ་པར་ འགྱུར་བའི་ ཕྱོགས་ལོ་ བསྐྱོད་བཞིན་ ཡོད་པོ་ མི་ ཤེས་པོ་ དང་ ད་ལྟ་ མི་རིགས་ འདི་ཀི་ མི་སྒྲི་ དང་ ཁྲིད་པར་ལོ་ ན་གཞོན་ཚུས་ སྐད་རིགས་ གཞན་མོན་གྱི་ ཐ་སྙད་ལོ་ དོ་སྣང་ མང་བཞིན་ འགྱུ་བཞིན་ ཡོད་པོ་ འདི་ ཕ་སྐད་ ཉུབ་པའི་ སྤྱི་ལྷུས་ ཨིན་པོ་ འདི་ལོ་ མི་ཤེས་པོ་ དང་ ད་ལྟ་ སྐད་ གཉིས་ ཤེས་མཁན་ མཛུག་ན་ གཞན་གྱི་ སྐད་ གཅིག་ལོ་ ཤེས་མཁན་ ཐོན་ ཤད་ ཨིན། འདི་ རྡོ་བོ་ འགྱུར་བོ་ འདི་ ལེབ་ཏེ་ མ་ལག་ ཐོན་དོ་ མི་ཤེས་པས་ དུས་ཚོད་ ཉེན་ལས་ ཉེན་ ཉུབ་སྟེ་ འགྱོ་དོ་ ཨིན། ད་ལྟ་ ག་ཚོད་ ཉུབ་བཞིན་ ཡོད་པོ་ དང་ མ་འོངས་པ་ལོ་ ག་ཚོད་ ཉུབ་པར་ འགྱུར་བོ་ དང་ འདིའི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ གན་ལོ་ ཐུག་པོ་ཚུས་ དང་ འབྲེལ་བའི་ ཤེས་བྱ་ཚུས་ གོ་བོ་ བྱ་ས་སྟེ་ དོགས་ཟློན་ དང་ བག་ཡོད་ཀྱི་ ཕྱོགས་ལོ་ བསྐུལ་བོ་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༣༽ ཐབས་ལམ་ གསུམ་པོ་ནི།

ཐབས་ལམ་ གསུམ་པོ་ གཞུང་གི་ ཁྲིམས་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ སྐད་ཡིག་གི་ ཐོབ་ཐང་ བརྗོད་ལེན་ བྱ་ས་ དགོས་པོ་ ཨིན། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རྩ་ཁྲིམས་ ནང་ལོ་ གྱངས་ཁ་ མང་ཉུང་གི་ མི་རིགས་ཀྱི་ ས་གནས་ལོ་ རང་རང་གི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེ་ བདེ་སྐྱོང་ བྱ་ས་ཚོག་པོའི་ གཡོག་ཚུ་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ སྦད། ཁྲིམས་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ སྐད་ དང་ ཡི་གེའི་ ཁྲིམས་མཐུན་གྱི་ ཐོབ་ཐང་ བདེ་སྐྱོང་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༤༽ ཐབས་ལམ་ བཞི་པོ་ནི།

ཐབས་ལམ་ བཞི་པོ་ དག་ཡིག་ དང་ ཚིག་མཛོད་ བསྒྲིག་ཀོ་ དང་ བརྡ་སྐྱོང་གྱི་ གཞུང་ རྩ་འགྲེལ་ རྩོམ་ བསྒྲིག་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ དང་ སློབ་གྲྭ་ རིམ་པོ་ ཁག་གི་ སློབ་གཞི་ གཏན་འབེབས་ ཚུལ་ ཡིག་ཚ་ཀི་ སྐོར་ སྟོནམ་ མེད་མཁན་ འདི་ བར་ བསྐྱུན་ དང་ ཡོད་པོ་ ཚུལ་ ཕུན་སུམ་ ཚོགས་པོ་ བཟོ་གནང་ དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན། གཞན་ མོ་ཡང་ ཚོང་ལས་ དང་ ཁྲིམས་ལུགས་ དང་ སྤྱི་པའི་ བདག་གཉེར་ ཚུལ་གྱི་ ནང་ལོ་ རང་གི་ སྐད་ དང་ ཡི་གེས་ ཁྱབ་པོར་ བྱ་ས་དགོས།

ཐ་ན་ (Letter) འཕྲིན་ཡིག་གི་ (Enveloped) ཡིག་ཤུབས་ ངོས་ དང་ སྤྱི་གཉེར་ ཁང་ དང་ (Office) ལས་ཁུངས་ཀྱི་ སྒོ་བྱང་ དང་ (Road) གཞུང་ལམ་གྱི་ ལམ་

བྱུང་ ཡན་ཆད་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་གིས་ བྲིས་ དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན། (Notice) འགྲེམ་བརྡ་ དང་ (Invition) མགྲོན་ཡིག་ དང་ ཚོགས་འདུའི་ ཟིན་ཐོ་ ཚུའི་ ནང་ལོ་ ཐམས་ཅད་ལོ་ པ་སྐད་ལོ་ དབང་ བྱ་ས་མཁན་ཚུའི་ སྐད་ཡིག་ གཞན་པོ་ འདི་ དང་ འདྲ་བོ་ བྱ་ས་ མཉམ་བྱ་ འགྱུ་ཐུབ་པོ་ ཅིག་ལོ་ བདེ་སྤྱོད་ གནང་ཤད་ལོ་ བརྩོན་སེམས་ སྒོམ་པོ་ ཡོད་ དགོས་པོ་ གལ་ཅན་ ཨིན།

༥༽ ཐབས་ ལམ་ ལྔ་པོ་ནི།

ཐབས་ ལམ་ ལྔ་པོ་ སློབ་གྲྭ་ ཆུང་འབྲིང་ ཆེ་གསུམ་གྱི་ སློབ་ཚན་གྱི་ ནང་ལོ་ པ་སྐད་ཀྱི་ བརྡ་སྤྲོད་ རིག་པོ་ དང་ སྙན་ངག་ དང་ མངོན་བརྗོད་ ཚུས་ཀྱི་ སྲོལ་རྒྱུན་ རིག་གནས་ཀྱི་ སློབ་ཁྲིད་ ཡོད་པོར་ ཙུག་ཀོ་ མ་བྱ་ས་བ་ རྗེས་ དངོས་རྫས་ གསུམ་ཚུས་ཀྱི་ རང་གི་ པ་སྐད་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ སློབ་ཁྲིད་ བྱ་ས་མཆོད་པོ་ ཡོད་པོ་ བཟོ་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན། འདི་ཚུ་ ཐོ་པོ་ བྱ་ས་ སློབ་ཁྲིད་ གནང་མཁན་ སློབ་དཔོན་ དང་ སློབ་དཔོནམ་ ཚུས་ཀྱིས་ ཀྱང་ རྟག་པར་ གསོ་སྐྱོང་གི་ འཛིན་ གྲལ་ བསྐྱས་སྟེ་ སྤྱོང་བརྡར་ བྱ་ས་བོ་ གནང་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༦) ཐབས་ ལམ་ དྲུག་པོ་ནི།

ཐབས་ ལམ་ དྲུག་པོ་ རང་རང་ སོ་སོའི་ གྲོང་ན་ལོ་ ཕ་སྐད་ མི་ ཤེས་མཁན་ ན་གཞོན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ དང་ དར་མ་ ཚུས་ལོ་ ཡིག་རྫོངས་ སེལ་བའི་ གནས་སྐབས་ཀྱི་ སློབ་སྦྱོང་ འཛིན་གྲྭལ་ བཙུགས་ཀོ་ལས་ བྲི་ཀློག་ ལྷུང་ཤད་ བྱ་ས་པོའི་ དོན་ལོ་ གཡོག་ཚུ་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ ཨིན། ཕ་སྐད་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ ཁོར་ཡུག་ སྲུང་སྐྱོབ, གཙང་སྦྲ་ འཕྲོད་བསྟེན, ལུས་ཁམས་ བདེ་སྲུང, ལོ་རྒྱུས་ དང་ དམ་པའི་ ཆོས་སོགས་ སློབ་ཁྲིད་ བྱ་ས་བོ་ གནང་དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༧) ཐབས་ ལམ་ བདུན་པོ་ནི།

ཐབས་ ལམ་ བདུན་པོ་ ཕ་སྐད་ཀྱི་ (News Paper) གསར་ཤོག་ དང་ བརྙན་དེབ་ (Radio) རླུང་འཕྲིན་ དང་ (Bulletin) དུས་དེབ་ ཚུས་ཀྱི་ གཡོག་ བྱ་ས་བོ་ གནང་དགོས་པོ་ དང་ སྐད་རིགས་ ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ དོན་ལོ་ ཚོགས་པོ་ཚུ་ བཙུགས་ཀོ་ གནང་དགོས་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༨ ཐབས་ལམ་བརྒྱད་པོ་ནི།

ཐབས་ལམ་བརྒྱད་པོ་སྐད་ཡིག་འདི་ དེང་དུས་ དང་ མཐུན་པའི་ གཡོག་བྱ་ས་དགོས་པོ་ གཉིས་ཡོད།

དང་པོ་ ནི། དེང་རབས་ གསར་ཐོན་གྱི་ ཆ་ཀ་ཚུས་ ཉིན་ལས་ ཉིན་ ཀེས་པོ་ ཐོན་བཞིན་ ཡོད་པོ་ འདི་ཚུ་ལོ་ མིང་ཚིག་ དང་ ཐུན་པོ་ མིང་ཚུ་ བཏགས་སྟེ་ མཐུད་སྟེ་ ཚིག་མཛོད་ ཚུ་ན་ལོ་ བཙུག་དགོས་པོ་ ཨིན། སྐད་རིགས་ གན་ཅིག་གི་ ནང་ལོ་ དེང་དུས་ཀྱི་ ཐ་སྙད་ མེད་པོ་ ཚུ་ཀྲང་ ཚད་ལྡན་ དང་ གཅིག་གྱུར་ མེད་པར་ ཅེ་ན་ དེང་དུས་ཀྱི་ སྐྱེ་ཚོགས་ཀྱི་ བརྗོད་བྱ་ སྣ་ཚོགས་པོ་ ཅིག་ བརྗོད་ མི་ཚུགས་པོ་ བྱ་ས་སྟེ་ རིམ་གྱི་ སྐད་རིགས་ རྒྱབ་ལོ་ ལུས་ཤད་ ཨིན་པོ་ སྲིད།

གཉིས་པོ་ནི། སྐད་ཡིག་ འདི་ཚུ་ གློག་རྡུལ་ ལག་རྩལ་ ནང་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ གློག་རྡུལ་ རྩིས་འཕྲུལ་ དང་ བརྡ་འཕྲིན་གྱི་ མྱུར་འགྲུས་ ལམ་ཐོག་ལོ་ གཞག་པོ་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ གལ་ཅན་ ཨིན།

(༤) ཐབས་ལམ་ དགུ་པོ་ ནི།

ཐབས་ལམ་ དགུ་པོ་ དམ་པའི་ ཆོས་ དང་ སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ ནུས་པོ་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ སྲུང་སྐྱོབ་ དང་ ཉམས་གསོ་ བྱ´ས་ ཚུས་ཤད་ ཨིན། པ་སྐད་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ དམ་པའི་ ཆོས་ཀྱི་ དགེ་འདོན་ ཚུ་དང་ ཚོ་ག་ བསྒྲིག་ཤད་ དང་ གློ་ལོ་ བཟུང་ཤད་ དང་ ཆོས་ཀྱི་ གཞུང་ལོ་ འཆད་ཉན་ བྱ´ས་བར་ ཅེས་ན་ སྐད་ཡིག་ སྲུང་སྐྱོབ་ བྱ´ས་བའི་ བཙན་རྫོང་ འདྲ་བོ་ ཨིན།

སྐད་ རིག་པོའི་ མཁས་དབང་ དེ་བིད་ ཁི་རེ་སི་ཏོལ་ (David Crystal) གྱིས་ འདི་ ལྟར་ སྟོབས་ཞན་པོའི་ སྐད་རིགས་ཚུས་ ཁོང་ཚུའི་ འཚོ་བའི་ ནང་གི་ གལ་ཆེ་བའི་ གནས་ཚུ་ལས་ ཉམས་པོ་ འགྱུར་ཤད་ ཨིན། གན་ ཨིན་རུང་ ཆོས་ལུགས་ནི་ རྟག་ པོ་ ཆེས་མཐོའི་ བཙན་ས་ འདྲ་བོ་ ཨིན་ནོ་ གསུང་། སྲོལ་རྒྱུན་ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ དང་པོ་ དང་ ཚོ་ག་ནི་ འདིའི་ སྐབས་ལོ་ ལྷག་པར་ གལ་ཆེན་ ཨིན། གན་ བྱ´ས་ སྟེ་ ལབ་ན་ ཆོས་ལུགས་ དང་ སྒྱུ་རྩལ་ འདྲ་བོ་ ཨིན། མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ཡིག་ སླར་གསོའི་ ནུས་ཤུགས་ སློང་ ནུས་པོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན། འདི་ཡང་ ཨ་མྲེ་རི་ཀའི་ ཡུལ་ སྐད་ མང་པོ་ དབྱིན་ཇིའི་ སྐད་ཀྱིས་ བཙོམ་པོ་ལས་ མེད་པོར་ བྱ´ས་བའི་ ཚེ་ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ ཁོངས་སུ་ གཏོགས་པའི་ བརྗོད་བྱ་ ཚུ་ དང་ ཐ་སྙད་ གཞན་ ཐམས་ཅད་ ནུབ་པོའི་ རྗེས་ལོ་ ད་རུང་ ལྷག་ ཡོད་པོ་ དང་། བརྗོད་བྱ་ ཆོས་ལུགས་

ལོ་ དང་པོ་ དང་ འདུན་པོ་ བྱ་ས་བའི་ དབང་གིས་ འདིའི་ རྗོད་བྱེད་ ཕ་སྐད་ ལོའང་ དོན་གཉེར་ བྱ་ས་བཞིན་ ཡོད་པོ་ ཨིན།

སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ ནུས་པོ་ལོ་ ཏེན་སྡེ་ ཕ་སྐད་ སྤྱང་སྦྱོང་ དང་ ལོག་ཏེ་ར་ གསོ་ཚུག་པོ་ ནུས་པོ་ ཡོད། ཕ་སྐད་ཀྱིས་ གླུ་ལེན་པོ་, ཟློས་གར་, གར་འཆམ་, འཁྲབ་བརྡོན་, སྒྲུང་ ཡང་ན་ གཏམ་རྒྱུད་ དང་ ཁ་ཤག་ བཤད་པོ་ གཞན་ཚུ་ཡང་ གླུ་ འཆམ་ སོགས་ འདི་ཚུ་ཀྲང་ མཚོན་དོན་ ཧ་མིན་ཧ་ ཚུ་ཀྱི་ སྒྱུ་རྩལ་ལོ་ བརྟེན་ པོ་ལས་ ཕ་སྐད་ སྤྱང་སྦྱོང་ དང་ ལོག་ཏེ་རང་ གསོ་ དགོས་པོའི་ དོན་ཚུ་ མང་ པོ་ ཚོགས་ ཡོད་ལ་ གོ་བར་ བྱ་ས་པོ་ལས་ མི་ཚུ་ལོ་ ངར་ཤུགས་ སློང་ཤད་ བྱ་ས་ དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

༡༠༽ ཐབས་ ལམ་ བཅུ་པོ་ནི།

ཐབས་ ལམ་ བཅུ་པོ་ མི་རིགས་ འདིའི་ ཁོངས་ མི་ཐམས་ཅད་ གཡོག་ལོ༔ འདི་ལོ་ ཞུགས་ཀོ་ལས་ སྟོབས་ཤུགས་ ཆེག་བསྒྲིལ་ བྱ་ས་སྡེ་ ཕ་སྐད་ སྤྱང་སྦྱོང་ཀམ་ ཉམས་གསོ་ བྱ་ས་པོ་ལོ་ འདི་ མི་རིགས་ འདིའི་ མི་ཐམས་ཅད་ དོན་ཡིན་པོ་ ཁྲིམ་ཚང་ རེ་རེ་ དང་ མི་རེ་རེ་ བཞིན་ལོ་ འགན་ཡོད་པོ་ ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ མཉམ་རུབ་ཀྱི་ ཐོག་ལས་ འབད་བརྩོན་ བྱ་ས་ དགོས་པོ་ ཨིན།

འདི་ལོ་ཡང་ ཕ་མ་ ཚུས་ཀྱིས་ ཁྱིམ་ཚང་གི་ ཨོ་ཉེ་ བུ་ཛེ་ དང་ བོ་ཙོའི་ སློབ་ཁང་གི་ སློབ་དཔོན་ དང་ སློབ་དཔོན་མ་ཚུས་ལོ་ ངེས་པར་ལོ་ མི་རིགས་ འདིའི་ ཕ་སྐད་ ཤེས་མཁན་ ཨིན་དགོས་པོ་ དང་ བོ་ཙོ་ལོ་ ཕ་སྐད་ གཙང་དག་ ཅིག་ཤེས་མཁན་ ཅིག་ཡོད་ དགོས་པོ་ གལ་ཆེན་ སྦུད། ཚོང་པོ་ཚུས་ཀྱིས་ ཕ་སྐད་བསྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ གཡོག་ཚུས་ བྱ་ས་ དགོས་པོ་ དང་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ རྒྱབ་སྐྱོར་བྱ་ས་བོ་ དང་ འདིའི་ དོན་ལོ་ ཚོགས་པོ་ བཙུགས་ཀོ་ ཨིན།

སློབ་གསོ་ སྡེ་ཁག་གི་ མི་ཚུས་ནེ་ ལྷག་པར་ གལ་ཆེན་ ཨིན་པས་ མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ སློབ་གསོའི་ གཡོག་ཚུ་ལོ་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ ལྷག་བསམ་ རྣམ་པར་ དག་ཀོ་ལས་ ལེགས་པོ་ བསྒྲུབ་པོ་ བྱ་ས་དགོས། སྐད་རིག་པོ་ མཁས་པོ་ ཚུས་ཀྱིས་རང་གི་ ཐུན་མོངས་ མ་ཨིན་པོའི་ ནུས་པོ་ལོ་ བརྟེན་པོ་ལས་ ཕ་སྐད་ མི་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་ དར་སྤེལ་གྱི་ ཐུག་ལས་ ཚུ་ལོ་ མཐུན་སྟོན་ དང་ སྐྱོན་བརྗོད་ དང་ ཉེན་བརྡ་ གཏོང་བ་ཚུས་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ དང་ འཕྲིན་སྦྱོར་ སྡེ་ཁག་གིས་ ཕ་སྐད་དར་རྒྱུད་ཀྱི་ ཉེན་པན་ གནོད་པོ་ དང་ སྲུང་སྐྱོབ་ བྱ་ས་ཚུལ་ཚུ་ ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱ་ས་བོ་ དང་ སྲིད་གཞུང་གི་ གཡོག་བྱ་ས་པས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རྩ་ཁྲིམས་ ནང་མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་ཡིག་གི་ སྐོར་ལ་ གཏན་འབེབས་ བྱ་ས་ ཡོད་པོ་ཚུས་ དོན་ཐོག་ཏུ་ཁྲོད་ཐབས་ ལོ་འབད་བརྩོན་ བྱ་ས་དགོས་པོ། ཆོས་ལུགས་ པོ་ཚུས་ཀྱིས་

དམིགས་བསལ་གྱི་ ཉུས་པ་ལོ་ བརྟེན་བོ་ལས་ ཕ་སྐད་ སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ གཡོག་ལོ་ རྒྱབ་སྐྱོར་ དང་ རོགས་རམ་ དགོན་པོའི་ ནང་གི་ སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ སློབ་གསོ་ལོ་ བདག་ཀུ་ ལེགས་པོ་ བྱ་ས་དགོས། མཇུག་ན་ མི་རིགས་ འདིའི་ མི་ཐམས་ཅད་ ཀྱིས་ དམིགས་པོ་ གཅིག་ལོ་ གཏོད་སྟེ་ རང་སྐད་ ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ དོན་ལོ་ ཐུགས་བསམ་ གཅིག་ལོ་ དང་ ཉུས་ཤུགས་ གཅིག་ལོ་ བསྒྲིལ་བོ་ བྱ་ས་བོ་ གནང་དགོས་ གལ་ཆེན་ ཨིན།

མཇུག་གི་ གཏམ།

ཏུས་རབས་ གསར་བོའི་ འདི་ཀི་ ནང་ལོ་ སྤོན་མ་ དང་ འདྲ་བོ་ རང་གི་ ཕ་སྐད་ གཅིག་ཀུ་ གཡོག་གཞན་ གན་ལོ་ཡང་ ཐུག་འཕྲད་ མ་བྱ་ས་བར་ གནས་པོ་ནེ་ ཝོང་ཐབས་ མེད་པོ་ ཨིན། འཛམ་བུ་ གླིང་གི་ མི་ཚུས་ རང་བཞིན་གྱི་ འགྱུར་བ་ཙུ་ ཉེན་ལས་ ཉེན་ འགྱུར་བཞིན་ ཡོད་པོ་ བྱ་ས་ཟང་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ལོ་ གདོང་ལེན་ མ་བྱ་ས་བར་ ཐབས་ མེད་པོ་ ཨིན། འདི་ བྱ་ས་ཚུས་ལོ་ གསུམ་ཡོད།

དང་པོ་ ནེ་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ལོ་ ཡ་མཚན་ལོ་ བརྩེ་སྟེ་ ལེགས་ཉེས་ཀྱི་ ལྷང་དོར་ གན་ཡང་ མེད་པར་ དང་ལོ་ ལེན་སྟེ་ རང་གི་ རིག་གནས་ སྤངས་པོ།

གཉིས་པོ་ འདི་ལོ་ དགྲ་ལྷར་ བལྟ་སྟེ་ ཐབས་ སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ བཀག་སྟེ་ རང་གི་ རིག་གནས་ ཅིག་ཀྱ་ལོ་ དམ་ལོ་ འཛིན་པོ།

གསུམ་པོ་ རང་གི་ རིག་གནས་ མི་ཉམས་ རྒྱུན་འཛིན་ དར་སྤེལ་གྱི་ སྟེང་ལོ་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ ལོ་ཡང་ དང་དུ་ ལེན་པོ་ལས་ གཉིས་ཀ་ མི་འགལ་བོ་ མཉམ་གནས་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ ཨིན།

འདི་ལས་ དང་པོ་ལོ་ དགེ་མཚན་ གན་ཡང་ མེད་པོ་ མི་ཚད་ མ་ལག་ར་ རང་གི་ མི་རིགས་ཀྱི་ རིགས་རྒྱུན་ བཅད་པོ་ འགྱུར་ཤད་ གོང་ལོ་ བཤད་པོ་ དང་ འདྲ་བོ་ ཨིན།

གཉིས་པོ་ རང་གི་ རིག་གནས་ གཅིག་ཀོ་ལོ་ སྲུང་སྟེ་ གཞན་མོའི་ རིགས་གནས་ ཐམས་ཅད་ མ་སྲུང་བར་ འདོད་པོ་ འདི་ནི་ དུས་ཀྱི་ དབང་གིས་ ལེབ་ཏེ་ དཀའ་ ལས་ ཡོད། ད་ལྟ་ ཚན་རིག་གི་ ལག་རྩལ་ ལེབ་ཏེ་ དར་བོའི་ དབང་གིས་ གཡོག་ ཐམས་ཅད་ འཛམ་གླིང་ ཡོངས་ལོ་ ཁྱབ་པའི་ རང་བཞིན་ ཅན་ལོ་ འགྱུར་བཞིན་ ཡོད་བོའི་ ཨིན། གྲངས་ཁ་ ཉུང་བོའི་ མི་རིགས་ཀྱི་ སྐད་རིགས་ ཚུང་དུ་ ཚུས་ཀྱིས་ གཞན་ ཕྱི་ ཕྱོགས་ལོ་ འབྲེལ་བ་ བྱ་ས་བོའི་ ཐབས་ མེད་བོའི་ ཨིན་བོ་ དང་

གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ ལོའང་ རང་གིས་ ལེགས་པོ་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ༹་ས་ རིན་ཐང་ དང་ ལྡན་པོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན།

རང་གི་ རིག་གནས་ ཙུམ་ མ་ཉམས་པའི་ ཐོག་ལས་ གཞན་གྱི་ རིག་གནས་ ཚུ་ ལས་ རང་གི་ སྐད་ཀྱི་ ཡར་རྒྱས་ལོ་ འགྱུ་བོ་ལ་ ཕན་ཐོགས་ ཡོད་པོའི་ སྐོར་ཙུམ་ དང་ དཀའ་ནས་ཙུ་ ལེན་དགོས་པོ་ ཨིན། གཞན་མིའི་ སྐད་ཡིག་ ཙུམ་ན་ བདེ་ སྤྱོད་ཀྱི་ རིན་ཐང་ ཡོད་པོ་ ཙུམ་ ཚུ་ལས་ རྒྱལ་མཁན་ ཟམ་པོའམ་ གཡོག་ བྱ༹ས་ ཤད་ཀྱི་ ལག་ཆ་ འདྲ་བོ་ ཨིན། ཡུལ་དུས་ ཁྱད་པར་བའི་ ནང་ལོ་ ནམ་དགོས་པོ་ དུས་ལོ་ བདེ་སྤྱོད་ བྱ༹ས་དགོས། ཉེན་ ཆད་མེད་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ བདེ་ སྤྱོད་ བྱ༹ས་བོ་ལས་ གཉིས་ཀ་ ཕན་ཚུན་ གཅིག་གིས་ གཅིག་ལོ་ གནོད་པོ་ མི་ཐོན། རང་རང་ སོ་སོ་ལོ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ སྤྱོད་སྒོ་པོ་ ཡོད་པོ་ མཉམ་གནས་ བྱ༹ས་ ཚུགས་པོའི་ ཐབས་ལོ་ བརྩོན་འགྲུས་ བྱ༹ས་པོ་ནི་ ཐབས་ བཟང་ཤོས་ ཨིན། འདི་ འགྲུབ་ཤད་ལོ་ ཐབས་གཏན་ མེད་པོ་ ཅིག་ཀྱང་ མེན། གན་ཨིན་ཀྱང་ ལེབ་ ཉེ་ར་ སྦྲིང་སྦྲིང་ མ་བྱ༹ས་ན་ ཡུན་རིང་པོ་ སོང་བའི་ ཚེ་ རང་བཞིན་གྱི་ ཚུལ་ དང་ པོའི་ གྲོགས་ལོ་ ལྷུང་བའི་ ཉེན་ཁའང་ མེད་པོ་ མ་ཨིན་ནོ།།

༄༅ ང་ཅག་ ཐམས་ཅད་ཀྱི་ ཐུགས་ལོ་ ངེས་པར་ ཡོད་དགོས་པོ་ ཨིན་པོ་ནེ།

ཕྱིའི་ དངོས་པོ་ ཐམས་ཅད་ ད་ལྟ་ འདྲ་བོ་ སྣུམ་མཐུད་སྟེ་ འཕེལ་རྒྱས་ལོ་ སོང་ན་ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༥༠ ལོར་ འཛམ་གླིང་གི་ མིའི་ གྲངས་ཁ་ དུང་ཕྱུར་ ༩༣ ཙམ་ལོ་ འཕེལ་སྟེ་ འགྱུར་ཤད་ ཨིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༡༠༠ ལོར་ འཛམ་གླིང་གི་ མཁའ་དབུགས་ཀྱི་ དྲོད་ཚད་ ཆ་མཉམ་ལོ་ བསིལ་དྲོད་ (Degree) ཌིའུ་ དྲུག་ཙམ་ ཛེ་ མཐོར་ འགྱུར་ཤད་ ཨིན། འདི་ སྐབས་ལོ་ མི་ཚུ་ སའི་ གོ་ལའི་ ལྷོ་བྱང་གི་ སྣེ་གཉིས་ དང་ ཉེ་བའི་ ཚ་དྲོད་ ཉུང་ཉུང་ བསིལ་བའི་ གནས་ཚུ་ལོ་ གནས་སྤོ་ རྒྱ་ཆེན་པོ་ བྱ་སྦ་ལས་ དུས་སྟོད་ བྱ་ས་ དགོས་པོ་ ཐོན། འདིའི་ ཚེ་ ང་ཅག་ ཡུལ་ཚུན་ ད་ལྟོ་ དང་ མི་འདྲ་ བར་ མཁའ་དབུགས་ དྲོ་ གྲུར་པོ་ ལས་ མི་རིགས་གཞན་མོའི་ ཚུ་ཡང་ གནས་སྤོས་བོ་ལས་ འདུས་སྡོད་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ འགྱུར་མི་སྲིད་པོ་ མ་ཨིན་ནོ། འདིས་ན་ རང་གི་ སྐད་ཡིག་ཚུ་ དང་ རིག་གནས་ སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ གཡོག་ བྱ་ས་དགོས་པོ་ལོ་ ད་ལྟ་ལས་ར་ འབད་བརྩོན་ མ་བྱ་ས་ན་ ང་ཅའི་ སྐད་ཡིག་ དང་ རིགས་གཞུང་ཚུ་ འདི་ཡང་ ད་ལས་ ལོ་བརྒྱ་ ཡར་མ་གི་ རྒྱབ་ལས་ ཉེན་ཁ་ ཆེ་དྲགས་ སྐད་རིགས་ཀྱི་ ནང་ལོ་ ཚུད་པོའི་ ཉེན་ཁ་ སྤོམ་པོ་ ཡོད་པོ་ ཨིན་ནོ།། ||